

แผนพัฒนาการเกษตรรายสินค้ามะม่วงหิมพานต์
จังหวัดระนอง
(พ.ศ.2562-2564)

คำนำ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดระนอง ได้จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรรายสินค้ามะม่วงหิมพานต์จังหวัดระนอง (พ.ศ.2562-2564) โดยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมะม่วงหิมพานต์ ความพร้อมของชนิดสินค้า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน-ภายนอก ที่มีผลต่อสินค้าเกษตร/ชุมชน ความต้องการของชุมชนและแนวทางการพัฒนา เพื่อส่งเสริมตั้งแต่ด้านการผลิต เกษตรกร/องค์กรเกษตรกร การตลาดรวมถึงการเพิ่มมูลค่าผลผลิตให้เป็นสินค้าคุณภาพ ทั้งนี้ การจัดทำแผนดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงาน/ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงแหล่งงบประมาณช่องทางต่างๆ เพื่อให้บังเกิดผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาส่งเสริมเกษตรกรผู้ผลิตให้ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า ผลผลิตได้คุณภาพมาตรฐานต่อไป

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดระนอง ขอขอบคุณทุกภาคีเครือข่ายที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรรายสินค้า (มะม่วงหิมพานต์) ไว้ ณ ที่นี้

กลุ่มยุทธศาสตร์พัฒนาการเกษตร

กลุ่มสารสนเทศการเกษตร

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดระนอง

มิถุนายน 2562

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 บทนำ	1
1. ที่มา	1
2. วัตถุประสงค์	1
3. ทิศทาง นโยบาย และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง	2
3.1 ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580)	2
3.2 ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579)	2
3.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)	3
3.4 นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง	4
3.5 การพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)	5
3.6 นโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	9
3.7 แผนพัฒนาภาคในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)	12
3.8 แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน	12
3.9 แผนพัฒนาจังหวัดระนอง	13
3.10 แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง	15
3.11 กรอบยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศไทย	15
3.12 วาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์	16
3.13 ไทยแลนด์ 4.0	17
4. นิยามศัพท์	18
ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง	19
1. ด้านกายภาพ	19
1.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์	19
1.2 ลักษณะภูมิอากาศ	20
1.3 แหล่งน้ำธรรมชาติ	22
1.4 โครงสร้างพื้นฐานภาคการเกษตร	23
2. ด้านสังคม	28
2.1 แรงงานในจังหวัดระนอง	28
2.2 สถานการณ์ครัวเรือนยากจนของจังหวัดระนอง	29
2.3 สังคมเกษตร	29
3. ด้านเศรษฐกิจ	33
3.1 สถานการณ์ภาพรวมการผลิตมะม่วงหิมพานต์รายจังหวัด	33

	หน้า
3.2 ตลาดส่งออกเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ของไทยรายประเทศ	34
3.3 การส่งออก-นำเข้าผลิตภัณฑ์มะม่วงหิมพานต์	35
3.4 ข้อมูลการผลิตมะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดระนอง	35
3.5 รายชื่อผู้ประกอบการที่รับซื้อมะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดระนอง	37
3.6 การผลิตมะม่วงหิมพานต์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร	37
3.7 ต้นทุนการผลิตมะม่วงหิมพานต์ ปี 2561/2562 จังหวัดระนอง	37
3.8 วิธีตลาดมะม่วงหิมพานต์จังหวัดระนอง	38
3.9 การบริหารจัดการสินค้ามะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดระนอง	38
3.10 สถานการณ์มะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดระนอง	39
ส่วนที่ 3 ข้อมูลสินค้าเกษตรมะม่วงหิมพานต์	40
ข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับมะม่วงหิมพานต์	40
1. ความเป็นมาของมะม่วงหิมพานต์	40
2. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์	41
3. พันธุ์มะม่วงหิมพานต์	43
4. การจัดการเพื่อให้ได้ต้นและผลผลิตมีความสมบูรณ์แข็งแรง	45
5. การป้องกันกำจัดโรคและแมลงที่พบในสวนมะม่วงหิมพานต์	46
6. การเก็บเกี่ยว	47
7. การแปรรูปมะม่วงหิมพานต์	47
8. ผลิตภัณฑ์จากมะม่วงหิมพานต์	48
9. ประโยชน์ของมะม่วงหิมพานต์	49
ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม	52
1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)	52
2 การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ (TOW Matrix)	54
3 แนวทางการพัฒนา	61
ส่วนที่ 5 แผนพัฒนามะม่วงหิมพานต์จังหวัดระนอง	63
1. วิสัยทัศน์	63
2. พันธกิจ	63
3. เป้าประสงค์	63
4. ประเด็นยุทธศาสตร์	63
5. แผนที่ยุทธศาสตร์การพัฒนามะม่วงหิมพานต์จังหวัดระนอง	65
ส่วนที่ 6 โครงการภายใต้แผนพัฒนาการเกษตรรายสินค้ามะม่วงหิมพานต์จังหวัดระนอง	66

ส่วนที่ 1

บทนำ

1. ที่มา

มะม่วงหิมพานต์ เป็นพืชที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน ไม่ว่าจะเป็นยอดอ่อน ลำต้น เปลือก ผลปอม เปลือกเมล็ด เมล็ด เป็นต้น โดยเฉพาะเมล็ดเป็นส่วนเนื้อในสุดเป็นส่วนที่ใช้รับประทานและมีคุณค่าทางอาหารสูงมาก มีไขมันร้อยละ 47 โปรตีนร้อยละ 21 แป้งร้อยละ 12 มีวิตามินและธาตุอาหารอื่นๆ อีกมากมาย ประชาชนจึงนิยมบริโภค และเป็นพืชอุตสาหกรรมที่สำคัญพืชหนึ่งของประเทศ และกำลังได้รับความสนใจทั้งภาครัฐและเอกชนที่จะพัฒนาให้เป็นพืชเศรษฐกิจเพื่อเป็นสินค้าส่งออก เนื่องจากเป็นพืชทนแล้ง ปลูกง่าย เจริญเติบโตเร็ว ดูแลง่าย ขึ้นได้ในดินแทบทุกชนิดที่ระบายน้ำได้ดี ให้น้ำดินลึกไม่เป็นดินดาน ไม่เป็นดินต่างจัดหรือกรดจัด การปลูกมะม่วงหิมพานต์นอกจากเป็นการเพิ่มรายได้แก่เกษตรกรแล้ว ยังเป็นการเพิ่มการปลูกป่า ทำให้สภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น ปัจจุบันมีการประดิษฐ์เครื่องมือกะเทาะเปลือกเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ขึ้น เพื่อให้ได้ปริมาณเมล็ดประเภศคู่สูง และการแปรรูปมีคุณภาพ แต่ยังคงพบว่าวิธีการผลิตเมล็ดมะม่วงหิมพานต์แบบดั้งเดิมยังคงมีอยู่ โดยเฉพาะจังหวัดระนอง และปัตตานี

มะม่วงหิมพานต์ หรือ กาหยู เป็นผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ของจังหวัดระนอง จึงได้มีคำขวัญประจำจังหวัดเอาไว้ว่า “คอคอดกระ ภูเขาหญ้า กาหยูหวาน ธารน้ำแร่ มุกแท้เมืองระนอง” ปัจจุบันการปลูกมะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดระนอง มีพื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์ทั้งหมด 5,643 ไร่ ให้ผลผลิตแล้ว 5,414 ไร่ พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่อยู่ที่อำเภอเมือง จำนวน 5,183 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 96.13 ของพื้นที่ปลูกทั้งหมด ในปี 2561 มีผลผลิตรวม 1,560.72 ตัน ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 176.2 กิโลกรัม มูลค่ารวม 52.66 ล้านบาท ขณะที่สภาพปัจจุบัน พื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์ของอำเภอเมืองระนองลดลงอย่างต่อเนื่อง ด้วยกระแสนิยมปลูกพืชเศรษฐกิจอื่น เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ปัญหาเกษตรกรขาดการดูแลรักษาสวนทำให้ต้นทรุดโทรมผลผลิตตกต่ำตลอดจนขาดการรวมกลุ่มเพื่อการต่อรองราคา และขาดเครื่องมือการกะเทาะเมล็ดในการแปรรูป

ดังนั้น เพื่อให้สินค้ามะม่วงหิมพานต์อยู่คู่คำขวัญของจังหวัด และเป็นสินค้าเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกร ผู้บริหารของจังหวัดและคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดระนอง จึงมีมติคัดเลือกมะม่วงหิมพานต์ เพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรรายสินค้า โดยการอนุรักษ์และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตตั้งแต่พื้นที่ปลูกที่มีสภาพภูมิอากาศเหมาะสม การปลูก การจัดการสวน การเก็บเกี่ยว ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์โดยการคัดคุณภาพ เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ตามมาตรฐาน รวมถึงการบรรจุและเก็บรักษาเมล็ดมะม่วงหิมพานต์อย่างถูกวิธี แบบครบวงจร (ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ)

2.วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนามะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดระนอง
- 2.2 เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำคำของบประมาณของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
- 2.3 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงสู่แหล่งงบประมาณและเชื่อมโยงโครงการสู่การพัฒนาการเกษตรรายสินค้านี้ระหว่างหน่วยงานและภาคีเครือข่าย

3. ทิศทาง นโยบาย และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรรายสินค้า (มะม่วงหิมพานต์) เป็นไปตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี นโยบายรัฐบาล นโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) แผนพัฒนาการเกษตรในช่วง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงกำหนดกรอบแนวคิดหลักในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรรายสินค้า โดยมุ่งเน้นให้มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับนโยบายยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาในระดับต่างๆ ดังนี้

3.1 ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580)

มีเป้าหมายพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย

- 1) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย
- 2) ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้
- 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ
- 4) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม
- 5) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ
- 6) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

3.2 ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานในการพัฒนาภาคการเกษตรให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาที่สำคัญได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580) ทั้ง 6 ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนปฏิรูปของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) และ ยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ซึ่งเป็นเป้าหมายการพัฒนาในระดับโลกขององค์การสหประชาชาติ โดยยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) มุ่งในการแก้ไขจุดอ่อนและเสริมจุดแข็งให้เอื้อต่อการพัฒนาภาคการเกษตรในระยะยาว เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “เกษตรกรรมมั่นคง ภาคการเกษตร มั่งคั่ง ทรัพยากรการเกษตรยั่งยืน” โดยมี 5 ยุทธศาสตร์สำคัญ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร

แนวทางการพัฒนา

- 1) สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร Smart Farmer, Smart Group, Smart Enterprise
- 2) เสริมสร้างความภูมิใจและความมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
- 3) บริหารจัดการแรงงานภาคเกษตรและเทคโนโลยีเพื่อทดแทนแรงงานอย่างเป็นระบบรองรับสังคมเกษตรผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้า

แนวทางการพัฒนา

- 1) พัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพมาตรฐานสินค้าสู่มาตรฐานระดับสากล โดยใช้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและความรู้แบบองค์รวม
- 2) ส่งเสริมการเกษตรตลอดโซ่อุปทานสอดคล้องกับความต้องการของตลาดและมูลค่าสูง มุ่งสู่การเป็นฟาร์มอัจฉริยะ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

แนวทางการพัฒนา

- 1) พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการขับเคลื่อนเกษตร 4.0 ภายใต้ Thailand 4.0
- 2) บริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเกษตรให้เกษตรกรเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างทั่วถึง
- 3) พัฒนางานวิจัยและสารสนเทศให้ไปสู่เชิงพาณิชย์ ประชาสัมพันธ์และเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลในระดับโลก

ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

แนวทางการพัฒนา

- 1) บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับ SDGs (Sustainable Development Goals)
- 2) ฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรการเกษตรให้มีความสมดุลและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ

แนวทางการพัฒนา

- 1) พัฒนาบุคลากรและนักวิจัย ให้เป็น Smart Officer และ Smart researchers
- 2) เชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานของหน่วยงานทุกภาคส่วนโดยกลไกภาครัฐ และปรับระบบบริหารงานให้ทันสมัย
- 3) ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านการเกษตรเพื่อรองรับบริบทการเปลี่ยนแปลง

3.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในลักษณะการแปลงยุทธศาสตร์ระยะยาวสู่การปฏิบัติ โดยในแต่ละยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดประเด็นการพัฒนาพร้อมทั้งแผนงาน/โครงการสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมในช่วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม ซึ่งยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตร ได้แก่ ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน โดยมีแนวทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ ดังนี้

3.3.1 แนวทางการพัฒนา

- 1) เสริมสร้างฐานการผลิตภาคการเกษตรให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน

2) สร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรแบบมีส่วนร่วม

3) ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารเข้าสู่ระบบมาตรฐานสินค้าเกษตรและสอดคล้อง กับต้องการของตลาดและการบริโภคเพื่อสุขภาวะ

4) เสริมสร้างขีดความสามารถการผลิตในห่วงโซ่อุตสาหกรรมเกษตร

5) ส่งเสริมและเร่งขยายผลแนวคิดการทำการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6) พัฒนาปัจจัยสนับสนุนในการบริหารจัดการภาคเกษตรและสนับสนุนเกษตรกรรุ่นใหม่

3.3.2 ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคงและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติดมิชอบและ ธรรมาภิบาลในสังคมไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

ยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 10 ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

3.4 นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง

1) การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ โดยแก้ปัญหา การไร้ที่ดินทำกินของเกษตรกรและการรुकล้ำเขตป่าสงวน โดยการกระจายสิทธิการถือครองให้แก่ผู้ที่อยู่ใน พื้นที่ที่ไม่ได้รูกล้ำ และออกมาตรการป้องกันการเปลี่ยนมือไปอยู่ในครอบครองของผู้ที่มีใช้เกษตรกร ใช้เทคโนโลยีดาวเทียมสำรวจและวิธีการแผนที่ทันสมัย แก้ไขปัญหาเขตที่ดินทับซ้อนและแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ ที่ไม่ชัดเจนอันก่อให้เกิดข้อขัดแย้งระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ

2) การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยดูแลเกษตรกรให้มีรายได้ที่เหมาะสมด้วย วิธีการต่างๆ เช่น การลดต้นทุนการผลิต การช่วยเหลือในเรื่องปัจจัยการผลิตอย่างทั่วถึง การช่วยเหลือ เกษตรกรรายย่อย ตลอดจนการใช้กลไกตลาดดูแลราคาสินค้าเกษตรประเภทที่ราคาต่ำผิดปกติให้สูงขึ้นตาม สมควร รวมทั้งแก้ปัญหา น้ำท่วมในฤดูฝนทั้งที่ท่วมเป็นบริเวณกว้างและท่วมเฉพาะพื้นที่ และปัญหาขาดแคลน น้ำในบางพื้นที่บางฤดูกาล ซึ่งนำความเสียหายและทุกข์ร้อนมาให้แก่เกษตรกร โดยระดมความคิดเพื่อหาทาง ป้องกันไม่ให้เกิดน้ำท่วมรุนแรง ดังเช่นเหตุการณ์น้ำท่วมในปี 2554 และหาวิธีที่จะแก้ปัญหา น้ำท่วมเฉพาะ พื้นที่ให้ลดลงโดยเร็วไม่กระทบต่อพืชผลทางการเกษตร ส่วนภาวะภัยแล้งจนเกิดการขาดแคลนน้ำเพื่อ การเกษตรนั้น รัฐบาลจะเร่งดำเนินการจัดสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กให้กระจายครอบคลุมทั่วพื้นที่เพาะปลูก ให้มากที่สุด ซึ่งจะสมารถทำได้ในเวลาประมาณ 1 ปี และในด้านเกษตรกรรมดำเนินการใน 2 เรื่องใหญ่ คือ

2.1) การปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การแบ่งเขตเพื่อปลูกพืชผลแต่ละชนิด

2.2) การสนับสนุนให้สหกรณ์ของกลุ่มเกษตรกรที่ผลิตสินค้าเกษตรเพิ่มบทบาทในฐานะผู้ซื้อพืชผลจนถึงการแปรรูปและการส่งออกได้ แล้วแต่กรณี เพื่อให้สหกรณ์เป็นผู้ค้าขายสินค้าเกษตรรายใหญ่อีกหนึ่งรายหนึ่ง ซึ่งจะช่วยคานอำนาจของกลุ่มพ่อค้าเอกชนที่มีอยู่ในปัจจุบันให้มีความสมดุลมากขึ้น

3.5 การพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)

3.5.1 กรอบแนวคิดการพัฒนา

1) เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาการเกษตร โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกษตรกรพัฒนาระบบการผลิตให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ตามหลักความพอประมาณ

2) แรงงานภาคการเกษตรมีแนวโน้มลดลงและการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทดแทนแรงงานเกษตร การพัฒนาฝีมือแรงงานภาคการเกษตร การคุ้มครองและการสร้างหลักประกันทางสังคมให้กับแรงงานเกษตร

3) การปรับตัวของเกษตรกรสู่เกษตรกรมืออาชีพ (Smart Farmer) โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรกรเป็น Smart Farmer ที่มีความพร้อมทั้งองค์ความรู้ด้านการผลิต การตลาด มีการนำเทคโนโลยีภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิธีการปฏิบัติที่ดีมาใช้ผสมผสานกับองค์ความรู้สมัยใหม่ที่เหมาะสมในการพัฒนาการเกษตร โดยคำนึงถึงคุณภาพมาตรฐานและปริมาณความต้องการของตลาด รวมถึงความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

4) การส่งเสริมการทำเกษตรในรูปแบบของการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และสถาบันเกษตรกร โดยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร โดยการรวมกลุ่มเกษตรกร และพัฒนาเครือข่ายเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และสถาบันเกษตรกรจะช่วยเพิ่มศักยภาพให้กับเกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

5) การบริหารจัดการสินค้าเกษตร โดยเน้นในเรื่องการวางแผนความต้องการและการผลิตสินค้าเกษตร (Demand & Supply) การขึ้นทะเบียนเกษตรกร การจัดทำข้อมูลการผลิตและการตลาด ส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า

6) มาตรฐานสินค้าเกษตร การพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตร ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชนที่จะช่วยบริหารจัดการเชื่อมโยงข้อมูลที่เป็นสากลทั้งในและนอกประเทศ สนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางข้อมูลด้านมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร รวมทั้งผลักดันให้ประเทศผู้ผลิตอื่นตระหนักถึงความสำคัญของระบบการผลิตที่ดีตลอดโซ่อุปทาน

7) โลจิสติกส์และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการเกษตร โดยยกระดับบุคลากรภาครัฐเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน พัฒนาทักษะการบริหารจัดการโลจิสติกส์ระดับฟาร์ม ให้ความสำคัญกับกิจกรรมโลจิสติกส์ตั้งแต่วางแผนการปลูก จัดหาปัจจัยการผลิต การรวบรวม การแปรรูป การเก็บสต็อก การขนส่ง การส่งออก และการตรวจสอบย้อนกลับ รวมถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้

8) ความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน การใช้พลังงานของโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่งผลให้หลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยหันมาพึ่งพาการใช้พลังงานทดแทนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ความต้องการพืชพลังงานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งเกิดจากทั้งปริมาณความต้องการที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งการส่งออกที่มากขึ้น ความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน ถือเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาการเกษตร ที่ผ่านมามีการนำพืชอาหารไปใช้ประโยชน์ด้านพลังงานทดแทน ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายที่พืชอาหารล้นตลาดและราคาน้ำมันสูงได้ส่วนหนึ่ง คาดว่าในอนาคตความต้องการ พลังงานทดแทนจะเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลควรวางแผนและคาดการณ์ปริมาณการผลิตและความต้องการใช้พืชอาหารและพลังงานอย่างสมดุลในระยะสั้น ปานกลาง และระยะยาว โดยกำหนดเป้าหมายร่วมระหว่างภาคเกษตร อุตสาหกรรม และพลังงาน โดยมุ่งให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงทางอาหาร เป็นลำดับแรก

9) การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาภาคเกษตรต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพภูมิอากาศเป็นหลัก ซึ่งการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างสิ้นเปลือง ขาดความระมัดระวัง และไม่คำนึงถึงข้อจำกัด และความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการวางแผนมาตรการและแนวทางเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือและสนับสนุนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จึงมีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาภาคการเกษตรของไทย

10) การวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตร รวมถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยีการเกษตร การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตร เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า ต้องมีงานวิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรมต่อยอดจากสินค้าเกษตร รวมทั้งการสร้างเครื่องจักรกลเพื่อใช้ในการเกษตร สิ่งที่ทำให้การวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตรไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรเนื่องจากการขาดแคลนนักวิจัย ภาคราชการยังไม่มีแรงจูงใจสำหรับนักวิจัย ข้าราชการในเรื่องความก้าวหน้าในอาชีพ งบประมาณด้านการวิจัยมีน้อยเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ การกำหนดโจทย์วิจัยขาดการมีส่วนร่วมของเกษตรกร และชุมชนในท้องถิ่น ทำให้ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง งานวิจัยเชิงนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรมีน้อย และเป็นข้อจำกัดของภาคราชการที่ไม่สามารถนำผลงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง โครงการวิจัยที่ทำไม่มีความต่อเนื่อง เนื่องจากงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ งานวิจัยด้านการเกษตรกระจายอยู่ในทุกสาขาทั้งด้านวิทยาศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และไม่มีการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

11) กฎระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตร จากกระแสโลกาภิวัตน์ที่การสื่อสารไร้พรมแดน ทำให้โลกเชื่อมโยงถึงกันอย่างรวดเร็ว เกิดบริบทใหม่ๆ ด้านการเกษตร ส่งผลให้กฎระเบียบและกฎหมายที่ใช้อยู่ในประเทศบางส่วนไม่ทันสมัย และบางประเด็นยังไม่มีกฎระเบียบและกฎหมายรองรับ อาทิ เรื่องของการรับมือกับปัญหาโลกร้อน และการลงทุนภาคการเกษตรอย่างรับผิดชอบ

ดังนั้น จึงเป็นภารกิจสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการกำกับ ดูแล ตรวจสอบ และประมวลผลกระทบเชิงนโยบายเพื่อเสนอกฎหมายใหม่ หรือระเบียบปฏิบัติรองรับการทำงาน ในอนาคตให้สามารถตอบสนองความต้องการของเกษตรกรได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและเป็นธรรม รวมถึงปรับแก้ไขกฎหมายเดิมให้ทันสมัยและปรับปรุงเพื่อสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

12) ความร่วมมือและข้อตกลงระหว่างประเทศ การพัฒนาการเกษตรที่ผ่านมามีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ กรอบความร่วมมือข้อตกลงระหว่างประเทศและพันธกรณีต่างๆ ด้านการเกษตรทั้งในระดับภูมิภาค พหุภาคี อนุภูมิภาค ทวิภาคี และกรอบความร่วมมือกับกลุ่มประเทศ ประเด็นสำคัญที่ควรพัฒนา คือ การศึกษา กฎระเบียบและกฎหมายของประเทศคู่ค้าที่จะมีผลกระทบต่อการค้าสินค้าเกษตร มาตรการนำเข้า-ส่งออก สินค้า เพื่อการปรับตัวและเตรียมมาตรการรองรับอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการมีมาตรการเชิงรุก เพื่อให้ประเทศไทย ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม และการจัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศภายใต้กรอบต่างๆ

13) การบริหารจัดการสินค้าเกษตรเพื่อรองรับการค้าชายแดนและเขตเศรษฐกิจพิเศษ การค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน มีส่วนสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก สามารถสร้างรายได้เข้าประเทศไทยได้ปีละเป็นแสนล้านบาท ซึ่งการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ต่อมาคณะรักษาความสงบแห่งชาติและรัฐบาลเล็งเห็นถึงความสำคัญของการค้าชายแดน โดยมุ่งหวังจะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่สำหรับธุรกิจที่ใช้วัตถุดิบจากท้องถิ่น บริเวณชายแดนหรือประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสร้างโอกาสให้คนในชุมชนมีรายได้ มีงานทำ ยกระดับคุณภาพชีวิต ภายในพื้นที่

3.5.2 ทิศทางการพัฒนา

1) วิสัยทัศน์

“ภาคเกษตรก้าวไกลด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลาดนำการผลิต ชีวิตเกษตรกรมีคุณภาพ ทรัพยากรการเกษตรมีความสมดุลและยั่งยืน”

2) พันธกิจ

- (1) พัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรให้มีความมั่นคง
- (2) พัฒนาเศรษฐกิจการเกษตรให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ
- (3) ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพตลอดโซ่อุปทานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและส่งเสริมงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์
- (4) ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

3) วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด

- (1) วัตถุประสงค์
 - เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกร สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีการถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรและเชื่อมโยงเครือข่ายกับภายนอกอย่างเข้มแข็ง และลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้
 - เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรยกระดับผลิตภาพ ประสิทธิภาพ คุณภาพมาตรฐาน รวมทั้งสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร ให้ตอบสนองความต้องการของตลาด
 - เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตร รวมทั้งพัฒนางานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ประโยชน์
 - เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวและสร้างภูมิคุ้มกันรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้
- (2) เป้าหมาย
 - ความผาสุกของเกษตรกรเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 85 ในปี 2564

- เกษตรกรมีรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรเพิ่มขึ้นเป็น 59,460 บาทต่อครัวเรือน ในปี 2564
- เศรษฐกิจภาคเกษตรเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี
- จำนวนงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการเกษตรถูกนำไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 5 ต่อปี

- ทรัพยากรการเกษตรได้รับการฟื้นฟูและใช้ประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืนเพิ่มขึ้น
- (3) ตัวชี้วัด

- ดัชนีชี้วัดความผาสุกของเกษตรกร
- รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตร
- GDP ภาคเกษตร
- จำนวนงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่นำไปใช้ประโยชน์
- ทรัพยากรการเกษตรที่มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตร

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองได้ มีความมั่นคงและภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม รวมทั้งพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบธุรกิจเกษตร บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 – 10 โดยเน้นการขยายผลทางการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างความภาคภูมิใจและความมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วยการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตร สร้างระบบสวัสดิการและดำเนินการปรับโครงสร้างหนี้สินให้กับเกษตรกร ส่งเสริมการทำเกษตรกรรมยั่งยืนให้เห็นผลในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะการทำเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ และเกษตรอินทรีย์ ซึ่งจะช่วยให้รายได้ให้กับเกษตรกร รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรสู่เกษตรกรมืออาชีพให้สามารถบริหารจัดการ ฟาร์มแบบครบวงจร ตั้งแต่การผลิต แปรรูป และการตลาด ตลอดจนสร้างการรวมกลุ่มเกษตรกร ให้เข้มแข็งและสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกร และสถาบันเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดโซ่อุปทาน เพื่อลดต้นทุนการผลิตและสร้างโอกาสในการแข่งขันของสินค้าเกษตร ใช้การตลาดนำการผลิตด้วยการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ มีการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างภาครัฐ เกษตรกร กับภาคเอกชน เพื่อให้สินค้าเกษตรได้มาตรฐานรองรับความต้องการของตลาด ส่งเสริมการบริหารจัดการโซ่อุปทานสินค้าเกษตร สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้ด้านโลจิสติกส์สินค้าเกษตรและโซ่อุปทานให้กับเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรโดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างเรื่องราว (Story) ให้กับสินค้าเกษตรและชุมชนเพื่อเป็นจุดขาย สร้างความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของสินค้าเกษตร สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์กลางและพัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตร เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน ตลอดจนสนับสนุนการจัดการความเสี่ยงที่จะกระทบต่อพืชผลทางการเกษตร การดำเนินงานดังกล่าว ควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุน ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน กับเกษตรกร รวมถึงส่งเสริมการค้าชายแดน การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ และความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งจะเป็นส่วนสนับสนุนและสร้างผลประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนาระดับภูมิภาค

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อพัฒนาการเกษตรของประเทศให้มีศักยภาพ ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยส่งเสริม และสนับสนุน การวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ กับภาคเอกชนในการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา โดยกำหนดกรอบงานวิจัยและสร้างนวัตกรรมให้สอดคล้อง กับความต้องการของพื้นที่ พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศการเกษตร และสร้างการเชื่อมโยงของข้อมูลอย่างเป็น ระบบ รวมถึงส่งเสริมการนำงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ประโยชน์ เน้นการเข้าถึง เทคโนโลยีการเกษตรของเกษตรกรรายย่อยและกลุ่มเกษตรกร เพื่อช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาภาคการเกษตร ให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นประเด็นสำคัญของการพัฒนาภาคเกษตรบนพื้นฐานการบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยเน้นการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรการเกษตรให้คงความหลากหลายทางชีวภาพ สนับสนุนกิจกรรมเกษตร เชิงอนุรักษ์เพื่อคงความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม บริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำและพื้นที่ทำกินทางการเกษตรและสร้างภูมิคุ้มกันทางการเกษตรต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ เป็นการปรับกระบวนการทำงานภายใน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน พัฒนาบุคลากรภาครัฐ และกระบวนการ ทำงานอย่างต่อเนื่องให้เป็นองค์กรที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล รวมทั้งพัฒนากฎหมาย ใหม่และปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เดิมให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐจะช่วยให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน และเป็นการเตรียมความ พร้อมขององค์กรให้สามารถปรับตัวและทำงานในลักษณะบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภายนอกได้อย่าง มีประสิทธิภาพ

3.6 นโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

1) ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

เกษตรแปลงใหญ่ คือ วิธีการหนึ่งในการเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันของหน่วยผลิต ด้วยการคำนวณทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์ปริมาณการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงสุด หรืออีกนัยหนึ่งคือการ บริหารความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างต้นทุนการผลิตกับปริมาณการผลิต/ขนาดการผลิต เพื่อให้เกิดการ ประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) ซึ่งจะเกิดขึ้นโดยได้โดยการผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มการผลิต การจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี (พันธุ์พืช ปุ๋ย เครื่องจักรกลทางเกษตร และเทคโนโลยีสมัยใหม่) การ จัดการด้านการตลาดและห่วงโซ่อุปทาน รวมทั้งมีการบริหารจัดการฟาร์มที่ดี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของธุรกิจ คือ การเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างกำไร ความมั่นคงของกิจการและการเติบโต และความรับผิดชอบต่อ สังคมและสิ่งแวดล้อม

2) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) คือวิธีการจัดการความรู้ อย่างหนึ่ง เพื่อให้เกษตรกรที่ต้องการความรู้ ได้รับความรู้และเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้พร้อมรับการเกษตร สมัยใหม่ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการจัดการความรู้ และกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง โดยใช้สถานที่

ที่เป็นที่ตั้งของแปลงเกษตรกร/ฟาร์ม ซึ่งเกษตรกรที่เป็นเจ้าของมีความรู้ความสามารถในการผลิตในระดับที่เป็นตัวอย่างให้เกษตรกรรอบบริเวณได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Knowledge center)

3) พัฒนาเกษตรกรสู่ Smart Farmer

โครงการ Smart Farmer คือ กระบวนการพัฒนาทรัพยากรเกษตรกร (Human Resource Development) หรือการพัฒนาและส่งเสริมขีดความสามารถของเกษตรกรให้มีความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ มีทักษะในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีทัศนคติและพฤติกรรมที่ดี เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำอาชีพเกษตรกรที่ดีขึ้นในปัจจุบันและอนาคต เช่น การฝึกอบรม การศึกษา การสอนงานและให้คำแนะนำ (Coaching and Mentoring) และการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้ การเรียนรู้ และการบริหารการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความสำเร็จ และจะต้องดำเนินการพัฒนาอีกต่อไปเรื่อยๆ ตลอดเวลาที่ยังมีชีวิต

4) บริหารจัดการพื้นที่เกษตรตามแผนที่การเกษตรเชิงรุก (Zoning by Agri-map)

การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม คือ วิธีการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของภาคเกษตร โดยการวางแผนและจัดการให้พื้นที่เกษตรของประเทศที่มีความแตกต่างกันด้านดิน น้ำ และอากาศในแต่ละภูมิภาค ให้สามารถสร้างรายได้จากการผลิตสินค้าเกษตรที่เหมาะสมกับประเภท ชนิดพันธุ์ ซึ่งจะ使得เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตค้ำค่าการลงทุน รวมทั้งการจัดการให้ปริมาณและคุณภาพสินค้าเกษตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

5) พัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน (GAP)

ความปลอดภัยด้านอาหารหรืออาหารปลอดภัย (Food Safety) คือ อาหารที่ปลอดจากสารพิษและไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้บริโภค และ **มาตรฐานสินค้าเกษตร** คือ ระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะต่างๆ ของตัวสินค้าเกษตร วิธีและขั้นตอนการผลิต รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับสุขลักษณะ ความปลอดภัยมาตรฐาน ทั้งนี้ ในแต่ละประเภทประกอบด้วยมาตรฐานสินค้าและมาตรฐานระบบ

6) เกษตรอินทรีย์

ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ (Organic Products) คือ ผลิตภัณฑ์จากระบบการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ (Organic Farming) ซึ่งปลอดจากสารเคมีและการปรุงแต่งโดยสารสังเคราะห์ ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในทุกๆ ขั้นตอนการผลิต การแปรรูป และการเก็บรักษา และเกษตรอินทรีย์ (Organic Farming) คือ ระบบการเกษตรที่ผลิตอาหารและเส้นใยด้วยความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ โดยเน้นหลักการปรับปรุงดินการเคารพต่อศักยภาพทางธรรมชาติของพืช สัตว์ และนิเวศการเกษตร

7) ตลาดสินค้าเกษตร

ตลาดสินค้าเกษตร คือ การที่ผู้ซื้อ ผู้ขาย มีการตกลงซื้อขายสินค้าและบริการร่วมกัน รวมทั้งปัจจัยการผลิต ซึ่งมีความหมายรวมถึงตลาดภายในประเทศ ตลาดชายฝั่ง ตลาดชายฝั่ง ตลาดต่างประเทศ ตลาดผลผลิต ตลาดปัจจัยการผลิต ตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า รวมถึงตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ทั้งนี้ ลักษณะโครงสร้างตลาดที่สำคัญ ประกอบด้วย ลักษณะตลาดแข่งขันสมบูรณ์ และตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์

8) การส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่

เกษตรทฤษฎีใหม่ คือ การบริหารจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีการบริหารจัดการและจัดแบ่งที่ดินแปลงเล็กออกเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน มีการคำนวณโดยหลักวิชาการเกี่ยวกับปริมาณน้ำที่จะเก็บกักให้เพียงพอต่อการเพาะปลูกได้ตลอดปี และมีการวางแผนที่สมบูรณ์แบบ

9) แผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร

แผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร คือ วิธีการบริหารจัดการสมดุลของอุปสงค์และอุปทานข้าวของประเทศ (Demand-driven Supply Chain) โดยวิเคราะห์คาดการณ์ปริมาณความต้องการของตลาด (Demand Side) เพื่อนำมาบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) ทั้งด้านปริมาณในระยะสั้นและในระยะยาว

10) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

การบริหารจัดการน้ำ หมายถึง กระบวนการ (กรรมวิธี) จัดการน้ำ ซึ่งโดยทั่วไปเกี่ยวข้องกับ การจัดหาและพัฒนาระบบการจัดสรรและใช้เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ตลอดถึงการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำให้คงอยู่ และมีใช้อย่างยั่งยืน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาอันเกิดจากทรัพยากรน้ำ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพให้หมดไป และการบริหารจัดการน้ำต้องเป็น “การจัดการแบบบูรณาการ” หรือไม่ว่า “การจัดการน้ำอย่างยั่งยืน”

11) การส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าสินค้าและการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตรทดแทนแรงงาน

โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร คือ วิธีการเพิ่มโอกาสให้เกษตรกรได้เข้าถึงเครื่องจักรกลและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ตลอดจนได้มีโอกาสศึกษา ทดลอง และเรียนรู้การใช้ประโยชน์ผ่านกระบวนการจัดการองค์ความรู้ กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงไปสู่เกษตรสมัยใหม่ โดยสนับสนุนเครื่องจักรกลผ่านสถาบันเกษตรกร

12) การพัฒนาสถาบันเกษตรกรรูปแบบประชารัฐ

การพัฒนาสถาบันเกษตรกรรูปแบบประชารัฐ คือ การพัฒนาองค์การ (Organization Development) ของสหกรณ์ เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการธุรกิจ/องค์กร รวมทั้งการผลิตสินค้าและบริการต่างๆ ตลอดจนห่วงโซ่มูลค่าในรูปแบบสหกรณ์

13) ธนาคารสินค้าเกษตร

ธนาคารสินค้าเกษตร คือ สถานที่ที่ทำหน้าที่รับฝาก ถอน ให้ยืม หรือแลกเปลี่ยนสินค้าเกษตร รวมถึงปัจจัยการผลิต (พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปุ๋ย) ซึ่งเป็นการบริหารจัดการด้วยเกษตรกรเอง ในรูปแบบองค์กรเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร

14) การช่วยเหลือด้านหนี้สินสมาชิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

การช่วยเหลือด้านหนี้สินสมาชิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร คือ วิธีการปรับโครงสร้างหนี้ (Debt restructuring) และเพิ่มระดับความสามารถในการชำระหนี้สินของเกษตรกร

15) การจัดระเบียบประมงให้เป็นไปตามมาตรฐาน

การจัดระเบียบประมงให้เป็นไปตามมาตรฐาน คือ วิธีการรองรับกฎระเบียบ IUU เพื่อยืนยันว่าสินค้าประมงที่ส่งออกไปยังสหภาพยุโรป ไม่ได้มาจากการทำประมงที่ผิดกฎหมาย (IUU Fishing) เพื่อรักษาทรัพยากรสัตว์น้ำให้อยู่ในสถานะที่เป็นแหล่งอาหารของมนุษยชาติอย่างยั่งยืน และรักษาสภาพแวดล้อมให้ดำรงอยู่ในสภาพที่เหมาะสม

3.7 แผนพัฒนาภาคในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)

ฉบับบททวน

ภาคใต้

ภาคใต้มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงระดับโลก และแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสามารถสร้างรายได้ให้กับภาคทั้งพื้นที่ตอนในและชายฝั่งทะเลทั้งสองด้าน รวมทั้งมีระบบนิเวศชายฝั่งที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำตามธรรมชาติและเหมาะกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ในขณะที่การผลิตภาคเกษตร ได้แก่ ยางพาราและปาล์มน้ำมันซึ่งเป็นแหล่งผลิตและแปรรูปที่สำคัญของประเทศยังเป็นแบบดั้งเดิม

นอกจากนี้ ภาคใต้มีความได้เปรียบด้านสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ใกล้เส้นทางการค้าโลก สามารถเชื่อมโยงการพัฒนาทั้งพื้นที่ภาคอื่นๆ ของประเทศ รวมทั้งภูมิภาคเอเชียใต้และเอเชียตะวันออก ดังนั้น การพัฒนาภาคใต้ควรพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นมาตรฐานสากลเพื่อรักษาความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวระดับโลก พร้อมกับพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตและแปรรูปภาคการเกษตรควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งพัฒนาการเชื่อมโยงการค้า การลงทุน กับภูมิภาคต่างๆ ของโลก

3.7.1. เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ “ภาคใต้เป็นเมืองท่องเที่ยวพักผ่อนตากอากาศระดับโลก เป็นศูนย์กลางผลิตภัณธ์ยางพาราและปาล์มน้ำมันของประเทศ และเมืองเศรษฐกิจเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับภูมิภาคอื่นของโลก”

3.7.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนา

- 1) พัฒนาการท่องเที่ยวของภาคให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก
จังหวัดระนอง อยู่ในแนวทางการพัฒนาที่ 5 พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยวที่สำคัญของภาค อาทิ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปา
- 2) พัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราและปาล์มน้ำมันแห่งใหม่ของประเทศ
- 3) พัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรหลักของภาคและสร้างความเข้มแข็งสถาบันเกษตรกร
- 4) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการท่องเที่ยว การพัฒนาเขตอุตสาหกรรม และการเชื่อมโยงการค้าโลก
- 5) อนุรักษ์ ป่าไม้และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ
- 6) พัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน

3.8 แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

3.8.1 วิสัยทัศน์ : (Vision) “การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพระดับโลก บนฐานความเข้มแข็งของภาคเกษตรและชุมชนอย่างยั่งยืน”

3.8.2 จุดเน้นทางยุทธศาสตร์ (Strategic Positioning)

- 1) การท่องเที่ยวที่มีมาตรฐานและคุณภาพระดับโลก
- 2) การเพิ่มมูลค่าภาคการผลิตเกษตร ประมง และปศุสัตว์ ให้มีมาตรฐานความปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- 3) การบริหารจัดการที่ยั่งยืน โดยเน้นภูมิสังคม ประวัติศาสตร์ ประเพณีวัฒนธรรม และความต้องการของท้องถิ่น

3.8.3 ประเด็นยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : พัฒนาคุณภาพด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐาน อย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ 1.1 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพพื้นที่ให้สามารถรองรับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวให้เพียงพอและเหมาะสม

1.2 การพัฒนาและยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยและสุขอนามัยสิ่งแวดล้อมให้ได้มาตรฐานเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยว

1.3 บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่

1.4 บริหารจัดการการตลาดและประชาสัมพันธ์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การพัฒนาระบบและสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าภาคเกษตร ประมง และปศุสัตว์ ที่มีศักยภาพในพื้นที่เพื่อให้ชุมชนเกิดความต้องการเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ 2.1 การพัฒนาประสิทธิภาพทางการเกษตร (พืช ประมง ปศุสัตว์) เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต และสร้างฐานรายได้ให้กับเกษตรกร

2.2 การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง

2.3 การส่งเสริมศักยภาพด้านการตลาด

2.4 ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร และผู้ประกอบการเพื่อสร้างความเข้มแข็ง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพต้นทุนมนุษย์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

กลยุทธ์ 3.1 ด้านการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ มีศักยภาพ รองรับต่อการเปลี่ยนแปลง

3.2 การพัฒนาคุณภาพบุคลากรด้านท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน

3.3 การพัฒนาและยกระดับมาตรฐานชุมชน

3.9 แผนพัฒนาจังหวัดระนอง

3.9.1 วิสัยทัศน์

“เมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับชั้นนำในภูมิภาคเอเชีย”

3.9.2 พันธกิจ

1) พัฒนาและยกระดับมาตรฐานอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสู่เมืองท่องเที่ยวชั้นนำของอาเซียน

2) เสริมสร้างอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจด้วยรายได้ชุมชน

3) สร้างความมั่นคงทางสังคม ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชน และคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ประชาชนด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4) พัฒนา อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศที่เกิดมูลค่าเพิ่มเชิงสร้างสรรค์แก่ระบบเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน

5) เสริมสร้างความมั่นคงภายใน และตามแนวชายแดน

3.9.3 เป้าประสงค์รวม

- 1) เมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีคุณภาพระดับเอเชีย
- 2) การเป็นเมืองน้ำแร่ต้นแบบของประเทศ
- 3) รายได้จากการท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในจังหวัดมีปริมาณเพิ่มขึ้น
- 4) อนุรักษ์ ป่าพุทธรักษาธรรมชาติให้มีความสมดุล อุดมสมบูรณ์และมีสภาพแวดล้อมน่าอยู่และปลอดภัย
- 5) การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ที่มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม โดยการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในภาคเกษตรและภาคการท่องเที่ยว
- 6) เกษตรกรมีรายได้มั่นคง และพึ่งพาตนเองได้ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 7) สร้างสังคมน่าอยู่และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน
- 8) ประชาชนมีความสุข คุณภาพชีวิตดี การศึกษามีคุณภาพ ได้รับบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

3.9.4 ประเด็นยุทธศาสตร์/กลยุทธ์

- 1) ส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวและบริการสุขภาพเชื่อมโยงในอาเซียน
 - 1.1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกแหล่งท่องเที่ยว
 - 1.2) ยกระดับมาตรฐานการให้บริการด้านการท่องเที่ยว
 - 1.3) ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ และการตลาดด้านการท่องเที่ยว
 - 1.4) ส่งเสริมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม และการอนุรักษ์เมืองเก่าระนอง
- 2) ส่งเสริมภาคการเกษตรแบบครบวงจร
 - 2.1) เพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งผลผลิตทางการเกษตร
 - 2.2) ส่งเสริมการผลิต การบริโภค และจำหน่ายอาหารปลอดภัยสู่เมืองที่มั่นคงทางด้าน อาหาร
 - 2.3) พัฒนาขีดความสามารถในการผลิตภาคเกษตร (พัฒนาคุณภาพ/ลดต้นทุนการผลิต) สร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
 - 2.4) เสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนสู่การพึ่งตนเองที่ยั่งยืนด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) เสริมสร้างความมั่นคง ปลอดภัย และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน
 - 3.1) เสริมสร้างสุขภาวะที่ดีแก่ประชาชนในทุกเพศ ทุกวัย
 - 3.2) สร้างความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชน
 - 3.3) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน
 - 3.4) เพิ่มศักยภาพในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 - 3.5) เพิ่มศักยภาพในการป้องกัน และรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
- 4) การจัดการ อนุรักษ์ ป่าพุทธรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
 - 4.1) คุ้มครอง ป้องกัน รักษา ป่าพุทธรักษา และป่าอนุรักษ์
 - 4.2) ป้องกันและควบคุมการสร้างมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมโดยบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

4.3) สร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการจัดการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

4.4) บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและชายฝั่งโดยคำนึงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.5) สร้างจิตสำนึกของประชาชน ไม่ให้ทำลายและมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5) ส่งเสริมและพัฒนาค้า การลงทุน และการค้าชายแดน

5.1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโลจิสติกส์ และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าการลงทุนและการส่งออก

5.2) พัฒนาระบบบริหารจัดการ กฎระเบียบที่เอื้อต่อการค้าผ่านแดน

5.3) พัฒนาศักยภาพความพร้อมของผู้ประกอบการ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีศักยภาพ

5.4) พัฒนาระบบการตลาดและประชาสัมพันธ์ โดยเน้นการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

3.10 แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง

3.10.1 วิสัยทัศน์

“โครงสร้างพื้นฐานทั่วถึง ธรรมชาติสมบูรณ์ ประชาอยู่เย็นเป็นสุข”

3.10.2 ประเด็นยุทธศาสตร์

- 1) การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
- 2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ
- 3) การพัฒนาสังคมและส่งเสริมคุณภาพชีวิต
- 4) การจัดระเบียบชุมชน และการรักษาความสงบเรียบร้อย
- 5) การส่งเสริมการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว
- 6) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 7) การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.11 กรอบยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศไทย ประกอบด้วย 4 ประเด็นยุทธศาสตร์

1) ด้านความมั่นคงอาหาร

- 1.1) เร่งรัดปฏิรูปการถือครองที่ดินและการคุ้มครองพื้นที่การเกษตร
- 1.2) จัดการทรัพยากรน้ำ และดินเพื่อการเกษตร และป่าชุมชน
- 1.3) สร้างความสมดุลระหว่างพืชอาหารกับพืชพลังงาน
- 1.4) พัฒนาประสิทธิภาพการผลิตอาหาร
- 1.5) สร้างแรงจูงใจในการทำการเกษตร และเพิ่มจำนวนเกษตรกรรุ่นใหม่
- 1.6) ส่งเสริมการเข้าถึงอาหารในระดับชุมชนและครัวเรือน
- 1.7) ปรับปรุงและพัฒนาระบบโลจิสติกส์ด้านสินค้าเกษตรและอาหาร
- 1.8) สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนในการรักษาความมั่นคงด้านอาหาร
- 1.9) วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมตลอดห่วงโซ่อาหาร
- 1.10) จัดระบบเพื่อรองรับความมั่นคงด้านอาหารในภาวะวิกฤติ

2) ด้านคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร

- 2.1) สร้างมาตรฐานด้านความปลอดภัยอาหารให้เป็นมาตรฐานเดียวและส่งเสริมการบังคับใช้
- 2.2) พัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรขั้นต้น (Primary product) ให้มีคุณภาพและความปลอดภัยตามมาตรฐานและคุณค่าทางโภชนาการเพิ่มขึ้น
- 2.3) เสริมสร้างความเข้มแข็งภาคการผลิตในระดับชุมชน (Community based) เพื่อป้องกันการสูญเสียและเพิ่มมูลค่าเบื้องต้นให้กับผลผลิต
- 2.4) เสริมสร้างความเข้มแข็งภาคการผลิตในระดับอุตสาหกรรม (Industrial based) ทุกระดับ
- 2.5) ส่งเสริมการค้าและการตลาดผลิตภัณฑ์มาตรฐานทั้งที่มาจากการผลิตในระดับชุมชนและอุตสาหกรรม
- 2.6) เสริมสร้างความเข้มแข็งในการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารของประเทศ

3) ด้านอาหารศึกษา

- 3.1) ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ และบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในเรื่องอาหารศึกษา
 - 3.2) สนับสนุนให้มีการวิจัยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ด้านอาหารได้
 - 3.3) ให้มีการจัดการองค์ความรู้ในเรื่องอาหารศึกษา และเผยแพร่ความรู้ทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่อง
 - 3.4) ส่งเสริมให้เกษตรกร และชุมชนมีความรู้ด้านอาหารศึกษาอย่างเหมาะสม
 - 3.5) ส่งเสริมพฤติกรรมบริโภคที่เหมาะสมของบุคคลและชุมชน
- ## 4) ด้านการบริหารจัดการ
- 4.1) ปรับปรุงและเสริมความเข้มแข็งโครงสร้างองค์กรในห่วงโซ่อาหาร
 - 4.2) พัฒนาและปรับปรุงกฎหมายในห่วงโซ่อาหาร
 - 4.3) การพัฒนาฐานข้อมูลและการจัดการ

3.12 วาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์ ประกอบด้วย 5 ประเด็นยุทธศาสตร์

- 1) สร้างและพัฒนาระบบการเรียนรู้ และทักษะการสหกรณ์สู่วิถีชีวิตประชาชนในชาติ
 - 1.1) ผลักดันการจัดการเรียนรู้และทักษะการสหกรณ์สู่วิถีชีวิตประชาชนในระบบการศึกษา
 - 1.2) สร้างและผลักดันการจัดการเรียนรู้และทักษะการสหกรณ์สู่วิถีชีวิตประชาชนนอกระบบการศึกษา
- 2) สนับสนุนและพัฒนากลุ่มของประชาชนด้วยวิธีการสหกรณ์ให้เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปสู่การปฏิบัติ
 - 2.1) สร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนโดยใช้วิธีการสหกรณ์เป็นแนวทางการดำเนินงาน
 - 2.2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้ระบบสหกรณ์เป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน
- 3) เพิ่มศักยภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายระบบการผลิต การตลาด และการเงินของสหกรณ์
 - 3.1) สร้างเครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตสินค้าคุณภาพเพื่อยกระดับสินค้าสหกรณ์ให้ได้มาตรฐาน
 - 3.2) สร้างเครือข่ายการตลาดสินค้าสหกรณ์

3.3) เชื่อมโยงเครือข่ายทางการเงินสหกรณ์

4) สนับสนุนแผนพัฒนาการสหกรณ์ให้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งของขบวนการสหกรณ์

4.1) ผลักดันแผนพัฒนาการสหกรณ์สู่การปฏิบัติ

5) ปฏิรูปโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐ ขบวนการสหกรณ์ และปรับปรุงกฎหมายสหกรณ์ให้เอื้อต่อการพัฒนา

5.1) การปฏิรูปโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวกับงานส่งเสริมสหกรณ์

5.2) ปฏิรูปโครงสร้างสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

5.3) ปรับปรุงโครงสร้างชุมชนสหกรณ์และสหกรณ์

5.4) ปรับปรุงกฎหมายสหกรณ์ให้เอื้อต่อการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ ภายใต้หลักการอุดมการณ์ และวิธีการสหกรณ์ให้เหมาะสมกับสหกรณ์แต่ละประเภท

5.5) พัฒนาและปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายสหกรณ์ให้เอื้อต่อการพัฒนาและส่งเสริมสหกรณ์

3.13 ไทยแลนด์ 4.0

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่แบ่งออกเป็น 4 ยุค คือ Thailand 1.0 ยุคแรกจะเน้นภาคเกษตร Thailand 2.0 เน้นภาคอุตสาหกรรมเบา และ Thailand 3.0 เน้นภาคอุตสาหกรรมหนักและการส่งออก ทั้ง 3 โมเดลที่ผ่านมา ทำให้ประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มประเทศ “รายได้ปานกลางชั้นสูง” แต่ก็หยุดยั้งแค่นั้น “หยุดนานจนเกินไป” ทำให้มีแนวคิด Thailand 4.0 คือเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมอันหมายความว่าเราจะเปลี่ยนจากการผลักดันสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม ทุกอย่างจะต้องมีเรื่องราวมีคุณค่าและมูลค่า จะต้องผูกโยงกับเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น โดยเฉพาะภาคเกษตร “เราจะเปลี่ยนจากเกษตรแบบดั้งเดิมสู่เกษตรสมัยใหม่ เน้นบริหารจัดการและเทคโนโลยี เตรียมปั้นเกษตรกรเป็นผู้ประกอบการ ทั้งยังเป็นเกษตรกรที่มีฐานะร่ำรวย”

โดยรัฐบาลจะใช้นโยบาย “**ประชารัฐ**” คือการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน “เป้าหมายที่ได้จากโมเดลนี้คือเปลี่ยนประเทศไทยที่จัดอยู่ในกลุ่มประเทศ “รายได้ปานกลางชั้นสูง” ให้กลายเป็นกลุ่ม “ประเทศที่มีรายได้สูง” ด้วยนวัตกรรมที่ช่วยยกระดับคุณภาพของเศรษฐกิจ จากกลไกต่างๆ เน้นไปทางการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ ผสมกับภูมิปัญญาต่างๆ” รัฐบาลหวังจะใช้ภาคเกษตรเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เพราะ “เกษตรคือประเทศไทย” เป็นจุดเริ่มต้นของเศรษฐกิจต่างๆมากมาย เช่น อาหาร พลังงาน ฯลฯ “ประเทศไทยจะต้องขับเคลื่อนด้วยภาคเกษตร” ประเทศไทย 4.0 จึงเป็นการเปลี่ยนผ่านทั้งระบบใน 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ

1) เปลี่ยนจากอุตสาหกรรมดั้งเดิม (Traditional Farming) ในปัจจุบัน ไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farming) โดยเกษตรกรต้องร่ำรวยขึ้น และเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur)

2) เปลี่ยนจาก Traditional SMEs หรือ SMEs ที่มีอยู่ที่มีรัฐต้องให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ไปสู่การเป็น Smart Enterprises และ Startups ที่มีศักยภาพสูง

- 3) เปลี่ยนจาก Traditional Servicers ซึ่งมีการสร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำ ไปสู่ High Value Servicers
- 4) เปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง

4. นิยามศัพท์

4.1 แผนพัฒนาการเกษตรรายสินค้า คือ เป็นแผนเชิงกลยุทธ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดระนอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงาน/ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงแหล่งงบประมาณช่องทางต่างๆ เพื่อให้บังเกิดผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาส่งเสริมเกษตรกรผู้ผลิตให้ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐาน

4.2 มะม่วงหิมพานต์คุณภาพ คือ เมล็ดมีสีน้ำตาลปนเทา รูปร่างกลมมนโต ขนาดเมล็ดใหญ่ จำนวนเมล็ดทั้งเปลือก 150-158 เมล็ดต่อกิโลกรัม เนื้อแน่นเปอร์เซ็นต์เมล็ดดี 89% การกะเทาะ 27% จำนวนเมล็ดเนื้อในต่อปอนด์ 269 เมล็ด น้ำหนักต่อเมล็ด 6.30 กรัม (อ้างอิงพันธุ์ศรีสะเกษ 60-1 ซึ่งผ่านการรับรองพันธุ์แล้วจากกรมวิชาการเกษตร)

ทั้งนี้ การได้มาซึ่งผลผลิตมะม่วงหิมพานต์คุณภาพนั้น ต้องมีการบริหารจัดการอย่างถูกต้องเหมาะสมและครบวงจร เพื่อให้ต้นมะม่วงหิมพานต์มีความพร้อมในการให้ผลผลิตได้ดีทั้งปริมาณและคุณภาพ

ส่วนที่ 2

1. ด้านกายภาพ

1.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์

1) ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

จังหวัดระนองเป็นจังหวัดภาคใต้ตอนบน ตั้งอยู่ฝั่งทะเลอันดามัน และมีชายแดนติดกับประเทศสหภาพพม่า ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 10 องศา 47 ลิปดา ถึง 9 องศา 18 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 97 องศา 49 ลิปดา ถึง 95 องศา 58 ลิปดาตะวันออก ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางหลวงหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) ประมาณ 568 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 3,298.045 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,061,278 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.63 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากเป็นอันดับที่ 60 ของประเทศ

2) อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอเมือง อำเภอสวี อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร
และอำเภอไชยา อำเภอท่าฉาง อำเภอบ้านตาขุน อำเภอวิภาวดี
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา และอำเภอคีรีรัฐนิคม
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดเกาะสอง ประเทศสหภาพพม่า และทะเลอันดามัน

แผนที่จังหวัดระนอง

3) สภาพพื้นที่

จังหวัดระนองมีลักษณะรูปร่างเรียวยาวและแคบ จากทิศเหนือสุดจดใต้สุดยาว 169 กิโลเมตร มีส่วนที่กว้างที่สุดที่เป็นพื้นดิน ประมาณ 25 กิโลเมตร และมีส่วนแคบที่สุดอยู่ที่คอคอดกระอำเภอกะบุรี กว้าง 9 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสลับซับซ้อน ประมาณ 86% ของพื้นที่ เป็นพื้นที่ราบ 14% และเป็นป่าปกคลุมทางทิศตะวันออกของจังหวัด พื้นที่ลาดเอียงลงสู่ทะเลอันดามันทางทิศตะวันตก ซึ่งมีสภาพเป็นป่าชายเลน ภูเขาที่สูงที่สุดของจังหวัด คือภูเขาพ้อตาโขงโดง สูง 1,700 ฟุต และยังมีหมู่เกาะต่างๆ กระจายอยู่ในทะเลอันดามัน จำนวน 62 เกาะ และมีแม่น้ำกระบุรีกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหภาพเมียนมาร์ นอกจากนี้ ยังมีลำน้ำต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ คลองจั่น คลองลำเลียง และคลองละอุ่น ทำให้พื้นที่บริเวณดังกล่าวเหมาะสมกับการทำการเกษตร

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่

ลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่	จำนวน (ไร่)
พื้นที่ราบ เกือบราบ มีความลาดชัน 0-2%	288,580
พื้นที่ราบลูกคลื่นลอนลาด มีความลาดชันเล็กน้อย (2-8%)	756,170
พื้นที่ลูกคลื่นลอนชัน ได้แก่ พื้นที่ซึ่งมีความลาดชันปานกลาง (8-16%)	590,590
พื้นที่ที่เป็นเขา เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันมาก คือ 16-35%	380,722
พื้นที่สูงชัน ได้แก่ พื้นที่ที่มีความลาดชัน 35-50%	42,050
พื้นที่สูงชันมาก ได้แก่ พื้นที่ที่มีความลาดชัน 50-70%	1,954
พื้นที่สูงชันมากที่สุด ได้แก่ พื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 75%	1,212
รวม	2,061,278

1.2 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดระนองเป็นจังหวัดที่ได้ชื่อว่า “ฝนแปดแดดสี่” เนื่องจากอยู่ทางด้านตะวันตก และติดกับทะเลอันดามัน จึงได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดปกคลุมประเทศไทยระหว่างกลางเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม ทำให้มีเมฆมากและฝนตกทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามบริเวณชายฝั่งทะเลจังหวัดระนอง และเทือกเขาด้านรับลมจะมีฝนมากกว่าบริเวณอื่น โดยปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 3,691.80 - 5,330.70 มม. ต่อปี ฝนตกในแต่ละปีประมาณ 8 เดือน ตั้งแต่เดือนเมษายน-พฤศจิกายน และตกมากที่สุดในช่วงเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม เฉลี่ยเดือนละ 20 วัน อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 39.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 16.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 27.18 องศาเซลเซียส

1) ฤดูกาล

ฤดูกาลของจังหวัดระนอง แบ่งตามลักษณะลมฟ้าอากาศของประเทศไทยออกได้เป็น 3 ฤดู คือ

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ระยะนี้เป็นช่วงว่างของฤดูมรสุม จะมีลมจากทิศตะวันออกเฉียงใต้พัดปกคลุม ทำให้อากาศร้อนทั่วไป อากาศจะร้อนที่สุดในเดือนเมษายน แต่ไม่ร้อนมากนัก เนื่องจากภูมิประเทศเป็นคาบสมุทรอยู่ใกล้ทะเล กระแสลมและไอน้ำจากทะเลทำให้อากาศคลายความร้อนลงไปมาก

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม ถึงกลางเดือนตุลาคม จะมีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย และร่องความกดอากาศต่ำจะพัดผ่านภาคใต้เป็นระยะๆ อีกด้วย จึงทำให้มีฝนตกมากตลอดฤดู และเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม จะมีฝนตกชุกที่สุดในรอบปี

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม ถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ในระยะนี้จะมีลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเย็นและแห้งจากประเทศจีนพัดปกคลุมประเทศไทย ทำให้อุณหภูมิลดลงทั่วไป และมีอากาศหนาวเย็น แต่เนื่องจากจังหวัดระนองอยู่ใกล้ทะเล อุณหภูมิจึงลดลงเล็กน้อยเป็นครั้งคราว อากาศจะหนาวเย็นมากนัก และตามชายฝั่งจะมีฝนตกทั่วไปแต่มีปริมาณไม่มาก

2) ปริมาณน้ำฝน

ตารางที่ 2 แสดงปริมาณน้ำฝน ปี 2550-2561 (เฉลี่ยต่อเดือน)

ปี	ปริมาณน้ำฝน (มม.)
2550	349.19
2551	315.63
2552	367.08
2553	276.27
2554	345.96
2555	463.73
2556	377.90
2557	400.13
2558	299.66
2559	445.60
2560	392.04
2561	405.79

ที่มา: สถานีอุตุนิยมวิทยาระนอง ข้อมูล ณ มกราคม 2562

3) อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ (ข้อมูล 12 ปี)

ตารางที่ 3 แสดงอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์สูงสุด-ต่ำสุด ปี 2550-2561

ปี	อุณหภูมิเฉลี่ย (°C)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)		
	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
2550	34.18	22.16	27.25	94.92	47.75	78.30
2551	33.99	22.16	27.29	94.42	46.58	77.39
2552	34.00	21.70	27.18	95.00	47.83	78.43
2553	33.26	23.21	27.60	95.67	45.83	78.81
2554	33.58	21.63	29.48	97.08	48.17	79.83
2555	33.65	21.31	27.16	96.58	50.75	81.51
2556	31.95	23.45	27.35	95.92	50.67	80.67

ปี	อุณหภูมิเฉลี่ย (°C)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)		
	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
2557	32.19	23.92	28.08	94.92	79.50	89.32
2558	34.54	22.35	28.25	95.5	80.75	90.03
2559	34.79	22.60	28.25	94.66	80.83	91.78
2560	33.93	21.41	27.19	80.42	49.25	81.38
2561	36.0	19.5	27.31	97.00	37.00	80.34

ที่มา: สถานีอุตุนิยมวิทยาระนอง ข้อมูล ณ มกราคม 2562

1.3 แหล่งน้ำธรรมชาติ

จังหวัดระนองมีแม่น้ำลำคลองที่เกิดจากเทือกเขาทางด้านทิศตะวันออกเป็นส่วนใหญ่ มีลักษณะเป็นทางน้ำสายสั้นๆ ไหลลงสู่ทะเลอันดามันทางด้านทิศตะวันตก มีแม่น้ำ ห้วย ลำธาร คลอง 272 สาย ซึ่งในจำนวนนี้มีที่ใช้งานในฤดูแล้ง 261 สาย มีหนองบึง 21 แห่ง ที่มีสภาพใช้งานได้ในฤดูแล้ง 20 แห่ง มีน้ำพุ น้ำซับ 2 แห่ง ที่มีสภาพใช้งานได้ในฤดูแล้ง 2 แห่ง และแหล่งน้ำอื่นๆ ที่มีสภาพใช้งานได้ในฤดูแล้ง 2 แห่ง

แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ

1. แม่น้ำกระบุรี
2. คลองกระบุรี
3. คลองปากจั่น
4. คลองวัน
5. คลองลำเลียง
6. คลองละอูน
7. คลองหาดส้มแป้น
8. คลองบางริน
9. คลองละออง
10. คลองราชกรูด
11. คลองกะเปอร์
12. คลองบางหิน
13. คลองนาคา
14. คลองกำพวน

1) **แม่น้ำกระบุรี** เป็นแม่น้ำสายสำคัญกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทย และประเทศสหภาพเมียนมาร์ ต้นน้ำเกิดจากเขาตุน และเขาจอมแหทางทิศเหนือ ไหลลงสู่ทะเลอันดามันที่บริเวณตำบลปากน้ำ จังหวัดระนอง ความยาวประมาณ 95 กิโลเมตร

2) **คลองกระบุรี** ต้นน้ำเกิดจากเขาผักแว่น เขตจังหวัดชุมพร - จังหวัดระนอง ไหลผ่านอำเภอกะบุรีลงสู่แม่น้ำกระบุรีที่บ้านน้ำจืด อำเภอกะบุรี ความยาวประมาณ 20 กิโลเมตร

3) **คลองจั่น** ต้นน้ำเกิดจากเขาปลายคลองบางนาทางทิศเหนือ ไหลลงสู่แม่น้ำกระบุรีที่บ้านน่าน้อย ความยาวประมาณ 20 กิโลเมตร

4) **คลองวัน** ต้นน้ำเกิดจากเขาหินลุทางทิศเหนือของจังหวัด ไหลลงสู่แม่น้ำกระบุรีที่บ้านทับหลี ความยาวประมาณ 20 กิโลเมตร

5) **คลองลำเลียง** ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาบางใหญ่ และเขาแดนทางทิศเหนือ ไหลลงสู่แม่น้ำกระบุรีที่บ้านลำเลียง ความยาวประมาณ 20 กิโลเมตร

6) **คลองละอุ่น** ต้นน้ำเกิดจากเขาห้วยเสียด และเขาหินต่างทางทิศตะวันออก ไหลลงสู่แม่น้ำกระบุรีที่บ้านเขาฝาชี ความยาวประมาณ 50 กิโลเมตร

7) **คลองหาดส้มแป้น** ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาจอมแหลม และเขานมสาว ไหลลงสู่แม่น้ำกระบุรีที่บ้านเกาะกลาง ความยาวประมาณ 19 กิโลเมตร

8) **คลองบางรีน** ต้นน้ำเกิดจากเขานมสาว และเขาพ่อตาเขาสูง ไหลลงสู่แม่น้ำกระบุรีที่บ้านบางรีน ความยาวประมาณ 25 กิโลเมตร

9) **คลองละออง** ต้นน้ำเกิดจากเขานมสาว ไหลลงสู่ทะเลอันดามันที่บ้านละออง ความยาวประมาณ 12 กิโลเมตร

10) **คลองราชกรูด** ต้นน้ำเกิดจากเขาพ่อตาโขงโดง ไหลลงสู่ทะเลอันดามันที่บ้านราชกรูด ความยาวประมาณ 12 กิโลเมตร

11) **คลองกะเปอร์** ต้นน้ำเกิดจากเขายายหมอน ไหลลงสู่ทะเลอันดามันที่บ้านบางลำพู ความยาวประมาณ 32 กิโลเมตร

12) **คลองบางหิน** ต้นน้ำเกิดจากคลองเคียนงาม ไหลลงสู่คลองกะเปอร์ ความยาวประมาณ 6.6 กิโลเมตร

13) **คลองนาคา** ต้นน้ำเกิดจากเขานาคา และเขาพระหมี่ ไหลลงสู่ทะเลอันดามันที่บ้านนาพรุ ความยาวประมาณ 30 กิโลเมตร

14) **คลองกำพวน** ต้นน้ำเกิดจากเขาพระหมี่ ไหลลงสู่ทะเลอันดามันที่บ้านกำพวน ความยาวประมาณ 19 กิโลเมตร

1.4 โครงสร้างพื้นฐานภาคการเกษตร

1) ดิน

ลักษณะดินในพื้นที่จังหวัดระนอง แยกออกเป็นประเภทตามลักษณะของเนื้อดิน ได้เป็นประเภทดินทราย ดินร่วน ดินเหนียว และดินปนกรวด ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 90 เป็นดินที่มีปัญหาต่อการเกษตรและไม่เหมาะสมกับการเพาะปลูกมากนัก ทั้งนี้ สามารถจำแนกดินตามลักษณะประจำกลุ่มชุดดิน ได้ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงลักษณะดินในพื้นที่จังหวัดระนอง

ลักษณะกลุ่มชุดดิน	เนื้อที่ (ไร่)
1. ดินเค็ม - ดินเค็มชายทะเลที่เป็นดินเลนและมีศักยภาพเป็นดินเปรี้ยว	159,397
2. ดินทราย - ดินทรายหนาถึงหนามากที่ไม่มีดานอินทรีย์	10,069
3. ดินตื้น - ดินตื้นในพื้นที่ดอนถึงขั้นลูกรัง ก้อนกรวด หรือเศษหิน - ดินตื้นในพื้นที่ดอนถึงขั้นลูกรัง ก้อนกรวด หรือเศษหิน ดินลิกปาน กลางในพื้นที่ดอน มีปฏิกิริยาดินเป็นกรด - ดินตื้นในพื้นที่ดอนถึงขั้นหินพื้น	9,354 1,063 125,864

4. พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน - พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน	1,456,717
5. ทรัพยากรดินอื่น ๆ - ดินเปรี้ยวจัดที่พบชั้นดินกรดกำมะถันในระดับตื้น	34,615
ลักษณะกลุ่มชุดดิน	เนื้อที่ (ไร่)
- ดินเหนียวในพื้นที่ลุ่ม มีปฏิกิริยาดินเป็นกรด	42,745
- ดินเหนียวในพื้นที่ดอน	3,962
- ดินร่วนละเอียดในพื้นที่ดอน	3,708
- ดินลิกปานกลางในพื้นที่ดอน มีปฏิกิริยาเป็นกรด	9,153
- ดินที่พบบริเวณริมน้ำ	43,787
6. พื้นที่น้ำ	77,857
7. ที่อยู่อาศัย	30,339
8. พื้นที่อื่นๆ	52,648
รวมเนื้อที่ทั้งหมด	2,061,278

ที่มา: สถานีพัฒนาที่ดินระนอง , 2560

กลุ่มชุดดินที่พบในจังหวัดระนอง

ตารางที่ 5 แสดงกลุ่มชุดดินที่พบในจังหวัดระนอง

กลุ่มชุดดิน	ลักษณะเด่น
กลุ่มชุดดินในพื้นที่ลุ่ม	
3	ดินเหนียวสีเทาที่เกิดจากตะกอนน้ำกร่อย อาจพบชั้นดินเลนของตะกอนน้ำทะเลที่ไม่มีศักยภาพก่อให้เกิดเป็นดินกรดกำมะถันภายในความลึก 150 ซม. จากผิวดิน ปฏิกิริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง
6	ดินเหนียวสีเทาที่เกิดจากตะกอนลำน้ำ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด การระบายน้ำเร็วถึงค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
13	ดินเลนเค็มชายทะเลที่มีศักยภาพก่อให้เกิดเป็นดินกรดกำมะถัน ปฏิกิริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำเร็วมาก ความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง
17	ดินร่วนละเอียดสีเทาที่เกิดจากตะกอนลำน้ำ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำเร็วถึงค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
23	กลุ่มดินทรายสีเทาที่เกิดจากตะกอนทรายชายทะเล ปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงปานกลาง การระบายน้ำเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
59	ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อน ชั้นดินมีลักษณะเป็นชั้นสลับ เนื้อดินไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับตะกอนที่มาทับถม ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง การระบายน้ำเร็วถึงค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
กลุ่มชุดดินในพื้นที่ดอนที่อยู่ในเขตดินชื้น	
26	ดินเหนียวสีเทาถึงสีเทาที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดดินเนื้อละเอียด ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ตารางที่ 5 แสดงกลุ่มชุดดินที่พบในจังหวัดระนอง (ต่อ)

กลุ่มชุดดิน	ลักษณะเด่น
32	ดินร่วนหรือดินทรายแป้งละเอียดลึกมากที่เกิดจากตะกอนริมแม่น้ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง
กลุ่มชุดดิน	ลักษณะเด่น
34	ดินร่วนละเอียดลึกถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดดินเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
39	ดินร่วนหยาบลึกถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดดินเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
42	ดินทรายที่มีชั้นดานอินทรีย์ภายในความลึก 100 ซม. จากผิวดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำค่อนข้างมากอยู่บนชั้นดินที่มีการระบายน้ำดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
43	ดินทรายลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือสัณทรายชายทะเล ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
45	ดินตื้นถึงลูกรัง เศษหินหรือก้อนหิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
50	ดินร่วนลึกปานกลางถึงเศษหิน ก้อนหินหรือชั้นหินพื้น ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
51	ดินตื้นถึงชั้นหินพื้น ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีถึงค่อนข้างมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
53	ดินเหนียวลึกปานกลางถึงชั้นหินพื้น ลูกรังหรือเศษหิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนหรือพื้นที่ภูเขา	
62	พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนที่มีความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ พื้นที่บริเวณนี้ยังไม่มีการศึกษาสำรวจและจำแนกดิน เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง ซึ่งถือว่ายากต่อการจัดการดูแลบำรุงรักษาสำหรับการเกษตร

ที่มา: สถานีพัฒนาที่ดินระนอง, 2559

การกระจายของกลุ่มดินที่พบในอำเภอต่างๆ (เรียงลำดับตามกลุ่มที่มีพื้นที่มากไปหาน้อย)

ตารางที่ 6 แสดงการกระจายของกลุ่มดินที่พบในอำเภอต่างๆ

อำเภอ	กลุ่มชุดดิน	
	ดินในพื้นที่ลุ่ม	ดินในพื้นที่ดอน
เมืองระนอง	13 23 17p	62 62B 26C 34C 34B 26D/53D 26B/26C 26B/26C 26E/53E 34 26C/53C 34D/50D 26E 26C/26D 34/34B 39B 26D 26/26B 53D 32B 43 42 53C 53E

ตารางที่ 6 แสดงการกระจายของกลุ่มดินที่พบในอำเภอต่างๆ (ต่อ)

อำเภอ	กลุ่มชุดดิน	
	ดินในพื้นที่ลุ่ม	ดินในพื้นที่ดอน
ละอุ่น	13 6 6/26B 59	62 26B 26/26B 26C/53C 26B/26C 26C 26D/53D 26C/26D 26 34/34B 32 26B/53B
กะเปอร์	13 17p	62 26B 53D 26C 26C/53C 32B 26D 26D/53D 43 45B 45D/45E 26 26D/26E 34B 53E 26E 45C 32 53C
กระบุรี	13 3 6 53 6sp	62 32 45C/50C 34B/34C 26B/53B 26B 26/26B 34B 26C/53C 26E/53E 34B/50B 45D/50D 45B/50B 34D/34E 45C/53C 34C 26D/53D 45D/45E 45E/50E 34E 34D/50D 34C/45C 26B/26C 26D/26E 26C 51C/53C 26D 26/53 34D/45D 50C/51C 26
สุขสำราญ	13 6	62 26B 26B/53B 43 26C 26C/53C 45D 53C 32B 26E 32 26 45D/50D 45E 39B 53D 45C

ที่มา: สถานีพัฒนาที่ดินระนอง, 2559

2) พื้นที่ สปก.

พื้นที่ สปก. กระจายอยู่ทั้ง 5 อำเภอ ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อำเภอกระบุรี จำนวน 3,311 ราย 4,645 แปลง 54,988 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 49.87 ของพื้นที่ สปก. ทั้งจังหวัด รองลงมาคือ อำเภอเมือง จำนวน 1,826 ราย 2,380 แปลง 20,628 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.71 อำเภอละอุ่น จำนวน 1,529 ราย 2,177 แปลง 22,196 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 20.13 อำเภอกะเปอร์ จำนวน 736 ราย 995 แปลง 7,965 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.22 และอำเภอสุขสำราญ จำนวน 431 ราย 571 แปลง 4,476 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.10

ตารางที่ 7 แสดงพื้นที่ สปก.ในจังหวัดระนอง

อำเภอ	ตำบล	มอบ สปก 4-01		
		จำนวน (ราย)	จำนวน (แปลง)	จำนวน (ไร่)
กระบุรี	7	3,311	4,645	54,988
กะเปอร์	5	736	995	7,965
เมืองระนอง	7	1,826	2,380	20,628
ละอุ่น	5	1,529	2,177	22,196
สุขสำราญ	2	431	571	4,476
รวม	26	7,833	10,768	110,253

ที่มา : สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดระนอง ข้อมูล ณ เดือนมกราคม 2562

3) พื้นที่ชลประทานและระบบชลประทาน

โครงการชลประทานระนองมีขอบเขตความรับผิดชอบในเขตพื้นที่จังหวัดระนอง รวม 5 อำเภอ 30 ตำบล 178 หมู่บ้าน ครอบคลุมพื้นที่ 2,061,281 ไร่ เป็นพื้นที่ราบประมาณ 14% พื้นที่เกษตร 597,386 ไร่ โดยมีพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการชลประทานขนาดกลาง, โครงการชลประทานขนาดเล็ก (อันเนื่องมาจากพระราชดำริ),

โครงการชลประทานขนาดเล็ก (ป้องกันตนเองชายแดน), โครงการชลประทานขนาดเล็กที่ถ่ายโอนภารกิจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, โครงการชลประทาน ประเภทสระเก็บน้ำต่างๆ, โครงการสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าที่ถ่ายโอนภารกิจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแยกได้ดังนี้

1.1 โครงการชลประทานขนาดกลาง 1 แห่ง อ่างเก็บน้ำคลองหาดส้มแป้น ขนาดความจุที่ระดับเก็บกัก 10,000,000 ล้าน ลบ.ม. เป็นแหล่งน้ำต้นทุนผลิตประปาเมืองระนอง

1.2 โครงการชลประทานขนาดเล็ก ประเภทฝายทดน้ำและอาคารอัดน้ำ (อันเนื่องมาจากพระราชดำริ) จำนวน 8 แห่ง พื้นที่รับประโยชน์ 7,775 ไร่ จำนวน 1,200 ครัวเรือน อ่างเก็บน้ำขนาดความจุ 200,000 ลบ.ม. 1 แห่ง (เกาะพยาม)

1.3 โครงการชลประทานขนาดเล็ก ประเภทฝายทดน้ำและอาคารอัดน้ำ (ป้องกันตนเองชายแดน) จำนวน 22 แห่ง พื้นที่รับประโยชน์ 24,025 ไร่ จำนวน 3,787 ครัวเรือน

1.4 โครงการชลประทานขนาดเล็ก ประเภทฝายทดน้ำและอาคารอัดน้ำที่ถ่ายโอนภารกิจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 56 แห่ง พื้นที่รับประโยชน์ 46,650 ไร่ จำนวน 6,179 ครัวเรือน

1.5 โครงการชลประทานประเภทสระเก็บน้ำต่างๆ ที่ถ่ายโอนภารกิจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 32 แห่ง พื้นที่รับประโยชน์ 12,385 ไร่ จำนวน 1,223 ครัวเรือน

แผนการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทานขนาดกลาง

จังหวัดระนองเป็นจังหวัดหนึ่ง ที่มีปริมาณฝนตกเฉลี่ยมากที่สุดของประเทศ แต่เนื่องจากจังหวัดระนองพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นภูเขาสูง ในด้านทิศตะวันออก และลาดลงสู่ทะเลในด้านตะวันตก ภูเขาต่างๆ ก่อให้เกิดแม่น้ำ ลำคลองสายสั้นๆ และมีความลาดชันสูง ระนองเป็นเมืองที่มีปริมาณฝนมากถึง 4,000 มม. โดยเฉลี่ย แต่น้ำฝนดังกล่าวได้ไหลลงสู่คลองและแม่น้ำต่างๆ ลงสู่ทะเลในเวลาอันรวดเร็ว ไม่สามารถเก็บกักไว้ในท้องน้ำของแม่น้ำหรือคลอง พออย่างเข้าสู่ฤดูร้อน ปัญหาการขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้น กรมชลประทานจึงได้วางโครงการฯ เพื่อแก้ไขบรรเทาปัญหาดังกล่าว โดยมีแผนงานดังนี้

1. อ่างเก็บน้ำคลองเคียนงาม หมู่ 3 ต.บางหิน อ.กะเปอร์ จ.ระนอง ความจุ 20.00 ล้าน ลบ.ม.
2. อ่างเก็บน้ำคลองจั่น หมู่ 8 ต. จ.ป.ร. อ.กระบุรี จ.ระนอง ความจุ 26.00 ล้าน ลบ.ม.
3. อ่างเก็บน้ำคลองละอุ่น หมู่ 4 ต.ละอุ่นเหนือ อ.ละอุ่น จ.ระนอง ความจุ 33.00 ล้าน ลบ.ม.
4. อ่างเก็บน้ำคลองวัน หมู่ 5 ต.มะมู อ.กระบุรี จ.ระนอง ความจุ 12.00 ล้าน ลบ.ม.
5. อ่างเก็บน้ำคลองกระบุรีตอนล่าง หมู่ 1 ต.น้ำจืด อ.กระบุรี จ.ระนอง ความจุ 15.00 ล้าน ลบ.ม.
6. อ่างเก็บน้ำคลองบางรีน หมู่ 2 ต.บางรีน อ.เมือง จ.ระนอง ความจุ 26.00 ล้าน ลบ.ม.
7. อ่างเก็บน้ำคลองกะเปอร์ หมู่ 4 ต.บ้านนา อ.กะเปอร์ จ.ระนอง ความจุ 43.00 ล้าน ลบ.ม.

4) การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร

จังหวัดระนอง มีพื้นที่ทั้งหมด 2,061,278 ไร่ มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตร จำนวน 676,862.77 ไร่ เป็นพื้นที่ปลูกไม้ยืนต้น 591,487.55 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 87.39 ของพื้นที่ถือครองทางการเกษตร พื้นที่ปลูกไม้ผล 56,465.35 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.34 ของพื้นที่ถือครองทางการเกษตร พื้นที่ทำนา 544.00 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.08 ของพื้นที่ถือครองทางการเกษตร พื้นที่อื่นๆ ทางการเกษตร 527.54 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.08 ของพื้นที่ถือครองทางการเกษตร และพื้นที่ปลูกพืชไร่พืชผักไม้ดอก 302.33 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของพื้นที่ถือครองทางการเกษตร

ตารางที่ 8 แสดงการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรแยกตามรายอำเภอจังหวัดระนอง ปี 2561

อำเภอ	พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)					
	ทำนา	ไม้ผล	ไม้ยืนต้น	พืชไร่ พืชผัก ไม้ดอก	พื้นที่อื่น ทางการ เกษตร	รวม
เมือง	0.00	3,135.00	78,288.00	120.00	0.00	87,435
กระบุรี	440.00	25,421.18	227,119.29	39.53	475.45	262,800.45
กะเปอร์	14.00	4,425.00	65,263.00	93.00	36.00	73,397
ละอุ่น	0.00	19,548.40	92,270.33	0.00	0.00	118,435.73
สุขสำราญ	90.00	3,935.77	128,546.93	49.80	16.09	134,764.59
รวม	544.00	56,465.35	591,487.55	302.33	527.54	676,862.77

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัด, มีนาคม 2562

2. ด้านสังคม

2.1 แรงงานในจังหวัดระนอง สถานการณ์ด้านแรงงานจังหวัดระนอง

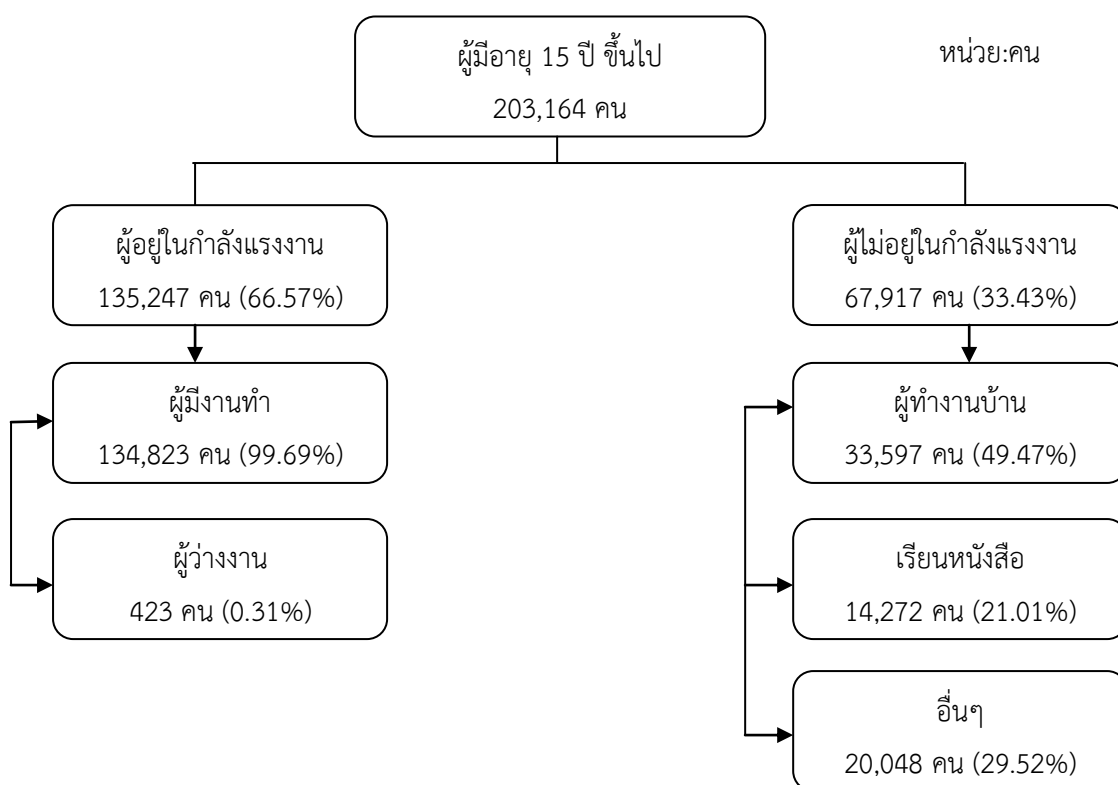
จังหวัดระนองมีประชากรที่อยู่ในวัยทำงานหรืออายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 203,164 คน เป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน 135,247 คน คิดเป็น ร้อยละ 66.57 และเป็นผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน 67,917 คน คิดเป็น ร้อยละ 33.43 สำหรับกลุ่มผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานทั้งหมด 135,247 คนนั้น แยกเป็น ผู้มีงานทำ จำนวน 134,823 คน คิดเป็นร้อยละ 99.69 ของผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน ผู้ว่างงานซึ่งหมายถึง ผู้ไม่มีงานทำและพร้อมจะทำงานจำนวน 423 คน คิดเป็นร้อยละ 0.31 และสำหรับรอบไตรมาสที่ไม่มีผู้ที่รอฤดูกาล

ตารางที่ 9 แสดงประชากรจังหวัดระนองจำแนกตามเพศและสถานการณ์แรงงาน (กรกฎาคม-กันยายน 2561)

สถานภาพแรงงาน	ชาย	หญิง	รวม
ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	102,351	100,813	203,164
ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน	85,179	50,068	135,247
- ผู้มีงานทำ	84,938	49,885	134,823
- ผู้ว่างงาน	241	183	423
- กำลังแรงงานที่รอฤดูกาล	-	-	-
ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน	17,172	50,745	67,917
- ทำงานบ้าน	832	32,735	33,597
- เรียนหนังสือ	6,004	8,268	14,272
- เด็ก ขรา/ไม่สามารถทำงานได้	-	-	-
- อื่นๆ	10,306	9,742	20,049

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดระนอง 2561

โครงสร้างประชากรจังหวัดระนอง (สำรวจช่วงเดือนกรกฎาคม – กันยายน 2561)

2.2 สถานการณ์ครัวเรือนยากจนของจังหวัดระนอง

จังหวัดระนอง มีหมู่บ้านทั้งหมด 167 หมู่บ้าน 47,213 ครัวเรือน จัดอยู่ในครัวเรือนที่ยากจน (ครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 38,000 บาท/คน/ปี) จำนวน 120 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.25 ของครัวเรือนทั้งหมด

ตารางที่ 10 แสดงครัวเรือนที่ยากจนของจังหวัดระนอง ปี พ.ศ. 2561

อำเภอ	ครัวเรือนทั้งหมด (ครัวเรือน)	ครัวเรือนที่ยากจน (ครัวเรือน)	หมู่บ้านทั้งหมด (หมู่บ้าน)	หมู่บ้านที่ยากจน (หมู่บ้าน)
เมืองระนอง	22,459	9	37	-
ละอุ่น	4,011	19	21	-
กะเปอร์	4,601	56	34	-
กระบุรี	13,395	34	60	-
สุขสำราญ	2,748	2	15	-
รวม	47,213	120	167	-

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดระนอง ณ มกราคม 2562

2.3 สังคมเกษตร

1) ครัวเรือนเกษตรกร

จังหวัดระนองมีครัวเรือนทั้งหมด 47,213 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรกร 25,297 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 53.58 ของครัวเรือนทั้งหมด ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 193,668 บาท/ปี

ตารางที่ 11 แสดงครัวเรือนเกษตรกรและรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนรายอำเภอ

อำเภอ	จำนวนครัวเรือน ทั้งหมด (ครัวเรือน)	จำนวนครัวเรือน เกษตรกร (ครัวเรือน)	รายได้เฉลี่ยคน/ปี (บาท)	รายได้เฉลี่ย ครัวเรือน/ปี (บาท)
เมืองระนอง	22,458	6,359	80,982	177,650
กระบุรี	13,395	9,507	73,631	187,083
กะเปอร์	4,601	3,706	60,202	170,375
ละอุ่น	4,011	3,771	110,017	302,322
สุขสำราญ	2,748	1,955	74,557	237,075
รวม	47,213	25,297	75,769	193,668

ที่มา : จำนวนครัวเรือนทั้งหมด,รายได้เฉลี่ยจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดระนอง 2562 , จำนวนครัวเรือนเกษตรกร จากสำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง ณ มีนาคม 2562

2) ครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์จังหวัดระนอง ปี 2561

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนครัวเรือนผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์
1	เมือง	710
2	ละอุ่น	1
3	กะเปอร์	17
4	กระบุรี	4
5	สุขสำราญ	46
รวมทั้งหมด		778

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง , มีนาคม 2562

3) สถาบันเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

3.1) ประเภทสหกรณ์และจำนวนสมาชิก

จังหวัดระนองทั้ง 5 อำเภอ มีสหกรณ์ซึ่งจดทะเบียนถูกต้องตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 จำนวน 29 แห่ง มีสมาชิกรวม 23,549 คน

ตารางที่ 13 แสดงประเภทสหกรณ์และจำนวนสมาชิก

ประเภทสหกรณ์	จำนวนสหกรณ์ (แห่ง)	จำนวนสมาชิก (คน)
สหกรณ์การเกษตร	15	16,867
สหกรณ์ประมง	1	95
สหกรณ์นิคม	-	-
สหกรณ์ร้านค้า	1	816
สหกรณ์บริการ	4	303
สหกรณ์ออมทรัพย์	6	5,047

ตารางที่ 13 แสดงประเภทสหกรณ์และจำนวนสมาชิก (ต่อ)

ประเภทสหกรณ์	จำนวนสหกรณ์ (แห่ง)	จำนวนสมาชิก (คน)
สหกรณ์เครดิตยูเนียน	2	421
รวม	29	23,549

ที่มา: สำนักงานสหกรณ์จังหวัดระนอง ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2561

ตารางที่ 14 แสดงสถานะสหกรณ์

ประเภทสหกรณ์	จำนวนสหกรณ์ (แห่ง)				จำนวนสหกรณ์ ทั้งหมด (1)+(2)+(3)+(4)
	ดำเนินงาน/ ธุรกิจ (1)	หยุดดำเนินงาน/ ธุรกิจ (2)	เลิก (3)	จัดตั้งใหม่ (4)	
1. สหกรณ์การเกษตร	13	-	2	-	15
2. สหกรณ์ประมง	1	-	-	-	1
3. สหกรณ์นิคม	-	-	-	-	-
4. สหกรณ์ออมทรัพย์	6	-	-	-	6
5. สหกรณ์ร้านค้า	1	-	-	-	1
6. สหกรณ์บริการ	4	-	-	-	4
7. สหกรณ์เครดิตยูเนียน	2	-	-	-	2
รวม	27	-	2	-	29

ที่มา: สำนักงานสหกรณ์จังหวัดระนอง ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2561

3.2) กลุ่มเกษตรกรจังหวัดระนองซึ่งจดทะเบียนถูกต้องตาม พ.ร.บ.สหกรณ์

จังหวัดระนอง มีกลุ่มเกษตรกรซึ่งจดทะเบียนถูกต้องตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ จำนวน 18 กลุ่ม สมาชิก 1,876 ราย

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนและสมาชิกกลุ่มเกษตรกรจังหวัดระนอง

ประเภทกลุ่มเกษตรกร	จำนวนกลุ่มเกษตรกร(แห่ง)	จำนวนสมาชิก (คน)
กลุ่มเกษตรกรทำสวน	12	1,367
กลุ่มเกษตรกรทำนา	2	132
กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์	2	169
กลุ่มเกษตรกรทำประมง	2	208
รวม	18	1,876

ที่มา: สำนักงานสหกรณ์จังหวัดระนอง ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2561

ตารางที่ 16 แสดงสถานะกลุ่มเกษตรกร

ประเภทกลุ่มเกษตรกร	จำนวนกลุ่มเกษตรกร (แห่ง)				จำนวนกลุ่มเกษตรกรทั้งหมด (1)+(2)+(3)+(4)
	ดำเนินงาน/ ธุรกิจ (1)	หยุดดำเนินงาน/ ธุรกิจ (2)	เลิก (3)	จัดตั้งใหม่ (4)	
1. กลุ่มเกษตรกรทำนา	2	-	-	-	2
2. กลุ่มเกษตรกรทำสวน	10	-	1	1	12
3. กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์	2	-	-	-	2
4. กลุ่มเกษตรกรทำไร่	-	-	-	-	-
5. กลุ่มเกษตรกรทำประมง	2	-	-	-	2
6. กลุ่มเกษตรกรอื่นๆ	-	-	-	-	-
รวม	16	-	1	1	18

ที่มา: สำนักงานสหกรณ์จังหวัดระนอง ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2561

3.3) กลุ่มเกษตรกรจังหวัดระนองที่สำนักงานเกษตรจังหวัดส่งเสริมและสนับสนุน

จังหวัดระนองมีกลุ่มเกษตรกรที่สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง ส่งเสริมและสนับสนุน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 54 กลุ่ม กลุ่มยุวเกษตรกร จำนวน 19 กลุ่ม กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร จำนวน 54 กลุ่ม และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 205 กลุ่ม สรุปเป็นรายอำเภอได้ดังนี้

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนกลุ่มและสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรจังหวัดระนอง (รายอำเภอ)

อำเภอ	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		กลุ่มยุวเกษตรกร		กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร		กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	
	กลุ่ม	สมาชิก	กลุ่ม	สมาชิก	กลุ่ม	สมาชิก	กลุ่ม	สมาชิก
เมือง	11	200	4	93	31	1,715	47	752
กระบี่	11	337	4	139	2	68	62	1,472
กะเปอร์	9	232	2	70	1	37	40	795
ละอุ่น	16	277	6	142	13	300	28	575
สุขสำราญ	7	138	3	80	7	130	28	523
รวม	54	1,184	19	524	54	2,250	205	4,117

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง ข้อมูล ณ มีนาคม 2562

3.4) ข้อมูลจำนวนอาสาศัมครเกษตรของจังหวัด

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนอาสาศัมครเกษตรของจังหวัด

อำเภอ	ครู บัญชี	หมอดิน อาสา	ประมง อาสา	เศรษฐกิจ การเกษตร อาสา	ครู ยาง	อาสาศัมคร ปฎิรูปที่ดิน เพื่อ เกษตรกรรม	อาสาศัมคร เกษตรและ สหกรณ์	อาสาปศุ สัตว์	อาสา ฝน หลวง	อาสาศัมคร สหกรณ์	อาสาศัมคร ชลประทาน	เกษตร หมู่บ้าน	สารวัตร เกษตร อาสา
เมือง	2	36	14	1	1	2	0	36	3	1	0	38	4
ละอุ่น	5	28	22	1	8	8	7	31	4	1	0	30	15
กะเปอร์	6	29	21	1	5	4	3	18	1	2	0	33	4
กระบุรี	3	52	21	1	28	15	7	36	5	4	1	69	54
สุขสำราญ	2	14	22	0	7	1	0	17	3	2	1	15	1
รวม	18	159	100	4	49	30	17	138	16	10	2	185	78

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง ข้อมูล ณ มีนาคม 2562

3. ด้านเศรษฐกิจ

3.1 สถานการณ์ภาพรวมการผลิตมะม่วงหิมพานต์รายจังหวัด

ตารางที่ 19 แสดงการผลิตมะม่วงหิมพานต์รายจังหวัด

ที่	จังหวัด	จำนวน ครัวเรือน เกษตรกร	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่ให้ผล (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตที่ เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิต เฉลี่ย/เนื้อที่ เก็บเกี่ยว (กิโลกรัม)	ราคาที่เกษตรกร ขายได้เฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)
รวมทั้งหมด		11,077	91,904	73,148	53,326	21,058,225	288	47.50
1	อุดรดิตถ์	3,685	34,831	25,699	22,547	7,266,550	283	35.30
2	ชลบุรี	756	12,231	11,058	5,928	2,385,056	216	40.18
3	อุบลราชธานี	1,978	10,106	6,866	2,889	4,358,390	635	59.12
4	ระนอง	1,169	7,479	7,435	7,114	950,676	128	34.37
5	ตราด	891	6,023	5,365	3,779	1,578,317	294	96.27
6	กาญจนบุรี	136	4,875	4,116	4,053	1,179,800	287	79.63
7	พังงา	376	3,044	2,803	1,641	844,450	301	31.10
8	ระยอง	222	2,647	2,212	1,812	665,080	301	34.81
9	น่าน	393	2,442	1,067	494	67,818	64	36.57
10	จันทบุรี	311	2,223	2,083	1,542	1,494,368	717	34.10
11	ศรีสะเกษ	286	1,726	1,624	-	-	-	-
12	ฉะเชิงเทรา	167	1,254	674	312	251,620	373	32.76
13	ปราจีนบุรี	94	832	316	-	-	-	-
14	กระบี่	162	645	645	-	-	-	-
15	เพชรบุรี	80	434	395	110	400	1	104.63
16	ประจวบคีรีขันธ์	1	200	200	-	-	-	-
17	ภูเก็ต	41	169	46	-	-	-	-

ตารางที่ 19 แสดงการผลิตมะม่วงหิมพานต์รายจังหวัด (ต่อ)

ที่	จังหวัด	จำนวน ครัวเรือน เกษตรกร	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่ให้ผล (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตที่ เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิต เฉลี่ย/เนื้อที่ เก็บเกี่ยว (กิโลกรัม)	ราคาที่เกษตรกร ขายได้เฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)
18	ตรัง	108	156	117	10	4,100	35	25.00
19	ราชบุรี	18	145	39	21	2,100	54	37.43
20	สระแก้ว	15	136	101	-	-	-	-
21	นราธิวาส	134	132	132	-	-	-	-
22	สุรินทร์	15	77	77	66	7,500	98	45.00
23	ยโสธร	15	33	23	8	2,000	87	40.00
24	พะเยา	1	30	30	-	-	-	-
25	นครศรีธรรมราช	6	13	13	-	-	-	-
26	อุทัยธานี	1	6	6	-	-	-	-
27	พัทลุง	10	6	6	-	-	-	-
28	อำนาจเจริญ	3	5	-	-	-	-	-
29	สุโขทัย	1	3	-	-	-	-	-
30	สงขลา	2	2	-	-	-	-	-

ที่มา: ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร Online กรมส่งเสริมการเกษตร (<http://production.doae.go.th>)

3.2) ตลาดส่งออกเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ของไทยรายประเทศ

ตารางที่ 20 แสดงการส่งออกเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ของไทยรายประเทศ

ประเทศ	มูลค่า : ล้านบาท				อัตรายายตัว (%)				สัดส่วน (%)			
	2558	2559	2560	2561	2558	2559	2560	2561	2558	2559	2560	2561
1 สหรัฐอเมริกา	32.98	311.69	474.38	419.27	0.00	845.04	52.19	-11.62	46.32	83.87	67.86	66.16
2 เวียดนาม	31.32	47.69	206.05	192.77	1,285.43	52.24	332.09	-6.45	43.99	12.83	29.47	30.42
3 อาเซอร์ไบจาน	0.00	0.00	0.00	8.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.27
4 ฟิลิปปินส์	0.10	0.99	4.10	4.44	0.00	928.45	313.55	8.44	0.14	0.27	0.59	0.70
5 เมียนมา	0.00	0.00	0.00	2.43	-100.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.38
6 กาดาร	0.00	0.00	0.00	1.88	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.30
7 มัลดีฟส์	1.72	1.33	1.79	1.26	60.90	-22.53	34.28	-29.78	2.42	0.36	0.26	0.20
8 จีน	0.00	0.04	3.14	1.15	0.00	0.00	8,233.42	-63.54	0.00	0.01	0.45	0.18
9 สวิตเซอร์แลนด์	0.36	0.12	0.21	0.70	62.11	-67.73	82.11	230.75	0.51	0.03	0.03	0.11
10 สหราชอาณาจักร	0.39	0.45	0.99	0.70	-29.94	14.60	119.68	-28.85	0.55	0.12	0.14	0.11
11 มาเลเซีย	0.01	0.17	0.01	0.32	0.00	1,665.63	-92.74	2,521.14	0.01	0.05	0.00	0.05
12 สิงคโปร์	0.05	0.02	0.49	0.21	0.00	-53.60	2,003.45	-57.48	0.07	0.01	0.07	0.03
13 ลาว	0.28	0.07	0.17	0.12	773.10	-74.92	138.58	-27.92	0.39	0.02	0.02	0.02
14 อินโดนีเซีย	0.00	0.04	0.02	0.08	0.00	0.00	-44.68	279.33	0.00	0.01	0.00	0.01
15 เซเชลส์	0.00	0.06	0.11	0.07	0.00	0.00	81.61	-33.66	0.00	0.02	0.02	0.01
รวม 15 รายการ	67.2	362.7	691.5	633.4	1,475.88	439.58	90.66	-8.39	94.40	97.59	98.91	99.95
รวมอื่นๆ	4.0	9.0	7.6	0.3	1,645.45	124.85	-14.70	-96.06	5.60	2.41	1.09	.05
รวมทุกประเทศ	71.20	371.63	699.10	633.73	1,484.50	421.96	88.12	-9.35	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

3.3 การส่งออก-นำเข้าผลิตภัณฑ์มะม่วงหิมพานต์

ตารางที่ 21 แสดงปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์มะม่วงหิมพานต์ ปี 2560-2561

รายการสินค้า	2560		2561	
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
ผลิตภัณฑ์มะม่วงหิมพานต์				
- มะม่วงหิมพานต์กระเพาะเปลือก	1,323	499.96	1,407	478.86
- มะม่วงหิมพานต์ทั้งเปลือก	3,028	187.10	4,783	152.48
- มะม่วงหิมพานต์ปรุงแต่ง	3,699	1,624.21	3,553	1,409.47
รวมทั้งสิ้น	8,050	2,311.27	9,743	2,040.81

ที่มา :ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ณ พฤษภาคม 2562

ตารางที่ 22 แสดงปริมาณและมูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์มะม่วงหิมพานต์ ปี 2560-2561

รายการสินค้า	2560		2561	
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
ผลิตภัณฑ์มะม่วงหิมพานต์				
- มะม่วงหิมพานต์กระเพาะเปลือก	8,980	3,115.52	9,081	2,726.13
- มะม่วงหิมพานต์ทั้งเปลือก	125	6.36	118	5.31
- มะม่วงหิมพานต์ปรุงแต่ง	68	30.52	57	25.75
รวม	9,173	3,152.40	9,256	2,757.19

ที่มา :ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ณ พฤษภาคม 2562

3.4 ข้อมูลการผลิตมะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดระนอง

จังหวัดระนอง มีพื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์ทั้งหมด 5,643 ไร่ ให้ผลผลิตแล้ว 5,414 ไร่ พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่อยู่ที่อำเภอเมือง จำนวน 5,183 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 96.13 ของพื้นที่ปลูกทั้งหมด ในปี 2561 มีผลผลิตรวม 1,560.72 ตัน ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 176.2 กิโลกรัม มูลค่ารวม 52.66 ล้านบาท

ตารางที่ 23 แสดงข้อมูลการผลิตมะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดระนอง

อำเภอ	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กก.)
เมือง	5,183	5,034	232	34.00
กระบุรี	60	10	224	33.00
กะเปอร์	129	115	200	20.20
ละอุ่น	20	6	110	20.00

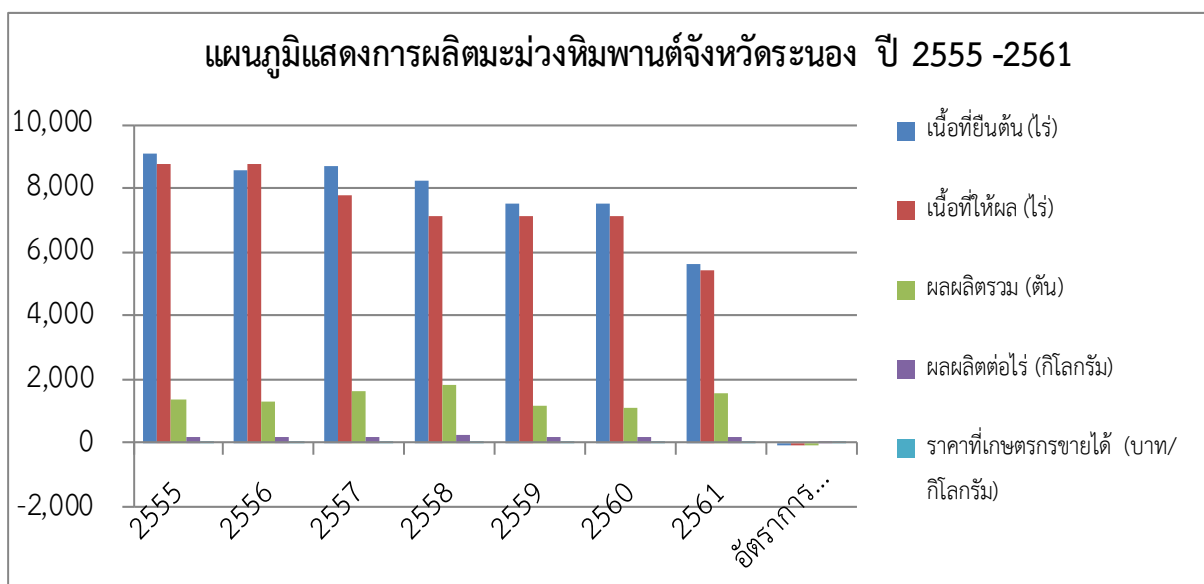
ตารางที่ 23 แสดงข้อมูลการผลิตมะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดระนอง (ต่อ)

อำเภอ	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กก.)
สุขสำราญ	251	251	115	29.22
รวม	5,643	5,416	176.2	27.28

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัด, มีนาคม 2562

ตารางที่ 24 แสดงข้อมูลพืชเศรษฐกิจการเกษตร (มะม่วงหิมพานต์) ของจังหวัดระนอง

ปี	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)	เนื้อที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	ราคาที่เกษตรกร ขายได้ (บาท/กิโลกรัม)
2555	9,084	8,788	1,367	156	35.82
2556	8,539	8,738	1,265	145	30.71
2557	8,722	7,762	1,610	207	34.58
2558	8,261	7,149	1,837	257	33.44
2559	7,553	7,114	1,148	161	34.31
2560	7,539	7,114	1,117	157	42.00
2561	5,643	5,416	1,560	176	27.28
อัตราการเจริญเติบโต (2555-2561) ปีฐาน 2555	-20.49	-22.27	-12.91	2.96	10.4

ที่มา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดระนอง, สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง, สำนักงานคลังจังหวัดระนอง

3.5 รายชื่อผู้ประกอบการที่รับซื้อมะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดระนอง

ตารางที่ 25 แสดงจำนวนผู้ประกอบการที่รับซื้อมะม่วงหิมพานต์ของจังหวัด

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	โทรศัพท์
1.นางประภา วัฒนการุณ	เจ้าของร้าน	077-811023
2.นายสมภพ สายทอง	เจ้าของร้าน	077-822366
3.น.ส.สุกัญญา แซ่ฮ้อย	เจ้าของร้าน	077-822128
4.บริษัท เฮอริเทจ โกรวเวอร์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด	ประกอบกิจการประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากถั่วเปลือกแข็ง	081-8922489
5. นางวัชรีย์ สุวัทธิ (ร้านวัชรีย์)	เจ้าของร้าน	077-823783

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดระนอง ข้อมูล ณ มกราคม 2562

3.6 การผลิตมะม่วงหิมพานต์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร

การผลิตสินค้ามะม่วงหิมพานต์ปลอดภัยและได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร รวมทั้งสิ้นจำนวน 17 แปลง แบ่งเป็น ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP จำนวน 15 แปลง และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (ประเภทรับรองแปลง, คัดบรรจุ และแปรรูป) จำนวน 2 แปลง พื้นที่รวมทั้งหมด 435.50 ไร่

ตารางที่ 26 แสดงจำนวนแปลงมะม่วงหิมพานต์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรจังหวัดระนอง

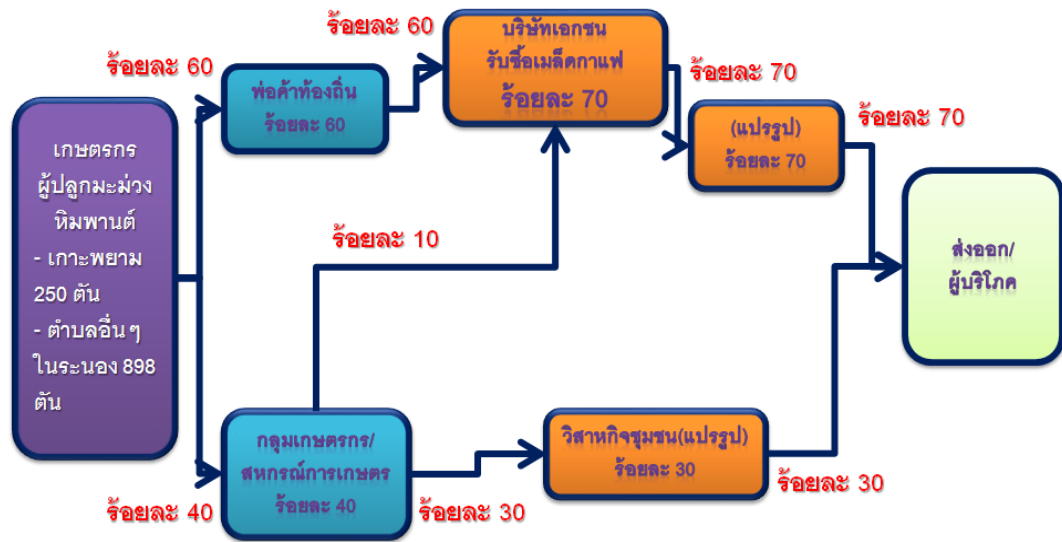
ลำดับ	อำเภอ	จำนวนแปลงมะม่วงหิมพานต์ที่ได้มาตรฐาน GAP (แปลง)	จำนวนแปลงมะม่วงหิมพานต์ที่ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (แปลง)
1	เมือง	15	-
2	ละอุ่น	-	-
3	กะเปอร์	-	-
4	กระบุรี	-	-
5	สุขสำราญ	-	2
รวมทั้งหมด		15	2

ที่มา : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรระนอง, เดือนพฤษภาคม 2562

3.7 ต้นทุนการผลิตมะม่วงหิมพานต์ปี 2561/2562 จังหวัดระนอง

1) ต้นทุนผันแปร	3,670.97	บาท
2) ต้นทุนคงที่	2,339.23	บาท
3) ต้นทุนรวมต่อไร่	6,010.20	บาท
4) ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัม	35.50	บาท
5) ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	169.29	บาท
6) ราคาที่เกษตรกรขายได้ที่ไร่นา (บาท/กิโลกรัม)	53.60	บาท
7) ผลตอบแทนต่อไร่	9,073.94	บาท
8) ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่	3,063.74	บาท
9) ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัม	18.10	บาท

3.8 วิถีตลาดมะม่วงหิมพานต์จังหวัดระนอง

ผลผลิตมะม่วงหิมพานต์เก็บเกี่ยวรายเดือน ปี 2560 / 2561												
ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ร้อยละรวม(ตัน)
2.22	52.52	32.61	9.14	3.35	0.17	-	-	-	-	-	-	100.00
25.51	602.65	374.20	104.90	38.40	1.90	-	-	-	-	-	-	1,148

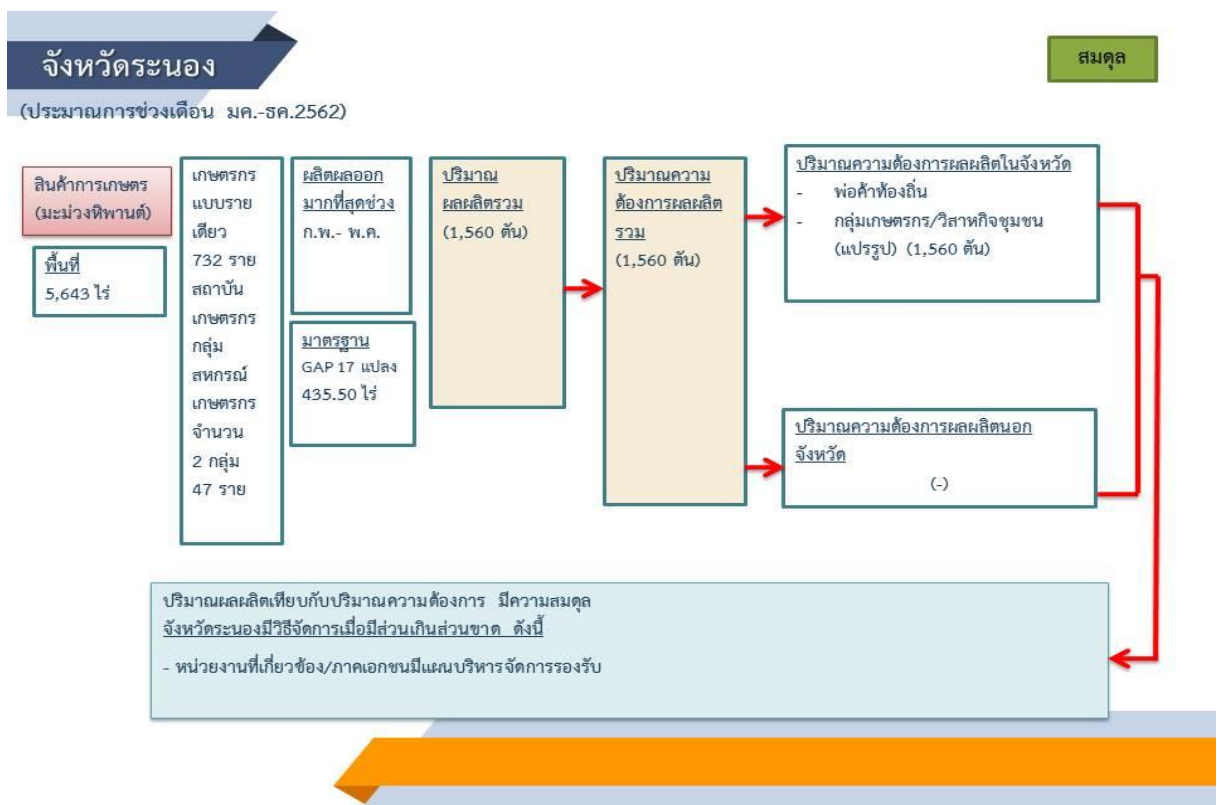
ช่วงเดือนที่เก็บเกี่ยวผลผลิต

ช่วงเดือนที่เก็บเกี่ยวผลผลิตมาก

ข้อมูลระดับจังหวัด (สศก.ปี2559): 1,148 ตัน

ที่มา: กลุ่มสารสนเทศการเกษตร สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดระนอง, เดือนเมษายน 2561

3.9 การบริหารจัดการสินค้ามะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดระนอง

3.10 สถานการณ์มะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดระนอง

มะม่วงหิมพานต์มีการปลูกกันมากที่เกาะช้าง และเกาะพยาม อีกทั้งยังมีการปลูกกระจายอยู่ทั่วเกือบทุกตำบลของอำเภอเมืองระนอง ได้แก่ ตำบลราษกรุด ตำบลหงาว ตำบลบางรีน โดยมีพื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์ทั้งหมด 5,643 ไร่ ให้ผลผลิตแล้ว 5,416 ไร่ โดยทั่วไปจะเก็บเกี่ยวเมล็ดดิบขายในช่วงเดือนมกราคม – เดือนพฤษภาคมของทุกปี ผลผลิตเฉลี่ยที่ได้ 1,560.27 ตัน/ปี ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดและผู้บริโภค

ขณะที่สภาพปัจจุบัน พื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์ของอำเภอเมืองระนองลดลงอย่างต่อเนื่อง ด้วยกระแสนิยมปลูกพืชเศรษฐกิจอื่น เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ปัญหาเกษตรกรขาดการดูแลจัดการสวนที่ดีทำให้ต้นทรุดโทรมประกอบกับอายุเฉลี่ยค่อนข้างมาก (25-35 ปี) ทำให้ผลผลิตตกต่ำ ตลอดจนถึงขาดการรวมกลุ่มเพื่อการต่อรองราคา และขาดเครื่องมือ การกะเทาะเมล็ดในการแปรรูป ดังนั้นการอนุรักษ์มะม่วงหิมพานต์พืชขึ้นชื่อของจังหวัดระนอง จึงควรให้ความสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตตั้งแต่พื้นที่ปลูกที่มีสภาพภูมิอากาศเหมาะสม การปลูก การจัดการสวนที่ดี การเก็บเกี่ยว ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์โดยการคัดคุณภาพ เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ตามมาตรฐาน รวมถึงการบรรจุและเก็บรักษาเมล็ดมะม่วงหิมพานต์อย่างถูกวิธี ก่อนส่งจำหน่ายต่อไป

- นโยบายส่งเสริมการปลูกมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกรอำเภอเมือง

นายชยุต เลียนกาญจนกร เกษตรอำเภอเมืองระนอง ให้ข้อมูลว่า จากสภาพปัญหาพื้นที่การปลูกมะม่วงหิมพานต์ที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ทำให้ในปัจจุบันการรับซื้อเมล็ดดิบจากภาคเอกชนมีราคาสูงขึ้นในกิโลกรัมละ 35-42 บาท หากเกษตรกรนำไปแปรรูปด้วยตนเอง จะสามารถขายได้ราคาสูงถึง 400-500 บาท/กิโลกรัม

แนวโน้มของตลาดมะม่วงหิมพานต์ในอนาคต เกษตรอำเภอเมืองระนองให้ความเห็นว่า เนื่องจากผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมะม่วงหิมพานต์ยังเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ อีก 3-5 ปีข้างหน้าหากพื้นที่ให้ผลผลิตของจังหวัดระนองยังไม่เพิ่มขึ้น อาจมีการนำเข้าเมล็ดดิบจากภาคอีสานที่เริ่มปลูกกันแล้วในบางจังหวัด และอาจส่งผลให้ราคาเมล็ดดิบสูงถึง 50-60 บาท/กิโลกรัม

ในส่วนของสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองระนอง จึงมีนโยบายที่จะอนุรักษ์และส่งเสริมการปลูกมะม่วงหิมพานต์อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกตำบลลงพื้นที่เก็บข้อมูลปัจจุบันของเกษตรกรที่ทำสวนมะม่วงหิมพานต์ เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริมการปลูกและการอนุรักษ์ต้นมะม่วงหิมพานต์ พร้อมทั้งได้จัดทำโครงการส่งเสริมอาชีพให้แก่เกษตรกรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและพัฒนาคุณภาพมะม่วงหิมพานต์แบบครบวงจร ซึ่งจะดำเนินการในปีงบประมาณ 2562 เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์เป็นรายได้หลักและคงไว้ซึ่งพืชอัตลักษณ์ของจังหวัดระนองต่อไป

ส่วนที่ 4

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

จากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรรายสินค้าของจังหวัดระนอง เมื่อวันที่ ๑๑-๑๔ และวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ ณ พื้นที่เป้าหมาย ๕ อำเภอ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย หน่วยงานในและนอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเกษตรกร จำนวน 110 คน สรุปผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการ ได้ดังนี้

1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)

1.1 จุดแข็ง (Strength)

- S1 มะม่วงหิมพานต์เป็นพืชที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัด และนโยบายผู้บริหารมีการส่งเสริมให้เพิ่มพื้นที่ปลูก
- S2 สภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศ เอื้อต่อการผลิตมะม่วงหิมพานต์ (โดยเฉพาะพื้นที่เกาะช้างเกาะพยาม)
- S3 เป็นพืชที่ใช้น้ำน้อย ทนแล้งได้ดี เติบโตได้ดีกับดินแทบทุกชนิด แต่เติบโตได้ดีกับพื้นที่ดินเหนียวปนทราย ส่งผลให้พื้นที่ที่ดัดแปลงทะเลปลูกมะม่วงหิมพานต์ให้ผลผลิตดี เช่น บ้านทะเลนอก เกาะช้าง เกาะพยาม
- S4 มะม่วงหิมพานต์เกาะช้างและเกาะพยาม เม็ดโต เนื้อแน่น รสชาติดี เป็นที่ต้องการของตลาด
- S5 เป็นพืชที่บริหารจัดการสวนได้ง่าย ใส่ปุ๋ยน้อย และใช้สารเคมีน้อย
- S6 สามารถเก็บยอดมะม่วงหิมพานต์จำหน่ายเป็นรายได้เสริมได้ ซึ่งสามารถเก็บยอดได้ตลอดทั้งปีและราคาดี
- S7 เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงหิมพานต์เกาะช้างเกาะพยาม มีการแปรรูปผลผลิต เพื่อสร้างมูลค่าให้กับสินค้า จำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว ได้ราคาสูง
- S8 สามารถปลูกพืชแซมในแปลงมะม่วงหิมพานต์เพื่อเป็นรายได้เสริม เช่น สะตอ มะพร้าว
- S9 นอกจากเป็นพืชที่ปลูกและผลิตเพื่อเป็นรายได้หลักแล้วยังส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวได้
- S10 เป็นพืชที่ปลูกครั้งเดียวแต่มีอายุในการเก็บเกี่ยวได้ยาวนาน เฉลี่ยอายุประมาณ 50-60 ปี
- S11 เมล็ดมะม่วงหิมพานต์อุดมไปด้วยสารอาหารที่ดีต่อร่างกาย เช่น วิตามินเค วิตามินอี วิตามินบี 6 ฟอสฟอรัส แมกนีเซียม ตลอดจนสารต้านอนุมูลอิสระประสิทธิภาพสูง

1.2 จุดอ่อน (Weakness)

- W1 เกษตรกรโคนมะม่วงหิมพานต์หันไปปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นๆ ส่งผลให้พื้นที่ปลูกลดลง จึงทำให้ผลผลิตมะม่วงหิมพานต์มีปริมาณน้อยลง
- W2 เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดการบริหารจัดการสวนที่ดี เช่น การตัดหญ้า ใส่ปุ๋ย รดน้ำ การเก็บเกี่ยวผลผลิต และการแปรรูปผลผลิตให้มีคุณภาพ
- W3 สภาพอากาศเปลี่ยนแปลง ไม่แน่นอน ฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาล ส่งผลให้ดอกมะม่วงหิมพานต์ร่วงและผลเน่าเสียหาย
- W4 การปลูกมะม่วงหิมพานต์มีปัญหาศัตรูพืช เช่น ดั้ว ปลวก หนอน เเจาะกัดลำต้น

- W5 เม็ดมะม่วงหิมพานต์มีราคาไม่แน่นอน จึงไม่จูงใจให้เกษตรกรปลูกมะม่วงหิมพานต์
- W6 พ่อค้าคนกลางมีการนำเข้าเมล็ดมะม่วงหิมพานต์จากประเทศพม่ามาจำหน่าย ซึ่งราคาถูกกว่า ส่งผลให้มีการกดราคาและเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ราคาถูก
- W7 ยังขาดการรวมกลุ่ม ประกอบกับกลุ่มยังไม่เข้มแข็ง (กลุ่มขาดเงินทุน/ยังไม่มีกรรวบรวมผลผลิตของสมาชิก) ต่างคนต่างขาย จึงไม่มีอำนาจในการต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง
- W8 ขาดอุปกรณ์ เครื่องไม้เครื่องมือที่จำเป็นในการแปรรูปผลผลิต เช่น เครื่องกะเทาะเปลือก เครื่องต้ม เครื่องอบ กระบวนการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ (packaging)
- W9 เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงหิมพานต์ที่ทำการแปรรูปผลผลิต ยังไม่มีมาตรฐานรับรอง เช่น อย. หรือ GMP
- W10 ต้นทุนในการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ค่อนข้างสูง (ค่าจ้างต้ม ผ่า แกะผิว อบ บรรจุ)
- W11 ขาดแคลนแรงงานและค่าแรงสูง เช่น ค่าแรงเก็บเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ ค่าแรงตัดหญ้า
- W12 ขาดสถานที่เก็บผลผลิตที่ได้มาตรฐาน เกษตรกรตากผลผลิตแล้วใส่กระสอบ ส่งผลให้เมล็ดงอกและเป็นเชื้อรา
- W13 ขาดการประชาสัมพันธ์สินค้า การสร้างแบรนด์ และการเชื่อมโยงตลาดผลิตภัณฑ์แปรรูป

1.3 โอกาส (Opportunity)

- O1 ผู้บริหารและหน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายส่งเสริมมะม่วงหิมพานต์ ผ่านโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ การแปรรูป การรวมกลุ่ม และการตลาด
- O2 โอกาสไทยเกี่ยวกับกระแสการบริโภคอาหารเพื่อทดแทนนม สำหรับในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าเกษตรของแคนาดา ที่มีกระแสการหันมาบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ให้สารอาหารคล้ายนมและหลีกเลี่ยงการดื่มนมหรือสินค้าที่ทำจากนม ถือเป็นโอกาสที่ดีของไทยสำหรับสินค้ามะม่วงหิมพานต์ที่สามารถผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ทดแทนนมได้
- O3 การกำหนดระบบมาตรฐานการผลิตพืช GAP และเกษตรอินทรีย์ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
- O4 แม้ว่าเวียดนามจะมีสถานะเป็นผู้ส่งออกเมล็ดมะม่วงหิมพานต์รายใหญ่ที่สุดของโลก แต่ปัจจุบันเวียดนามต้องนำเข้าเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ดิบจำนวนกว่าร้อยละ 65 โดยในจีเรียเป็นหนึ่งในผู้จัดหาวัตถุดิบหลักให้แก่เวียดนาม จากสถานการณ์ข้างต้นนี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจสาขาอุตสาหกรรมของเวียดนามได้ว่า วัตถุดิบภายในประเทศที่มีอยู่อย่างจำกัด คุณภาพต่ำ หรือผลิตเองไม่ได้ทำให้ผู้ผลิตและแปรรูปของเวียดนามต้องหันมาอาศัยการนำเข้ามากขึ้น จึงเป็นโอกาสของไทยในการผลิตมะม่วงหิมพานต์ให้มีคุณภาพ เพื่อได้ส่วนแบ่งของตลาดในอนาคต
- O5 กรณีประเทศสหรัฐอเมริกา ใช้มาตรการภาษีตอบโต้จีน และคาดว่าจีนจะตอบโต้สหรัฐฯ ตามที่ได้ขู่มั่นภาษีสินค้าสหรัฐฯ 5,207 รายการ ซึ่งทางสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์ ประเมินว่า ไทยยังมีศักยภาพส่งออกสินค้าทดแทนสินค้าจีนในตลาดสหรัฐฯ หลายชนิด หนึ่งในนั้นคือมะม่วงหิมพานต์

- O6 เศรษฐกิจของเมืองทวาย ที่มีธุรกิจเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ เป็นอันดับสองรองจากภาคประมง ซึ่งมีโรงงานแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ ถึง 20 โรงงาน ส่งออกเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ดิบไปประเทศจีนทั้งหมด ด้วยราคากิโลกรัมละ 300 บาท โดยเปลือกทำเชื้อเพลิงได้ แต่โรงงานส่วนใหญ่จะทิ้งผลมะม่วงหิมพานต์ เป็นอีกหนึ่งโอกาสของไทยหากมีโรงงานไทยเข้ามาแปรรูปและผลิตผลผลิตมะม่วงหิมพานต์ที่สามารถส่งออกไปยังทวายได้
- O7 การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (Southern Economic corridor : SEC) เชื่อมโยง 4 จังหวัด ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ส่งผลให้เกิดการพัฒนาในหลายโครงการ เช่น การก่อสร้างรถไฟชุมพร-ระนอง ทำเรื่อน้ำลึก สนามบิน และเมืองระนอง เป็น Smart city ซึ่งเป็นโอกาสให้จังหวัดสามารถยกระดับการผลิตและสร้างมูลค่าให้กับสินค้ามะม่วงหิมพานต์ เพื่อส่งไปยังอินเดียหรือกลุ่มประเทศ BIMSTEC ได้มากขึ้น

1.4 อุปสรรค (Threat)

- T1 พื้นที่ปลูกและผลิตมะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดลดลง และมีปริมาณน้อยไม่เพียงพอต่อการส่งออก และบางส่วนต้องนำเข้า
- T2 เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาขายได้เอง เนื่องจากราคาซื้อขายขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลางเป็นผู้กำหนดราคารับซื้อ
- T3 สภาพภูมิอากาศแปรปรวนยากต่อการควบคุมปริมาณและคุณภาพผลผลิตให้มีความสม่ำเสมอ
- T4 ยังไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมที่แปรรูปมะม่วงหิมพานต์ให้ได้ทุกส่วน เช่น ผล ก้าน ดอก ยอด ใบ ราก ลำต้น เปลือก ให้เกิดประโยชน์ทางการค้า ซึ่งจะเน้นแค่เมล็ดเท่านั้น จึงทำให้มะม่วงหิมพานต์ยังขาดโอกาสในการเพิ่มมูลค่าสินค้าให้สูงขึ้น
- T5 ราคามะม่วงหิมพานต์มีความผันผวนไม่แน่นอน บางช่วงมีราคาสูง บางช่วงมีราคาตกต่ำ

2. การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์

การจัดทำ TOWS Matrix

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
	1. 2. 3	1. 2. 3
โอกาส (O) 1. 2. 3	SO กลยุทธ์เชิงรุก ใช้จุดแข็งเกาะกุมโอกาส	WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข เอาชนะจุดอ่อนโดยอาศัยโอกาส
อุปสรรค 1. 2. 3	ST กลยุทธ์เชิงป้องกัน ใช้จุดแข็งหลีกเลี่ยงอุปสรรค	WT กลยุทธ์เชิงรับ ลดจุดอ่อนและหลีกเลี่ยงอุปสรรค

2.1. กลยุทธ์เชิงรุก (SO)

- $S_{1,2}O_{1,5,7}$ เพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่ โดยใช้ข้อมูลด้านการวิเคราะห์ความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อาทิ คุณสมบัติของดิน สภาพอากาศ และสภาพพื้นที่ที่เอื้อต่อการปลูกมะม่วงหิมพานต์ในการวางแผนการผลิต ผ่านการสนับสนุนตามนโยบายสำคัญต่างๆ รองรับการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (SEC)
- $S_{3,4,5}O_{1,5,7}$ อนุรักษ์และส่งเสริมการปลูกมะม่วงหิมพานต์ในพื้นที่เหมาะสม เชื่อมโยงและรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยพัฒนาและบริหารจัดการแปลงสมัยใหม่ที่มีระบบการบริหารจัดการที่ดี และเหมาะสมสำหรับเครื่องจักรกลทางการเกษตร
- $S_{6,7,8}O_{1,2,3}$ เพิ่มมูลค่าสินค้าและทางเลือกในการส่งเสริมการขาย เช่น ปลูกเพื่อตัดยอดจำหน่าย ปลูกพืชแซมเพื่อเพิ่มรายได้ แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ควบคู่กับการเข้าสู่ระบบมาตรฐานสินค้า (GAP, GMP, HACCP)
- $S_{9,10,11}O_{1,2,3}$ ส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์มะม่วงหิมพานต์เพื่อเป็นสินค้าทดแทนนม ซึ่ง会增加โอกาสและช่องทางตลาดมะม่วงหิมพานต์ให้กับกลุ่มผู้บริโภคที่รักสุขภาพ และไม่ชอบรับประทานนมวัว

2.2. กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)

- $S_{1,2}T_{1,3}$ วางแผนการผลิตมะม่วงหิมพานต์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลผลิตออกในช่วงที่เหมาะสมกับฤดูกาลเก็บเกี่ยว เพื่อรองรับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง
- $S_{3,4,5}T_{2,5}$ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ในการบริหารจัดการระบบการผลิตมะม่วงหิมพานต์ ตั้งแต่การจัดการแปลง การเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว = Post Harvest) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในแข่งขัน ลดการพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง
- $S_{6,7,8,9}T_{1,4}$ จัดประชุมหารือร่วมหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ในการส่งเสริมสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์มะม่วงหิมพานต์ที่มีลักษณะโดดเด่นเฉพาะถิ่น เช่น เกาะช้าง เกาะพยาม บ้านทะเลนอก เป็นแหล่งผลิตและอนุรักษ์ ตลอดจนส่งเสริมองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรในแนวทางการอนุรักษ์และการคัดเลือกสายพันธุ์

2.3. กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)

- $W_{1,2}O_{1,4,7}$ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนต้นทุนเพิ่มพื้นที่ปลูก ส่งเสริมองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตมะม่วงหิมพานต์คุณภาพทั้งระบบ ตั้งแต่การจัดการสวนมะม่วงหิมพานต์ การเก็บเกี่ยว และการตลาด เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่ให้ทันกับความต้องการของตลาด
- $W_{3,4}O_{1,3}$ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดประชุมหารือวางมาตรการแนวทางแก้ไข จัดตั้งคณะทำงานหรือเครือข่ายเฝ้าระวังการควบคุมและการแพร่ระบาดของโรคและศัตรูพืชเข้าทำลายมะม่วงหิมพานต์ รวมถึงเก็บข้อมูล ศึกษา วิจัยด้านวิชาการ เพื่อให้การจัดการโรคอย่างมีประสิทธิภาพ

- $W_{5,6,7}O_{1,2}$ รวมกลุ่มเกษตรกร และสร้างเครือข่าย ภายใต้โรงเรียนเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงหิมพานต์ในพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตและการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์คุณภาพ รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพให้อำนาจในการต่อรองด้านราคา
- $W_{8,9,10}O_{4,5,6}$ จัดหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนให้กับกลุ่มผู้ผลิตมะม่วงหิมพานต์ และหารีหรือร่วมภาคเอกชนในพื้นที่ที่มีความพร้อมในการตั้งโรงงานแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ เพื่อเพิ่มความสามารถในกระบวนการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์เป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย มีคุณภาพได้มาตรฐาน เพิ่มโอกาสในส่วนแบ่งตลาดเวียดนามหรือมาตรการทางภาษีที่สหรัฐตอบโต้จีน
- $W_{13}O_{1,7}$ ผนวกประชาสัมพันธ์มะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดให้เป็นที่รู้จัก โดยใช้สื่อประชาสัมพันธ์ในทุกช่องทาง เน้นการสร้างแบรนด์และเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ผ่านการจัดงานต่างๆ ในพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมให้ความรู้กับเกษตรกรในการใช้สื่อออนไลน์

2.4 กลยุทธ์เชิงรับ (WT)

- $W_{3,4,7,8}T_{3,4}$ จัดทำแปลงเรียนรู้ต้นแบบการผลิตมะม่วงหิมพานต์คุณภาพ พร้อมทั้งสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักรกลในการผลิตและการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ที่มีคุณภาพให้แก่กลุ่มเกษตรกร เพื่อเป็นแหล่งศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่ายผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ ในการร่วมกันหาแนวทางหรือมาตรการเพิ่มปริมาณผลผลิตให้สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง และทันต่อความต้องการของตลาด
- $W_{5,6}T_{2,5}$ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดประชุมหารือผู้ประกอบการรับซื้อมะม่วงหิมพานต์ เพื่อร่วมกันกำหนดแผนและหามาตรการแนวทางในการเพิ่มช่องทางตลาด ทั้งในตลาดเดิมและการขยายตลาดใหม่ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มะม่วงหิมพานต์สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความเสี่ยงด้านราคามะม่วงหิมพานต์ที่ไม่แน่นอน
- $W_{10,11}T_{1,3}$ ลดต้นทุนการผลิต โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ในการบริหารจัดการสวนมะม่วงหิมพานต์ ควบคู่กับส่งเสริมปัจจัยการผลิต เช่น การผสมปุ๋ยใช้เอง การทำปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อลดการใช้สารเคมี

สรุปในรูปแบบของตาราง TOWS Matrix

ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
	S1 มะม่วงหิมพานต์เป็นพืชที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัด และนโยบายผู้บริหารมีการส่งเสริมให้เพิ่มพื้นที่ปลูก S2 สภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศ เอื้อต่อการผลิตมะม่วงหิมพานต์ (โดยเฉพาะพื้นที่เกาะช้าง เกาะพะยาม)	W1 เกษตรกรโคนมะม่วงหิมพานต์หันไปปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นๆ ส่งผลให้พื้นที่ปลูกลดลง จึงทำให้ผลผลิตมะม่วงหิมพานต์มีปริมาณน้อยลง W2 เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดการบริหารจัดการสวนที่ดี เช่น การตัดหญ้า ใส่ปุ๋ย รดน้ำ การเก็บเกี่ยวผลผลิต และการแปรรูปผลผลิตให้มีคุณภาพ

ปัจจัยภายนอก	S3 เป็นพืชที่ใช้ให้น้ำน้อย ทนแล้งได้ดี เติบโตได้ดีกับดินแทบทุกชนิด แต่เติบโตได้ดีกับพื้นที่ดินเหนียวปนทราย ส่งผลให้พื้นที่ที่ติดริมฝั่งทะเลปลูกมะม่วงหิมพานต์ให้ผลผลิตดี เช่น บ้านทะเลนอก เกาะช้าง เกาะพยาม S4 มะม่วงหิมพานต์เกาะช้างและเกาะพยาม เม็ดโต เนื้อแน่น รสชาติดี เป็นที่ต้องการของตลาด S5 เป็นพืชที่บริหารจัดการสวนได้ง่าย ใส่ปุ๋ยน้อย และใช้สารเคมีน้อย S6 สามารถเก็บยอดมะม่วงหิมพานต์จำหน่ายเป็นรายได้เสริมได้ ซึ่งสามารถเก็บยอดได้ตลอดทั้งปีและราคาดี S7 เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงหิมพานต์เกาะช้างเกาะพยาม มีการแปรรูปผลผลิต เพื่อสร้างมูลค่าให้กับสินค้าจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว ได้ราคาสูง S8 สามารถปลูกพืชแซมในแปลงมะม่วงหิมพานต์เพื่อเป็นรายได้เสริม เช่น สะตอ มะพร้าว S9 นอกจากเป็นพืชที่ปลูกและผลิตเพื่อเป็นรายได้หลักแล้วยังส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวได้ S10 เป็นพืชที่ปลูกครั้งเดียวแต่มีอายุในการเก็บเกี่ยวได้ยาวนาน เฉลี่ยอายุประมาณ 50-60 ปี S11 เมล็ดมะม่วงหิมพานต์อุดมไปด้วยสารอาหารที่ดีต่อร่างกาย เช่น วิตามินเค วิตามินอี วิตามินบี 6 ฟอสฟอรัส แมกนีเซียม ตลอดจนสารต้านอนุมูลอิสระประสิทธิภาพสูง	W3 สภาพอากาศเปลี่ยนแปลง ไม่แน่นอน ฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาล ส่งผลให้ดอกมะม่วงหิมพานต์ร่วงและผลเน่าเสียหาย W4 การปลูกมะม่วงหิมพานต์มีปัญหาศัตรูพืช เช่น ดั้ว ปลวก หนอน เเจาะ กัดลำต้น W5 เมล็ดมะม่วงหิมพานต์มีราคาไม่แน่นอน จึงไม่จูงใจให้เกษตรกรปลูกมะม่วงหิมพานต์ W6 พ่อค้าคนกลางมีการนำเข้าเมล็ดมะม่วงหิมพานต์จากประเทศพม่า มาจำหน่าย ซึ่งราคาถูกกว่า ส่งผลให้มีการกดราคาและเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ราคาถูกลง W7 ยังขาดการรวมกลุ่ม ประกอบกับกลุ่มยังไม่เข้มแข็ง (กลุ่มขาดเงินทุน/ยังไม่มีกรรวบรวม ผลผลิตของสมาชิก) ต่างคนต่างขาย จึงไม่มีอำนาจในการต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง W8 ขาดอุปกรณ์ เครื่องไม้เครื่องมือที่จำเป็นในการแปรรูปผลผลิต เช่น เครื่องกะเทาะเปลือก เครื่องตำเครื่องอบ กระบวนการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ (packaging) W9 เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงหิมพานต์ที่ทำการแปรรูปผลผลิต ยังไม่มีมาตรฐานรับรอง เช่น ออย. หรือ GMP W10 ต้นทุนในการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ค่อนข้างสูง (ค่าจ้างตำ ผ่า แกะผิว อบ บรรจุถุง) W11 ขาดแคลนแรงงานและค่าแรงสูง เช่น ค่าแรงเก็บเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ ค่าแรงตัดหญ้า
---------------------	---	--

		W12 ขาดสถานที่เก็บผลผลิตที่ได้มาตรฐาน เกษตรกรตากผลผลิตแล้วใส่กระสอบ ส่งผลให้เมล็ดงอก และเป็นเชื้อรา W13 ขาดการประชาสัมพันธ์สินค้า การสร้างแบรนด์ และการเชื่อมโยงตลาดผลิตภัณฑ์แปรรูป
โอกาส (O) O1 ผู้บริหารและหน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายส่งเสริมมะม่วงหิมพานต์ ผ่านโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ การแปรรูป การรวมกลุ่ม และการตลาด O2 โอกาสไทยเกี่ยวกับกระแสการบริโภคอาหารเพื่อทดแทนนม สำหรับในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าเกษตรของแคนาดา ที่มีกระแสการหันมาบริโภคผลิตภัณฑ์ให้สารอาหารคล้ายนมและหลีกเลี่ยงการดื่มนมหรือสินค้าที่ทำจากนม ถือเป็นโอกาสที่ดีของไทยสำหรับสินค้ามะม่วงหิมพานต์ที่สามารถผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ทดแทนนมได้ O3 การกำหนดระบบมาตรฐานการผลิตพืช GAP และเกษตรอินทรีย์ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน O4 แม้ว่าเวียดนามจะมีสถานะเป็นผู้ส่งออกเมล็ดมะม่วงหิมพานต์รายใหญ่ที่สุดของโลก แต่ปัจจุบันเวียดนามต้องนำเข้าเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ดิบจำนวนกว่าร้อยละ 65 โดย	กลยุทธ์เชิงรุก (SO) S_{1,2}O_{1,7} เพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่ โดยใช้ข้อมูลด้านการวิเคราะห์ความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อาทิ คุณสมบัติของดิน สภาพอากาศ และสภาพพื้นที่ที่เอื้อต่อการปลูกมะม่วงหิมพานต์ในการวางแผนการผลิต ผ่านการสนับสนุนตามนโยบายสำคัญต่างๆ รองรับการพัฒนาเชิงพื้นที่ระบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (SEC) S_{3,4,5}O_{1,7} อนุรักษ์และส่งเสริมการปลูกมะม่วงหิมพานต์ในพื้นที่เหมาะสม เชื่อมโยงและรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยพัฒนาและบริหารจัดการแปลงสมัยใหม่ที่มีระบบการบริหารจัดการที่ดี และเหมาะสมสำหรับเครื่องจักรกลทางการเกษตร S_{6,7,8}O_{1,2,3} เพิ่มมูลค่าสินค้าและทางเลือกในการส่งเสริมการขาย เช่น ปลูกเพื่อตัดยอดจำหน่าย ปลูกพืชแซมเพื่อเพิ่มรายได้ แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ควบคู่กับการเข้าสู่ระบบมาตรฐานสินค้า (GAP GMP HACCP)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) W_{1,2}O_{1,4,7} หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนต้นทุน เพิ่มพื้นที่ปลูก ส่งเสริมองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตมะม่วงหิมพานต์คุณภาพทั้งระบบ ตั้งแต่การจัดการสวนมะม่วงหิมพานต์ การเก็บเกี่ยว และการตลาด เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่ให้ทันกับความต้องการของตลาด W_{3,4}O_{1,3} หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดประชุมหารือวางมาตรการแนวทางแก้ไข จัดตั้งคณะทำงานหรือเครือข่ายเฝ้าระวังการควบคุมและการแพร่ระบาดของโรคและศัตรูพืชเข้าทำลายมะม่วงหิมพานต์ รวมถึงเก็บข้อมูลศึกษา วิจัยด้านวิชาการ เพื่อให้การจัดการโรคอย่างมีประสิทธิภาพ W_{5,6,7}O_{1,2} รวมกลุ่มเกษตรกร และสร้างเครือข่าย ภายใต้โรงเรียนเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงหิมพานต์ในพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตและการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์คุณภาพ รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพให้มีอำนาจในการต่อรองด้านราคา

ไนจีเรียเป็นหนึ่งในผู้จัดหาวัตถุดิบหลักให้แก่เวียดนามจากสถานการณ์ข้างต้นนี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจสาขาอุตสาหกรรมของเวียดนามได้ว่าวัตถุดิบภายในประเทศที่มีอยู่อย่างจำกัด คุณภาพต่ำ หรือผลิตเองไม่ได้ทำให้ผู้ผลิตและแปรรูปของเวียดนามต้องหันมาอาศัยการนำเข้ามากขึ้น จึงเป็นโอกาสของไทยในการผลิตมะม่วงหิมพานต์ให้มีคุณภาพเพื่อได้ส่วนแบ่งของตลาดในอนาคต O5 กรณีประเทศสหรัฐอเมริกาใช้มาตรการภาษีตอบโต้จีนและคาดว่าจีนจะตอบโต้สหรัฐฯ ตามที่ได้ขู่ขึ้นภาษีสินค้าสหรัฐฯ 5,207 รายการ ซึ่งทางสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์ ประเมินว่า ไทยยังมีศักยภาพส่งออกสินค้าทดแทนสินค้าจีนในตลาดสหรัฐฯ หลายชนิด หนึ่งในนั้นคือมะม่วงหิมพานต์ O6 เศรษฐกิจของเมืองทวายที่มีธุรกิจเมล็ดมะม่วงหิมพานต์เป็นอันดับสองรองจากภาคประมง ซึ่งมีโรงงานแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ ถึง 20 โรงงานส่งออกเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ดิบไปประเทศจีนทั้งหมด ด้วยราคากิโลกรัมละ 300 บาท โดยเปลือกทำเชื้อเพลิงได้	S_{9,10,11}O_{1,2,3} ส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์มะม่วงหิมพานต์เพื่อเป็นสินค้าทดแทนนม ซึ่งจะเพิ่มโอกาสและช่องทางตลาดมะม่วงหิมพานต์ให้กับกลุ่มผู้บริโภคที่รักสุขภาพและไม่ชอบรับประทานน้ำมันวัว	W_{8,9,10}O_{4,5,6} จัดหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนให้กับกลุ่มผู้ผลิตมะม่วงหิมพานต์ และหาหรือร่วมภาคเอกชนในพื้นที่ที่มีความพร้อมในการตั้งโรงงานแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ เพื่อเพิ่มความสามารถในกระบวนการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์เป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย มีคุณภาพได้มาตรฐานเพิ่มโอกาสในส่วนแบ่งตลาดเวียดนามหรือมาตรการทางภาษีที่สหรัฐตอบโต้จีน W₁₃O_{1,7} รณรงค์ประชาสัมพันธ์มะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดให้เป็นที่รู้จักโดยใช้สื่อประชาสัมพันธ์ในทุกช่องทาง เน้นการสร้างแบรนด์และเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ผ่านการจัดงานต่างๆ ในพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมให้ความรู้กับเกษตรกรในการใช้สื่อออนไลน์
--	---	---

แต่โรงงานส่วนใหญ่จะทิ้งผล มะม่วงหิมพานต์ เป็นอีกหนึ่ง โอกาสของไทยหากมีโรงงาน ไทยเข้ามาแปรรูป และผลผลิต มะม่วงหิมพานต์ที่สามารถ ส่งออกไปยังทวายได้ O7 การพัฒนาพื้นที่ระเปียง เศรษฐกิจภาคใต้ (Southern Economic corridor : SEC) เชื่อมโยง 4 จังหวัด ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และ นครศรีธรรมราช ส่งผลให้เกิดการ พัฒนาในหลายโครงการ เช่น การก่อสร้างรถไฟชุมพร-ระนอง ท่าเรือน้ำลึก สนามบิน และเมือง ระนอง เป็น Smart city ซึ่งเป็น โอกาสให้จังหวัดสามารถยกระดับ การผลิตและสร้างมูลค่าให้กับ สินค้ามะม่วงหิมพานต์ เพื่อส่ง ไปยังอินเดีย หรือกลุ่มประเทศ BIMSTEC ได้มากขึ้น		
อุปสรรค (T) T1 พื้นที่ปลูกและผลิตมะม่วง หิมพานต์ของจังหวัดลดลง และ มีปริมาณน้อยไม่เพียงพอต่อ การส่งออก และบางส่วนต้อง นำเข้า T2 เกษตรกรไม่สามารถกำหนด ราคาขายได้เอง เนื่องจากราคา ซื้อขายขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง เป็นผู้กำหนดราคารับซื้อ T3 สภาพภูมิอากาศแปรปรวน ยากต่อการควบคุมปริมาณและ คุณภาพผลผลิตให้มีความ สม่ำเสมอ	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) $S_{1,2}T_{1,3}$ วางแผนการผลิตมะม่วง หิมพานต์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ ผลผลิตออกในช่วงที่เหมาะสมกับ ฤดูกาลเก็บเกี่ยว เพื่อรองรับ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง $S_{3,4,5}T_{2,5}$ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มา ปรับใช้ในการบริหารจัดการระบบ การผลิตมะม่วงหิมพานต์ ตั้งแต่ การจัดการแปลง การเก็บเกี่ยว และ การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว = Post Harvest) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถใน แข่งขัน ลดการพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง	กลยุทธ์เชิงรับ (WT) $W_{3,4,7,8}T_{3,4}$ จัดทำแปลงเรียนรู้ต้นแบบ การผลิตมะม่วงหิมพานต์คุณภาพ พร้อมทั้งสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องจักรกลในการผลิตและการ แปรรูปมะม่วงหิมพานต์ที่มีคุณภาพ ให้แก่กลุ่มเกษตรกร เพื่อเป็นแหล่ง ศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้าง เครือข่ายผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ ในการร่วมกันหาแนวทางหรือ มาตรการเพิ่มปริมาณผลผลิตให้ สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศที่ เปลี่ยนแปลง และทันต่อความ ต้องการของตลาด

T4 ยังไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมที่แปรรูปมะม่วงหิมพานต์ให้ได้ทุกส่วน เช่น ผล ก้าน ดอก ยอด ใบ ราก ลำต้น เปลือก ให้เกิดประโยชน์ทางการค้า ซึ่งจะเน้นแค่เมล็ดเท่านั้น จึงทำให้มะม่วงหิมพานต์ยังขาดโอกาสในการเพิ่มมูลค่าสินค้าให้สูงขึ้น T5 ราคามะม่วงหิมพานต์มีความผันผวนไม่แน่นอน บางช่วงมีราคาสูง บางช่วงมีราคาตกต่ำ	S_{6,7,8,9}T_{1,4} จัดประชุมหารือร่วมหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์มะม่วงหิมพานต์ที่มีลักษณะโดดเด่นเฉพาะถิ่น เช่น เกาะช้าง เกาะพยาม บ้านทะเลนอก เป็นแหล่งผลิตและอนุรักษ์ ตลอดจนส่งเสริมองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรในแนวทางการอนุรักษ์และการคัดเลือกสายพันธุ์	W_{5,6}T_{2,5} หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดประชุมหารือผู้ประกอบการรับซื้อมะม่วงหิมพานต์ เพื่อร่วมกันกำหนดแผนและหามาตรการแนวทางในการเพิ่มช่องทางตลาด ทั้งในตลาดเดิมและการขยายตลาดใหม่ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มะม่วงหิมพานต์สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความเสี่ยงด้านราคามะม่วงหิมพานต์ที่ไม่แน่นอน W_{10,11}T_{1,3} ลดต้นทุนการผลิต โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ในการบริหารจัดการสวนมะม่วงหิมพานต์ ควบคู่กับส่งเสริมปัจจัยการผลิต เช่น การผสมปุ๋ยใช้เอง การทำปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการใช้สารเคมี
---	---	--

3. แนวทางการพัฒนา

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) และวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ สามารถจัดทำแนวทางการพัฒนา ได้ดังนี้

3.1 การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการผลิต

- พัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเฉพาะพื้นที่ตามความเหมาะสม (Zoning) และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

- พัฒนาและศึกษาต้นพันธุ์ที่ทนทานต่อโรคและให้ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ
- พัฒนาเทคโนโลยีการจัดการด้านเขตกรรม และอารักขาพืช
- บริหารจัดการเชิงพื้นที่เพื่อส่งเสริมการผลิตมะม่วงหิมพานต์ให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน
- บริหารจัดการดิน ปุ๋ย และน้ำที่เหมาะสมสำหรับการปลูกมะม่วงหิมพานต์
- การบริหารจัดการสวนเพื่อเสริมประสิทธิภาพการผลิตมะม่วงหิมพานต์คุณภาพ เช่น การควบคุมโรค ศัตรูพืช (หนอน เพลี้ย ตัวง) การปลูกระยะชิดเพื่อการตัดยอดจำหน่ายเป็นรายได้เสริม
- จัดทำแปลงต้นแบบการผลิตมะม่วงหิมพานต์คุณภาพ และสร้างเครือข่าย ตลอดจนอบรมให้ความรู้การผลิตมะม่วงหิมพานต์คุณภาพ

3.2 การจัดการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูปและการใช้ประโยชน์จากสิ่งเหลือใช้

- ศึกษาวิจัยและเพิ่มมูลค่าจากสิ่งเหลือใช้ของมะม่วงหิมพานต์
- ส่งเสริมการแปรรูปและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่หลากหลาย
- ส่งเสริมและพัฒนาวิธีการเก็บรักษาเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ก่อนส่งจำหน่าย หรือยืดอายุในการเก็บรักษาให้คงสภาพดี

3.3 การส่งเสริมต้นพันธุ์และพืชแซม เพื่อเพิ่มรายได้

- คัดเลือกสายพันธุ์มะม่วงหิมพานต์พื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ รสชาติดี เมล็ดโต
ทนทานต่อโรค

- ส่งเสริมการปลูกพืชแซมเพื่อเพิ่มรายได้ เช่น สะตอ หนามก มะพร้าว ฯลฯ
- คัดเลือก และสำรวจพันธุ์มะม่วงหิมพานต์สำหรับกินยอด

3.4 การขนส่ง ประชาสัมพันธ์ และการตลาด

- พัฒนาระบบ Logistic ในการขนส่งมะม่วงหิมพานต์ ในแต่ละแหล่งผลิตที่สำคัญจากสวน
ถึงตลาด (เกาะช้าง เกาะพยาม ซึ่งต้นทุนขนส่งสูง)

- ขยายตลาดเดิมและเปิดตลาดใหม่ในการส่งออกผลิตภัณฑ์แปรรูปมะม่วงหิมพานต์ ลดการ
พึ่งพาพ่อค้าคนกลาง

- ส่งเสริมประชาสัมพันธ์และสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์มะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดให้เป็นที่รู้จัก

ส่วนที่ 3

ข้อมูลสินค้าเกษตร (มะม่วงหิมพานต์)

ข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับมะม่วงหิมพานต์

1. ความเป็นมาของมะม่วงหิมพานต์

มะม่วงหิมพานต์มีแหล่งกำเนิดในประเทศบราซิล ชาวโปรตุเกส เป็นผู้นำพันธุ์ไปขยายการปลูกในประเทศต่างๆ ในเขตอิทธิพลของโปรตุเกส ในสมัยศตวรรษที่ 16 เช่น ในทวีปแอฟริกาใต้ แก่ โมซัมบิก ทานซาเนีย เคนยา และมาดากัสการ์ ซึ่งต่อมาก็ได้ขยายเข้ามาปลูกในทวีปเอเชีย ที่อินเดีย แถบฝั่งมาลาบา (MALABA COAST) แล้วเข้ามาพม่าผ่านระนองสู่ประเทศไทย การบริโภคมะม่วงหิมพานต์เริ่มในศตวรรษที่ 19 จึงเกิดการผลิตเชิงพาณิชย์ขึ้น

สำหรับประเทศไทยได้มีผู้เชื่อกันว่า พระยารัษฎานุประดิษฐ์ มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) ได้นำเมล็ดมะม่วงหิมพานต์จากประเทศมาเลเซีย เมื่อปี พ.ศ.2444 พร้อมๆ กับยางพารา และมาทดลองปลูกที่จังหวัดตรัง เริ่มมีการแพร่พันธุ์และผลิตมะม่วงหิมพานต์ขึ้นในภาคใต้ของประเทศไทยก่อน แต่ในปัจจุบันได้มีการขยายการปลูกมะม่วงหิมพานต์ไปทั่วทุกภาคของประเทศ อย่างไรก็ตามเมล็ดพันธุ์มะม่วงหิมพานต์ที่เป็นพันธุ์ดียังหาได้ยาก เพราะมีการกลายพันธุ์ได้ง่าย จึงมีการนำพันธุ์เข้ามาปลูกเป็นระยะๆ ดังนี้

พ.ศ.2504 นายเชท ชื่น จากองค์กร FAO นำเมล็ดพันธุ์จากโมโรเนีย ประเทศไลบีเรียมาทดลองปลูกที่กรมกสิกรรม (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นกรมวิชาการเกษตร) จำนวน 80 เมล็ด ได้ทดลองปลูกที่สถานีทดลองใหม่ จังหวัดศรีสะเกษ และที่สถานีโป่งแรด จังหวัดจันทบุรี ในปีเดียวกันสถานทูตไทยในอินเดีย ได้ส่งเมล็ดพันธุ์มะม่วงหิมพานต์ จำนวน 25 กิโลกรัม มาจากประเทศอินเดีย ซึ่งก็ได้ส่งไปปลูกในที่เดียวกันที่ศรีสะเกษและจันทบุรี

พ.ศ.2511 นายมาซุโอ (MASUO) ชาวญี่ปุ่นปฏิบัติงานกับองค์การ FAO ได้นำเมล็ดพันธุ์มะม่วงหิมพานต์จำนวน 20 สายพันธุ์ จากประเทศอินเดีย ไปปลูกที่สถานีทดลองพืชสวน จังหวัดชุมพร

พ.ศ.2512 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้รับเมล็ดพันธุ์มะม่วงหิมพานต์จากประเทศบราซิล และได้ทดลองปลูกไว้ที่สถานีทดลองยาง อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง

ปัจจุบัน ได้มีการขยายพื้นที่ปลูกไปทั่วประเทศแล้ว โดยเกษตรกรนำไปปลูกเพื่อเน้นเชิงพาณิชย์

ชื่อในประเทศไทย มะม่วงหิมพานต์พบได้ทั่วไปในภาคใต้ และมีชื่อเรียกตามสำเนียงภาษาถิ่นได้แตกต่างกันไป เช่น มะม่วงสีโท (เชียงใหม่), มะโท (แม่ฮ่องสอน), มะม่วงกาสอ (อุตรดิตถ์), มะม่วงเล็ดล่อ มะม่วงยางหุบ (ระนอง), กายี (ตรัง), ส้มม่วงทูนหน่วย มะม่วงทูนหน่วย (สุราษฎร์ธานี), กะแตแกล (นราธิวาส), นายอ (ยะลา), ยาโงย ยาร่วง (ปัตตานี), มะม่วงหิมพานต์ มะม่วงไม่รู้หาว (ภาคกลาง), มะม่วงกุลา มะม่วงลังกา มะม่วงหยอด มะม่วงสินหน (ภาคเหนือ), กาหุย (ระนอง) กาหียี ม่วงเม็ดล่อ ม่วงเล็ดล่อ หัวครก ท้ายล่อ ตำหนาวส้ม เป็นต้น

2. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

วงศ์ : Acardiaceae

พันธุ์ : Anacardium

กลุ่ม : Occidentale

ชื่อพื้นเมือง : Cashew, Cashew Apple, Cajueiro, Cashu, Acajoiba, Acaju, Cajou, Jocote, Maranon Pomme Cajou

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Anacardium occidentale* L.

2.1 ลำต้น

มะม่วงหิมพานต์เป็นไม้ยืนต้นที่ไม่ผลัดใบ (Evergreen tree) มีความสูงประมาณ 20-40 ฟุต กิ่งก้านมีลักษณะแผ่ออกไปเป็นพุ่มกว้าง ประมาณ 12-35 ฟุต มีการแตกของกิ่งก้านสม่ำเสมอ และกิ่งก้านจะแผ่ทอดยาวในลักษณะลงต่ำเมื่อโตเต็มที่ ลำต้นจะใหญ่ จัดอยู่ในไม้ขนาดกลาง ขนาดโดยรอบประมาณ 1-3 ฟุต เนื้อไม้เป็นไม้เนื้ออ่อนมีเปลือกหุ้ม และภายในเนื้อไม้จะมีน้ำยางข้น เหนียวสีเหลืองมีลักษณะเหนียว และมีรสฝาด เนื้อไม้มีสีเทา หรือสีน้ำตาลอมแดง มีความแน่นพื้นฐาน 0.4 กรัม/ลบ.ซม. เปลือกไม้มีสีน้ำตาลปนเทา ภายในเปลือกจะมีน้ำยางสีขาวอยู่ มีรสฝาด และยางนี้เมื่อสัมผัสกับอากาศจะเปลี่ยนเป็นสีดำ ซึ่งเรียกว่า “มิลกี”

2.2 ใบ

ใบหนา เป็นมัน มีลักษณะคล้ายรูปไข่ โคนใบแหลม ปลายใบป้อมหรือป้านคล้ายใบลั่นทม ยาวประมาณ 10-12 ซม. กว้างประมาณ 5-7.5 ซม. เส้นข้างและเส้นกลางใบเรียงตัวสลับกันเห็นได้ชัดเจน ใบอ่อนมีสีเขียวเกือบทั้งใบยกเว้นใต้ท้องใบจะมีสีแดงปนน้ำตาล และใบแก่จะเป็นสีเขียวทั้งใบ

2.3 ดอก

มักจะออกดอกตรงปลายกิ่งที่สมบูรณ์ เป็นช่อดอก ซึ่งเรียกว่า Panicles ดอกจะเริ่มออกช่อจากทางทิศตะวันออกไปทางทิศตะวันตก และดอกจะออกเต็มช่อภายใน 32 วัน ลักษณะของช่อดอกบริเวณปลายกลุ่มใบจะมีก้านช่อดอกยื่นยาวออกไป และมีก้านช่อดอกย่อยประมาณ

ช่อละ 5-11 ก้าน ช่อย่อยจะเรียงสลับกันบนก้านช่อดอก ก้านช่อดอกที่แตกออกมาในครั้งแรกจะมีสีชมพู ต่อมาจะเปลี่ยนเป็นสีขาว และต่อมาจะกลายเป็นสีเขียว ในช่อดอกแต่ละดอกจะมีดอกทั้งหมดเฉลี่ยแล้วประมาณ 300 ดอก ในแต่ละช่อดอกจะมีดอกประกอบอยู่ 3 ประเภท คือ ดอกตัวเมีย ดอกตัวผู้ และดอกสมบูรณ์เพศ จะมีดอกตัวผู้อยู่ประมาณร้อยละ 96 ดอกตัวเมียและดอกสมบูรณ์เพศที่สามารถผลิตผลได้มีประมาณร้อยละ 4 ดอกซึ่งมักจะอยู่บริเวณปลายช่อดอก เมื่อดอกบานปลายดอกจะม้วนตัวออก เปิดให้เกสรลอยออกไปหรือให้เกสรตัวเมียได้รับการผสมพันธุ์ ดอกนั้นจะมีกลิ่นหอมคล้ายดอกพิกุล มีลักษณะ เล็ก เบา สีเหลืองแกมเขียว มี 5 กลีบฐานรองดอกมีสีเขียว กลีบดอกออกครั้งแรกมีสีขาว แล้ว 2-3 วันจะเปลี่ยนเป็นสีชมพู ส่วนละอองเกสรนั้นจะมีสีชมพู แล้วเมื่อแก่จะมีสีเทา รังไข่มีสีเหลืองอ่อน ซึ่งเมื่อได้รับการผสมพันธุ์จะกลายเป็นสีชมพู ยอดเกสรตัวเมียมีรูปร่างคล้ายเข็ม มีสีครีม ดอกเพศผู้มี 5 กลีบ มีอับเกสรอยู่ประมาณ 7-10 อัน ซึ่งดอกสมบูรณ์เพศจะมีขนาดใหญ่กว่าดอกเพศผู้เล็กน้อย และดอกเพศผู้จะยาวกว่าดอกเพศเมียอย่างเห็นได้ชัด

2.4 ผล

ส่วนจริงๆ ที่เป็นผลคือ ส่วนที่เป็นเมล็ดที่มีลักษณะคล้ายรูปไต ที่ติดอยู่ตรงปลายสุดของก้านดอก โดยทั่วไปเข้าใจกันว่าส่วนที่เป็นก้านดอกที่อยู่เหนือและติดกับเมล็ดนั้นเป็นผล ซึ่งส่วนที่เข้าใจกันว่าเป็นเมล็ดนั้น แท้จริงคือก้านดอกมะม่วงหิมพานต์ที่ได้รับการผสมพันธุ์ แล้วขยายตัวพองขึ้น ในระยะแรกเมล็ดจะมีขนาดใหญ่กว่าก้านดอกหรือที่เข้าใจกันว่าเป็นผล แต่เมื่อเมล็ดหยุดการเจริญเติบโต ส่วนที่เป็นผล เมื่อสุกจะมีสีเหลือง สีแดงคล้ำ หรือสีเหลืองปนแดง ลักษณะของผลนั้นมีลักษณะกลม ยาว รี ป้อมคล้ายกับชมพู่มะลิสดๆจะมีรสอมเปรี้ยวอมหวาน บางชนิดมีรสฝาด

2.5 เมล็ด

มีลักษณะคล้ายไตยาวประมาณ 3 เซนติเมตร กว้างประมาณ 2.5 เซนติเมตร เมื่อเจริญเติบโตในระยะแรกจะมีขนาดใหญ่กว่าก้านดอกหรือที่เรียกว่าผล ในระยะแรกจะมีสีชมพูหรือสีม่วง แล้วจะเปลี่ยนเป็นสีเขียวและมีลักษณะค่อนข้างอ่อน เมื่อเมล็ดโตเต็มที่จะมีขนาดเล็กลง เปลือกจะแข็ง และจะกลายเป็นสีเทาอมเขียวและสีน้ำตาลปนเทา

2.6 เมล็ดชั้นนอก

เปลือกจะมีผิวด้านนอกและด้านในติดกับเมล็ด เปลือกผิวด้านนอกและด้านในมีลักษณะเรียบ เป็นมันเปลือกทั้งสองนี้จะห่อหุ้มยางและน้ำมัน ซึ่งมีลักษณะคล้ายรวงผึ้ง ซึ่งเรียกว่า Mesocarp และในเมล็ด ชั้นนอกนี้จะมียางอยู่ ซึ่งยางนั้นเป็นอันตรายต่อผิวหนัง เมื่อถูกผิวหนังอาจทำให้เกิดแผลพุพองได้ เพราะยางนี้เป็นน้ำมันกรดอย่างแรง ซึ่งประกอบด้วยกรดอนุคาร์ดิก 90% และกรดคาร์ดอร์ 10% เมล็ดในหรือเนื้อเมล็ด มีลักษณะโค้งงอ เหมือนไต แบ่งออกได้เป็น 2 ซีก เมล็ดจะมีสีขาวนวล

2.7 เปลือกชั้นใน

เป็นเปลือกที่หุ้มเนื้อเมล็ดอีกชั้นหนึ่ง จะมีสีชมพู เมื่อนำมาอบเปลือกนี้จะมีสีแดงแห้งๆ แตกง่าย ซึ่งเปลือกด้านในนี้ถือว่าเป็นเปลือกที่บางมาก

2.8 ราก

เป็นรากแก้ว ซึ่งจะลึกและแผ่กว้าง ปกติแล้วรากของมะม่วงหิมพานต์จะลึกประมาณ 1-1.5 เมตร เท่าตามขนาดของทรงพุ่ม

3. พันธุ์มะม่วงหิมพานต์

มะม่วงหิมพานต์ที่ปลูกอยู่ทั่วโลกไม่ต่ำกว่า 400 พันธุ์ แต่พันธุ์ที่ปลูกเป็นการค้าในปัจจุบันมีไม่มาก สำหรับประเทศไทย พันธุ์ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป มีดังนี้

1) พันธุ์ศรีสะเกษ 60-1 : เป็นพันธุ์ที่ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษคัดเลือก และได้ผ่านการรับรองพันธุ์ แล้วจากกรมวิชาการเกษตร ลักษณะทรงพุ่มแน่นทึบ ออกดอกก่อนพันธุ์อื่นเล็กน้อย ประมาณเดือนพฤศจิกายน อายุตั้งแต่ดอกบานจนถึงเก็บเกี่ยวระหว่าง 90-95 วัน ผลป้อมมีรูปร่างป้อม รี สีแดงเข้ม เมล็ดมีสีเทา ขนาดใหญ่ปานกลาง จำนวนเมล็ดทั้งเปลือก 158 เมล็ดต่อกิโลกรัม ผลผลิตรวม 8 ปี (อายุ 3-10 ปี) 98.0 กิโลกรัม ต่อต้นต่อปี เปอร์เซ็นต์เมล็ดดี 89% การกะเทาะ 27% จำนวนเมล็ดเนื้อในต่อปอนด์ 269 เมล็ดจัดอยู่ในเกรด 3 ของมาตรฐานตลาดโลก เป็นพันธุ์ที่ค่อนข้างทนทานต่อโรคน้ำไหล โรคผลเน่า และโรคช่อดอกแห้ง ซึ่งเป็นโรคที่สำคัญของมะม่วงหิมพานต์

2) พันธุ์ศรีสะเกษ 60-2 : เป็นพันธุ์ที่ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษคัดเลือก และได้ผ่านการรับรองพันธุ์ แล้วจากกรมวิชาการเกษตรเช่นกัน ลักษณะทรงพุ่มโปร่ง ฤดูออกดอกปกติ คือเดือนธันวาคม โดยมีอายุตั้งแต่ ดอกบานถึงเก็บเกี่ยว ระหว่าง 100 -110 วัน ผลป้อมมีรูปร่างรี ยาว สีชมพูปนเหลือง เมล็ดมีสีน้ำตาลปนแดง ขนาดค่อนข้างใหญ่ จำนวนเมล็ดทั้งเปลือก 138 เมล็ดต่อกิโลกรัม ผลผลิตรวม 8 ปี (อายุ 3 -10 ปี) 75.4 กิโลกรัมต่อต้นต่อปี เปอร์เซ็นต์เมล็ดดี 75% การกะเทาะ 25% จำนวนเมล็ดเนื้อในต่อปอนด์ 253 เมล็ด จัดอยู่ในเกรด 3 ของมาตรฐานตลาดโลก เป็นพันธุ์ที่ค่อนข้างทนทานต่อโรคน้ำไหล โรคผลเน่า และโรคช่อดอกแห้ง เช่นกัน

3) พันธุ์ศรีชัย 25 : พบเมื่อปี 2525 ที่จังหวัดจันทบุรี โดยบริษัทมาบุญครองศรีชัยมะม่วงหิมพานต์ จำกัด ซึ่งได้ขยายพันธุ์ส่งเสริมปลูกอย่างจริงจังในปี 2528-2533 เพื่อสนองนโยบายลดพื้นที่มันสำปะหลังของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ลักษณะของพันธุ์นี้คือ ทรงพุ่มเป็นรูปครึ่งวงกลม ผลป้อมสีแดงเข้ม เมล็ดใหญ่ จำนวนเมล็ดใหญ่ทั้งเปลือก 153.7 เมล็ดต่อกิโลกรัม จำนวนเมล็ดเนื้อในต่อปอนด์ 240 เมล็ด เปอร์เซ็นต์การกะเทาะ 33.9% ขนาดเมล็ดอยู่ในขนาดใกล้เคียงมาตรฐานโลก

4) พันธุ์เกาะพยาม : เป็นพันธุ์ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดระนอง โดยปลูกมากในพื้นที่ตำบลเกาะพยาม ลักษณะพันธุ์ผลสุกเต็มที่มีสีเหลือง เมล็ดมีสีน้ำตาลปนเทา รูปร่างกลมมนโต ขนาดเมล็ดใหญ่ จำนวนเมล็ดทั้งเปลือก 100-110 เมล็ดต่อกิโลกรัม เนื้อแน่นเปอร์เซ็นต์การกะเทาะมากกว่า 25% ผลผลิตเฉลี่ยเมื่ออายุ 25-30 ปี ประมาณ 20 กิโลกรัมต่อต้นต่อปี

3.1 การคัดเลือกพันธุ์ โดยยึดหลักในการคัดพันธุ์ ดังนี้

1. ต้องเป็นพันธุ์ที่เมล็ดใหญ่ จำนวนเมล็ดต้องไม่เกิน 150 เมล็ด/กิโลกรัม
2. ต้องเป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูงประมาณ 20 กิโลกรัม/ต้น/ปี
3. เป็นพันธุ์ที่ต้านทานต่อโรคและแมลงได้ดี
4. ต้องเป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสม่ำเสมอทุกปี

3.2 การขยายพันธุ์ สามารถขยายพันธุ์ได้ 2 แบบ คือ

1) การเพาะเมล็ด จะต้องคัดเลือกต้นแม่จากพันธุ์ดีที่มีคุณสมบัติเด่นทางพันธุกรรม ได้แก่ ทรงพุ่ม แข็งแรง กิ่งก้านแน่นหนา ออกดอกดก สดส่วนดอกกะเทาะต่อดอกตัวผู้สูง ผลดกมากกว่า 30 ผลต่อข้อ ผลป้อมขนาดเล็ก ผลผลิตเมล็ดสูง เมล็ดขนาดกลาง เปลือกบางไม่มีน้ำมัน เปอร์เซ็นต์เมล็ดหลังกะเทาะสูง สำหรับเมล็ดที่จะใช้ในการเพาะเมล็ดจะต้องเป็นเมล็ดขนาดกลาง รูปร่างเมล็ดดี และมีความกว้างจำเพาะสูง ซึ่งจะเป็นเมล็ดที่งอกได้ก่อน เปอร์เซ็นต์การงอกสูง และต้นอ่อนแข็งแรง ช่วงที่เก็บเมล็ดอยู่ในระหว่างเดือน มีนาคม-เมษายน จะลงมือเพาะในเดือนมิถุนายนเมื่อเริ่มมีฝนตก เมล็ดที่เก็บไว้นาน จะมีความงอกจะลดลง

วิธีการเพาะเมล็ด เริ่มด้วยการนำเมล็ดที่คัดเลือกมาแช่น้ำ 1 คืน แล้วเพาะในถุงพลาสติก ขนาด 5x8 นิ้ว ที่บรรจุเตรียมดินไว้ โดยกลบเมล็ดด้านข้าง กลบดินปิดเมล็ดลึก 2-2.5 เซนติเมตร รดน้ำให้ชุ่ม และคอยดูแลรดน้ำทุกวัน เมล็ดจะงอกในระยะเวลาประมาณ 15-20 วัน เมื่อต้นอ่อนอายุ 6-8 สัปดาห์ ก็สามารถย้ายปลูกลงในแปลงได้ ทั้งนี้ ถุงที่เพาะเมล็ดจะต้องวางอยู่บนพื้นที่รากไม่สามารถเจริญลงสู่พื้นดินได้ เช่น วางอยู่บนพื้นซีเมนต์ หรือคอนกรีต เพื่อป้องกันไม่ให้รากเจริญออกจากถุงลงสู่พื้นดิน ซึ่งจะทำให้ต้นอ่อนเสียหายเมื่อนำไปปลูกในแปลง

2) การขยายพันธุ์แบบไม่ใช้เพศ ทำได้หลายวิธี เช่น การตอน การติดตา การเสียบข้างและการเสียบยอด การขยายพันธุ์ด้วยวิธีนี้สามารถทำให้คงลักษณะดีเหมือนพ่อแม่ได้ต่อไป ทั้งนี้เพราะว่า มะม่วงหิมพานต์เป็นพืชที่มีการผสมข้ามสูง นอกจากนี้ยังให้ผลผลิตเร็ว และผลผลิตสูงกว่าต้นที่ปลูกจากเมล็ด

4. การจัดการเพื่อให้ได้ต้นและผลผลิตมีความสมบูรณ์แข็งแรง

4.1 การใส่ปุ๋ย

- ในระยะ 6 เดือนแรกหลังปลูก เมื่อมะม่วงหิมพานต์ตั้งตัวได้ ควรใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักบ้างตามสมควร จะทำให้เจริญเติบโตได้เร็วมาก ส่วนปุ๋ยเคมี ควรใส่ปีละ 2 ครั้ง ครั้งแรกใส่ต้นฤดูฝน ประมาณเดือนมิถุนายน ครั้งที่ 2 ใส่ประมาณปลายเดือนกันยายน-ธันวาคม

- วิธีการใส่ปุ๋ย มะม่วงหิมพานต์ที่มีอายุประมาณ 3-4 ปีขึ้นไป ควรพรวนดินตื้นๆ เป็นวงแหวนรอบบริเวณรัศมีของทรงพุ่ม ไม่ควรพรวนดินลึกเข้าไปภายในทรงพุ่ม เพราะกระทบกระเทือนระบบราก แบ่งจำนวนปุ๋ยที่จะใส่ออกเป็น 4 ส่วน ใส่ปุ๋ยบริเวณรอบๆ ทรงพุ่มตรงบริเวณที่พรวนประมาณ 3 ส่วน อีก 1 ส่วน โรยบนพื้นภายในทรงพุ่ม แต่ควรระวังอย่าใส่ปุ๋ยให้ชิดกับโคนต้น เพราะปุ๋ยจะทำให้เปลือกของลำต้นเน่า และจะทำให้ตายได้ เหตุผลที่ใส่ปุ๋ยรอบบริเวณรัศมีทรงพุ่ม เพราะรากฝอยและรากแขนง ซึ่งเป็นรากแขนงซึ่งเป็นรากที่หาอาหารของต้นไม้จะอยู่มากในบริเวณรัศมีทรงพุ่ม หลังจากใส่ปุ๋ยแล้วควรรดน้ำด้วยเพื่อเป็นการใส่ปุ๋ยละลายแทรกซึมลงไปในดิน รากจะใช้ได้ทันที

- ข้อควรปฏิบัติในการใส่ปุ๋ย ได้แก่ ควรมีกำจัดวัชพืชก่อนการใส่ปุ๋ย ดินควรมีความชื้นก่อนการใส่ปุ๋ย และควรใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก โดยไม่จำกัดจำนวนที่ใช้ร่วมกับปุ๋ยเคมี

4.2 การตัดแต่งกิ่ง

- การตัดแต่งกิ่งมีความสำคัญและจำเป็นโดยเฉพาะในช่วง 1-2 ปี หลังปลูกจะเป็นตัวบังคับต้นและกิ่งที่ต้องการให้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วเป็นระเบียบ ควรตัดแต่งให้เหลือลำต้นเพียงลำเดียว

- เมื่อต้นเจริญเติบโตขึ้น ให้ตัดกิ่งแขนงสูงจากดินขยับขึ้นไปเรื่อยๆ เพื่อให้สะดวกในการปฏิบัติงาน นอกจากนั้นให้เลือกตัดแต่งกิ่ง โดยเลือกตัดแต่งกิ่งแขนงเล็กที่เกิดไปทางกิ่งลำต้นใหญ่ กิ่งแขนงเล็กที่ไปไม่ถูกแสง กิ่งที่โดนโรคแมลงทำลาย รวมทั้งทรงพุ่มที่เกิดชิดและชนกันระหว่างต้น

4.3 การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตมะม่วงหิมพานต์ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง

- การป้องกันกำจัดศัตรูพืช เน้นการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน เช่น วิธีการเขตกรรม วิธีชีวภาพ รวมทั้งวิธีใช้สารเคมี ทั้งนี้ให้พยายามใช้สารเคมีให้น้อยที่สุด

- การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างเหมาะสม ควรปฏิบัติดังนี้

(1) ห้ามใช้สารเคมีที่ขึ้นทะเบียนเป็นวัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 รายชื่อวัตถุอันตรายห้ามใช้ในการเกษตร และต้องใช้สารเคมีให้สอดคล้องกับรายการสารเคมีที่ประเทศคู่ค้าอนุญาตให้ใช้

(2) ให้เลือกใช้ในชนิด อัตรา และระยะเวลาตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด

(3) ตรวจสอบเครื่องพ่นสารให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานตลอดเวลา เพื่อป้องกันสารพิษเปื้อนเสื้อผ้าและร่างกายของผู้พ่น

(4) สวมเสื้อผ้าอุปกรณ์ป้องกันสารพิษ ได้แก่ หน้ากากหรือผ้าปิดจมูก ถุงมือ หมวกและรองเท้า

(5) เตรียมสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและใช้ให้หมดในคราวเดียว ไม่ควรเหลือติดค้างในถังพ่น

(6) ควรพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชในช่วงเช้าหรือเย็นขณะลมสงบ หลีกเลี่ยงการพ่นในเวลาแดดจัดหรือลมแรง และขณะปฏิบัติงานผู้พ่นต้องอยู่เหนือลมตลอดเวลา

(7) ต้องหยุดใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชก่อนการเก็บเกี่ยวตามเวลาที่ระบุตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด

(8) ปิดฝาภาชนะบรรจุสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้สนิทเมื่อเลิกใช้ และเก็บในสถานที่เก็บสารเคมีที่มิดชิด และปลอดภัย

(9) หลังการพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชทุกครั้ง ผู้พ่นต้องอาบน้ำ สระผม และเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที เสื้อผ้าที่ใส่ขณะพ่นสารต้องซักให้สะอาดทุกครั้ง

(10) ภาชนะบรรจุสารเคมีที่ใช้หมดและล้างสารเคมีออกหมดตามคำแนะนำ ต้องไม่นำกลับมาใช้อีก และต้องทำให้ชำรุดเพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้ซ้ำ แล้วนำไปทิ้งในสถานที่ที่จัดไว้สำหรับทิ้งภาชนะบรรจุสารเคมีโดยเฉพาะ หรือทำลายโดยการฝังดินห่างจากแหล่งน้ำ และให้มีความลึกมากพอที่สัตว์ไม่สามารถคุ้ยขึ้นมาได้ ห้ามเผาทำลาย

(11) จัดบันทึกการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชไว้เป็นหลักฐานทุกครั้ง

5. การป้องกันกำจัดโรคและแมลงที่พบในสวนมะม่วงหิมพานต์ ได้แก่

1) **หนอนเจาะลำต้น** เป็นตัวอ่อนดั่งหนอนยาว เจาะเนื้อไม้ภายใน พบขึ้นหนอนที่ปากกรู จับทำลายหรือใช้สารไดโครวอส หรือ โมโนโครโตฟอส (อโซทริน) อัตรา 10 ซีซี ต่อน้ำ 20 ลิตร ฉีดเข้าปากกรู แล้วใช้ดินเหนียวอุดปากกรู

2) **เพลี้ยไฟ** มีขนาดเล็กมาก ตัวอ่อนสีเหลืองคาดแดง ตัวแก่สีดำ ระบาดช่วงร้อนแล้ง เข้าทำลายใบอ่อน ยอดอ่อน ช่อดอก ผลอ่อน ใช้สารคาร์บาริล (เซฟวิน) อัตรา 50 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร หรือพอสซ์อัตรา 20 ซีซี ต่อน้ำ 20 ลิตร

3) **เพลี้ยแป้งและเพลี้ยอ่อน** เกาะดูดน้ำเลี้ยงที่ยอดอ่อน ใบอ่อน ช่อดอก ผลอ่อน อาการที่ถูกทำลายจะหงิกงอเหี่ยวแห้ง เมื่อพบใช้สารมาลาไธออน อัตรา 45 ซีซี ต่อน้ำ 20 ลิตร หรือพอสซ์ อัตรา 50 ซีซี ต่อน้ำ 20 ลิตร

4) **ด้วงวงเจาะยอดมะม่วงหิมพานต์** ตัวแก่เจาะยอดอ่อนและวางไข่เป็นตัวหนอนกัดกินเนื้อไม้ในยอดทำให้ยอดแห้ง ป้องกันกำจัดโดยจับทำลายตัวแก่ ฉีดพ่นสารพวกโมโนโครโตฟอส หรือเมธามิโดฟอส เช่น ทามารอน อัตรา 30 ซีซี ต่อน้ำ 20 ลิตร

5) **โรคช่อแห้ง** เชื้อราทำให้ช่อดอกแห้งเป็นสีน้ำตาล ทำให้ดอกร่วงไม่ติดผลป้องกันกำจัดโดยฉีดช่อดอกด้วยสารพวกแมนโคเซ็บ เช่น ไโดเทนเอ็ม-45 อัตรา 50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร

6) **โรคแอนแทรกโนส** เชื้อราเข้าทำลายผลปอมและเมล็ด จะทำให้เน่าหรือเหี่ยว ถ้าทำลายช่อดอกจะทำให้ดอกเน่าหรือเหี่ยวเป็นสีดำร่วงหล่น ป้องกันกำจัดโดยฉีดพ่นสารคอปเปอร์ออกซีคลอไรด์ เช่น คูปราวิท อัตรา 50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร

6. การเก็บเกี่ยว

มะม่วงหิมพานต์ปกติจะเริ่มให้ผลผลิตปีที่ 3 โดยจะเริ่มออกดอกประมาณเดือน ธันวาคม-กุมภาพันธ์ หลังจากดอกบาน 2 เดือน ผลจะเริ่มแก่ และเก็บเกี่ยวประมาณเดือน กุมภาพันธ์-พฤษภาคม การเก็บเกี่ยวที่ต้องควรปล่อยให้ผลแก่เต็มที่แล้วร่วงหล่นจึงเก็บเกี่ยวเอาที่พื้น ไม่ควรเก็บบนต้น เพราะจะได้เมล็ดอ่อนไม่แก่เต็มที่ เมื่อเก็บมาแล้วให้บิดเมล็ดออกจากผลทันที เพื่อป้องกันเชื้อราเข้าทำลายเมล็ด หลังจากนั้นนำเมล็ดไปตากแดดประมาณ 2-3 วัน ให้เมล็ดแห้งสนิท (ความชื้นไม่เกิน 12%) เพื่อเก็บไว้ได้นาน โดยไม่เน่าเสียจึงเก็บใส่กระสอบรอการจำหน่ายต่อไป

การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวมีคุณภาพดี

1) วิธีการเก็บเกี่ยว

ปกติมะม่วงหิมพานต์จะเริ่มให้ผลผลิตปีที่ 3 โดยจะเริ่มออกดอกประมาณเดือน ธันวาคม-กุมภาพันธ์ หลังจากดอกบานประมาณ 2 เดือน ผลจะเริ่มแก่และเก็บเกี่ยวประมาณเดือน กุมภาพันธ์-พฤษภาคม โดยจะมีผลผลิตมากที่สุดเดือน มีนาคม-เมษายน การเก็บเกี่ยวที่ต้องควรปล่อยให้ผลแก่เต็มที่แล้วร่วงหล่นจึงเก็บเกี่ยวผลเอาที่พื้น ไม่ควรเก็บบนต้นเพราะจะได้เมล็ดอ่อนที่ไม่แก่เต็มที่ เมื่อเก็บมาแล้วให้บิดเมล็ดออกจากผลทันทีเพื่อป้องกันเชื้อราเข้าทำลายเมล็ด

2) การเก็บรักษา

ความชื้นของเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ที่สูงเกินไปจะทำให้เกิดผลเสียต่อเมล็ด เช่น เกิดรา เสียรสชาติ เกิดกลิ่นเหม็นหืน เป็นต้น จึงควรนำเมล็ดไปตากแดด 2-3 วัน ให้เมล็ดแห้งสนิท (ความชื้นไม่เกิน 9%) เพื่อเก็บไว้ได้นานโดยไม่เน่าเสียรอการจำหน่ายหรือกะเทาะเมล็ดต่อไป โดยเก็บรักษาไว้ในพื้นที่แห้งและแข็งแรง ถ้าเป็นพื้นที่ที่มีความชื้นสูงควรมีพัดลมดูดอากาศ ทั้งนี้อาจเก็บไว้ในกระสอบ หรือเทกองก็ได้ แต่การเก็บแบบเทกองจะต้องมีเครื่องมือในการเก็บรักษาอีกหลายชนิด จึงทำให้ต้นทุนการเก็บรักษาสูงกว่าแบบแรก

7. การแปรรูปเมล็ดมะม่วงหิมพานต์

การกะเทาะเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

1) ทำความสะอาด นำเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ดิบไปล้างน้ำทำความสะอาดให้ปราศจากสิ่งเจือปน ไรต์แมลง และคัดเมล็ดเสียทิ้ง

2) เตรียมเมล็ดก่อนการกะเทาะ เพื่อลดปริมาณน้ำมันจากเปลือก ทำให้เปลือกแยกตัวจากเมล็ดใน ทำให้การกะเทาะง่ายขึ้น วิธีที่นิยมทำเป็นการคั่วเมล็ดในน้ำเดือดประมาณ 30 นาที แล้วนำมาตากแดดประมาณ 1-2 แดด ให้เมล็ดมีความชื้นเหลือประมาณ 9% ซึ่งเหมาะสมที่จะนำมากะเทาะต่อไป

3) การกะเทาะเมล็ด ส่วนมากนิยมกะเทาะด้วยเครื่องกะเทาะเมล็ดแบบโยกมือเพราะราคาถูกกะเทาะง่าย และได้เมล็ดดี 70-80%

4) การอบเมล็ด เพื่อให้เยื่อในเมล็ดแห้ง สามารถลอกเยื่อได้ง่าย และเป็นการลดความชื้นเมล็ดเพื่อป้องกันแมลงและเชื้อรา อาจใช้วิธีตากแดด 2-3 แดด แต่วิธีที่ทำกันโดยทั่วไป คือการอบด้วยความร้อนแห้งในตู้อบที่มีชั้นสำหรับวางถาดที่บรรจุเมล็ดมะม่วงหิมพานต์หลายชั้น โดยใช้อุณหภูมิประมาณ 70 องศาเซลเซียส นาน 30-45 นาที เมล็ดจะเหลือความชื้นประมาณ 4-5% ถ้าความชื้นต่ำกว่านี้จะทำให้เมล็ดในกรอบ แตกหักง่าย

5) การลอกเยื่อ ในปัจจุบันใช้แรงงานคน โดยใช้มีดเล็กๆ ขูดเยื่อออกจากเมล็ด ให้คมมีดตกลงที่ส่วนหัว เยื่อหุ้มก็จะหลุดออกแล้วใช้ปลายมีดแคะเยื่อหุ้มส่วนที่เหลือออก ในช่วงฤดูฝนที่มีความชื้นในอากาศสูง ควรเก็บเมล็ดที่ยังไม่ลอกเยื่อหุ้มไว้ในภาชนะที่สามารถป้องกันความชื้นได้ ขณะทำการลอกเยื่อหุ้มเมล็ดในครัว เอาเมล็ดออกมาทำทีละน้อยให้ทันกับเวลาที่เมล็ดจะดูดความชื้นเข้าไป มิฉะนั้นเยื่อจะเหนียวติดเมล็ดใน ซึ่งจะต้องนำไปอบหรือตากแดดอีกครั้งหนึ่ง นอกจากนี้ต้องระวังเรื่องความสะอาด การแตกหักของเมล็ดในและรอยขูดลอกด้วย หลังจากนั้นจึงนำไปคัดขนาดบรรจุหีบห่อเพื่อการจำหน่าย

8. ผลิตภัณฑ์จากมะม่วงหิมพานต์

1) มะม่วงหิมพานต์อบ

เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการนำเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ที่ผ่านการกะเทาะเปลือกและลอกเยื่อหุ้มเมล็ดออกแล้วมาอบที่อุณหภูมิและระยะเวลาที่เหมาะสม อาจปรุงแต่งกลิ่นรสด้วยเกลือ เนย

2) น้ำมันมะม่วงหิมพานต์

เป็นเครื่องดื่มที่สกัดจากผลมะม่วงหิมพานต์ ซึ่งจากการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่า สามารถนำผลของมะม่วงหิมพานต์มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ก่อให้เกิดพิษและยังสามารถเก็บรักษาได้นานกว่า 1 ปี โดยไม่ต้องใส่สารกันเสียหรือวัตถุเจือปนอาหาร และยังมีคุณประโยชน์ต่อสุขภาพมากมายหลายอย่าง

3) มะม่วงหิมพานต์ผัดน้ำตาล (ขนมหัวครก ราดน้ำผึ้ง)

ขนมพื้นบ้าน จ.สงขลา ทำมาจากเม็ดมะม่วงหิมพานต์มาฉาบกับน้ำตาลแดงหรือน้ำตาลปี๊บเป็นสีน้ำตาลเข้ม ขนมพื้นบ้านที่หาทานได้ยาก คือขนมหัวครก หัวครกฉาบ (เล็ดล่อ, กาหยู, กาหยิ) มะม่วงหิมพานต์ (หัวครก) เคี้ยวน้ำตาล หรือ หัวครกหราน้ำผึ้ง (สงขลา) ทำมาจากเม็ดมะม่วงหิมพานต์นั่นเอง หัวครก หรือ กาหยิ หรือ เม็ดล่อ หรือ ยาร่วง หรือ กาหยู หรือ แตแหหรือ ยะโฮย หรือท้ายล่อ หลากหลายชื่อทั้งหมดทั้งมวลเหล่านี้หมายถึงเม็ดมะม่วงหิมพานต์นั่นเอง ปัจจุบันเรานิยมทานเม็ดมะม่วงหิมพานต์แบบอบโรยเกลือ หรือนำไปทำเป็นขนมตัด เป็นต้น

4) นมมะม่วงหิมพานต์

อีกทางเลือกเพื่อสุขภาพของคนที่ไม่ชอบนมวัว นมเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ไม่มีส่วนประกอบของนมแต่อย่างใด มีแต่เพียงเมล็ดมะม่วงหิมพานต์และน้ำเท่านั้น ถ้าต้องการความหวาน สามารถปรุงด้วยน้ำผึ้ง และเพิ่มกลิ่นหอมของวานิลลา หรืออบเชยก็ได้เช่นกัน

9. ประโยชน์ของมะม่วงหิมพานต์

1) **ประโยชน์จากลำต้น** เนื่องจากเป็นไม้เนื้ออ่อนและมีขนาดเล็ก จึงเหมาะที่จะนำมาใช้ทำหีบใส่ของ ลังไม้ ใช้ทำเรือเอก แอ็ก คมล้อเกวียน นอกจากนั้นยังเหมาะที่จะทำฟืนและถ่านอีกด้วย

2) **ประโยชน์จากเนื้อไม้** เนื้อไม้ของมะม่วงหิมพานต์จะมีสีแดง หรือน้ำตาลแกมแดง มีความทนพอสมควร ในส่วนของเนื้อไม้นี้เรานำเอามาใช้ประโยชน์หลายอย่าง เช่น ใช้ไม้ทำแอกเทียมวัวเทียมควาย ใช้ต่อเรือ ใช้ทำหีบหรือลังไม้บรรจุของใช้ทำฟืนสำหรับหุงต้มหรือใช้เผาถ่าน ใช้ทำเป็นคัมล้อเกวียน ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ประดับบ้าน และอื่นๆ อีกมากมาย

3) **ประโยชน์จากเปลือกลำต้น** เปลือกใช้ประโยชน์ทางการแพทย์หลายอย่าง เป็นยาแก้ปวดเนื่องจาก รำมะนาด แก้ปวดฟัน เปลือกใช้เป็นยาต้มแก้ท้องร่วง ใช้แก้คออักเสบ ใช้รักษาโรคผิวหนังพุพอง และกามโรค เข้าข้อได้ ในประเทศบราซิลมีการใช้เปลือกมะม่วงหิมพานต์เป็นยาต่อเพื่อลดความดันโลหิตสูง ใช้เป็นยารักษาโรคไข้มาลาเลีย ซึ่งบางท่านเห็นว่าได้ผลดีกว่ายาควินิน เปลือกของลำต้นมะม่วงหิมพานต์ เมื่อนำมาสกัดตาม ขบวนการทางเคมีจะได้แทนนิน หรือเรียกกันทั่วไปว่าน้ำฝาด ในปริมาณที่มาก แทนนินที่ได้เป็นแทนนินแห้ง ซึ่งใช้ในการย้อมแห อวน ทำให้ใช้ได้ทนทาน เปลือกที่ตากแดดแล้วสามารถนำมาทำหมักเหล้าได้ ซึ่งจะเรียกเหล้าที่ได้นี้ว่า “หวาก” หรือ “ตะหวาก” โดยการนำเปลือกดังกล่าวใส่ไปในกระบอกไม้ไผ่แล้วนำไปแขวนบนต้นตาล และรองรับน้ำจากงวงตาลที่ปาด ทิ้งไว้ 2-3 วัน จากนั้นก็จะได้เหล้าที่รสชาติหวานหอม ในเปลือกดังกล่าวนี้จะมียางอยู่ชนิดหนึ่ง ซึ่งถ้าผึ่งลมไว้จะมีสีดำ สามารถนำมาทำเป็นหมึกประทับตราผ้าได้ โดยการนำยางไปหมัก เพราะยางนี้ไม่ละลายน้ำ แต่ละลายในแอลกอฮอล์และอีเทอร์ แต่ยางนี้ก็ยังสามารถทำให้ระคายเคืองผิวแต่เป็นอันตรายน้อยกว่ายางจาก เปลือกของเมล็ด และยังสามารถนำไปใช้ทำน้ำประสานในการบัดกรีโลหะ ยางที่ไหลออกมาจะจับกันเป็นก้อนผลึก สีเหลืองคล้ายอำพัน ซึ่งเรียกว่า “Gomme” ยางนี้สามารถนำมาทำเป็นน้ำมันขัดเงาเคลือบปกหนังสือ ไม้แกะสลัก เพื่อป้องกันแมลง นอกจากนี้ถ้านำยางไปเคี้ยวแล้วกรองให้ใส จะสามารถนำไปใช้แทนกาวได้ดีมาก และถ้านำยางนี้ มาผสมกับน้ำมันาวเล็กน้อย ก็จะสามารถใช้ติดประสานเครื่องเฟอร์นิเจอร์ได้ดีมาก

4) **ประโยชน์จากใบ** ใบยอดอ่อนนั้นมีธาตุเหล็กและแคลเซียมเป็นองค์ประกอบ ซึ่งใช้เป็นผักรับประทาน กับขนมจีน น้ำพริก ฯลฯ ได้ สามารถนำมาใช้เป็นยาสมานแผลในลำไส้ได้และช่วยในการรักษาแผลในกระเพาะอาหาร บรรเทาโรคท้องร่วง น้ำร้อนลวกและริดสีดวงได้ ใบแก่เมื่อนำมาบดให้ละเอียดใช้พอกแผลที่เกิดจากไฟไหม้ น้ำร้อนลวกได้ นอกจากนี้ยังสามารถมาชยี้และใช้สีฟัน

5) **ประโยชน์จากผล** สามารถใช้รับประทานเป็นอาหารได้ทั้งอ่อนและสุก ผลอ่อนใช้ยำ แกงได้ ผลสุกจะมีกลิ่นหอมใช้รับประทานแบบผลไม้ได้ น้ำในผลมะม่วงหิมพานต์ใช้เป็นยาแก้โรคกระเพาะ แก้อาเจียน แก้เจ็บคอ เป็นยาขับปัสสาวะอย่างแรง ใช้ได้กับผู้ป่วยโรคท้องมาน ช่วยขับเหงื่อ ต้านกามโรค และยังสามารถนำไปทำเป็น เครื่องดื่ม เยลลี่ ผลไม้กวน น้ำส้มสายชูและไวน์ได้ ชาวบราซิลนิยมทำไวน์จากพืชชนิดนี้มาก เพราะเชื่อว่าสามารถ รักษาโรคบิดเรื้อรัง บรรเทาความเจ็บปวดจากโรคประสาทพิการและแก้โรคปวดตามข้อได้ น้ำมันที่สกัดได้จากผลนี้มี วิตามินเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะน้ำมันที่สกัดได้จากมะม่วงหิมพานต์ชนิดผลแดง ชาวโปลิเวยเซียเชื่อกันว่า น้ำมะม่วงหิมพานต์สามารถกระตุ้นสมองและทำให้ความจำดีขึ้น สามารถนำมาเป็นอาหารสัตว์ประเภท โค กระบือ ได้อีกด้วย ผลของมะม่วงหิมพานต์มีกลิ่นต่างๆ ถึง 20 กลิ่น ซึ่งสามารถสกัดนำมาทำเป็นหัวน้ำหอมได้

6) ประโยชน์จากเปลือกเมล็ด ประโยชน์ของเปลือกนี้มีทั้งในด้านการแพทย์และอุตสาหกรรม ดังนี้

- ประโยชน์ทางด้านการแพทย์ สามารถใช้กับผู้ป่วยที่เป็นโรคเหน็บชา โรคเลือดคั่ง โรคเรื้อน โรคเท้าช้าง วัณโรคผิวหนัง โรคหูด โรคตาปลา โรคเท้าแตก และยังสามารถใช้ในการเสริมสวยได้ เช่น ใช้ลอกหน้าที่เกิดจากการตกกระ แต่ก็อาจทำให้เกิดผลเสียได้

- ประโยชน์ทางด้านอุตสาหกรรมนั้น น้ำมันที่สกัดได้มักนำไปทำเป็นผ้าเบรค และแผ่นคลัช ซึ่งผ้าเบรคที่ทำจากน้ำมันนี้จะมีคุณสมบัติทนความร้อนที่เกิดจากแรงเสียดทานได้ถึง 200 องศาเซลเซียส นอกจากนี้ยังสามารถนำมาทำเป็นลูกกลิ้งยางพิมพ์ดีด ฉนวนป้องกันไฟฟ้าแมกนิเตอร์เมเจอร์ และยังเป็นกระเบื้องปูพื้น น้ำมันชักเงา ซึ่งสำหรับใช้ในเครื่องบิน เป็นน้ำมันสำหรับหล่อแบบในอุตสาหกรรมพลาสติกผสมกับน้ำมันลินซีด ใช้ทำกาว ใช้ในการย้อมย้อมให้ทนทานและทาผลิตภัณฑ์ไม้เพื่อป้องกันปลวก ใช้กำจัดตัวอ่อนของยุงโดยผสมกับพาราฟินเหลว ใช้ผสมปูนซีเมนต์ทำให้ปูนซีเมนต์เหนียวยิ่งขึ้น ใช้ผสมทำน้ำหมัก ทำผ้าน้ำมัน กระดาษกันน้ำ และสามารถนำมาทำเป็นยาฆ่าแมลงและปลวก ทั้งยังเป็นเครื่องป้องกันความชื้นในดินให้แก่ต้นไม้อีกด้วย

7) ประโยชน์จากเมล็ด ส่วนใหญ่มักนำมารับประทานมากกว่าใช้ในการอุตสาหกรรม มักนำมาเป็นของเคี้ยวเล่น เมล็ดนี้มีคุณค่าทางอาหารใกล้เคียงไข่ นม และเนื้อต่างๆ ในเมล็ดมีกรดอมิโนในปริมาณที่มาก ซึ่งเป็นสิ่งที่ร่างกายต้องการ เมล็ดมะม่วงหิมพานต์มีคุณค่ามากกว่าถั่วลิสง แอลมอนด์ และวอลนัท แพทย์ในอินเดียใช้เมล็ดนี้เลี้ยงทารกอายุเกิน 6 ขวบ เพื่อให้ร่างกายโตเร็วและแข็งแรง เมล็ดนี้ยังมีกรดไลโนลิอิกอยู่ ซึ่งสามารถป้องกันไขมันอุดตันในเส้นเลือด ป้องกันโรคเกี่ยวกับทรวงอกและหัวใจ นอกจากนี้ยังมีกรดไขมันที่อิ่มตัวอยู่มากกว่าร้อยละ 82 ช่วงในการป้องกันโรคไขมันในตับและไม่สะสมอยู่ในร่างกายมากจนเกินไปไม่ให้อ้วน

8) ประโยชน์จากเยื่อหุ้มเนื้อเมล็ด ถ้ามีในปริมาณที่มากอาจเป็นวัตถุดิบในการผลิตแทนนิน เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมฟอกหนัง

9) ประโยชน์จากราก ในรากนั้นจะมียางสีน้ำตาลใส เมื่อนำเอาไปสกัดแล้วทิ้งไว้ให้แห้ง จะจับตัวกันแข็งเป็นสีน้ำตาลแกมดำใสคล้ายชัน ประโยชน์คือสามารถเป็นยาฝาดสมานแผล และแก้โรคท้องร่วง

10) คุณค่าทางโภชนาการของเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ดิบ ต่อ 100 กรัม

พลังงาน	2,314 kJ (553 kcal)
คาร์โบไฮเดรต	30.19 g
น้ำตาล	5.91 g
ใยอาหาร	3.3 g
ไขมัน	43.85 g
โปรตีน	18.22 g
วิตามิน	
ไทอามีน (บี1)	(37%) .42 mg
ไรโบเฟลวิน (บี2)	(5%) .06 mg
ไนอาซิน (บี3)	(7%) 1.06 mg

กรดแพนโทเทนิค (ปี5)	(17%) .86 mg
วิตามินบี6	(32%) .42 mg
โฟเลต (ปี9)	(6%) 25 μ g
วิตามินซี	(1%) .5 mg
โลหะรอง	
แคลเซียม	(4%) 37 mg
เหล็ก	(51%) 6.68 mg
แมกนีเซียม	(82%) 292 mg
ฟอสฟอรัส	(85%) 593 mg
โพแทสเซียม	(14%) 660 mg
สังกะสี	(61%) 5.78 mg
μg = ไมโครกรัม ● mg = มิลลิกรัม IU = หน่วยสากล % ร้อยละของปริมาณแนะนำที่ร่างกายต้องการในแต่ละวันสำหรับผู้ใหญ่ (ข้อมูลจาก : USDA Nutrient database)	

ส่วนที่ 4

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

จากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรรายสินค้าของจังหวัดระนอง เมื่อวันที่ ๑๑-๑๔ และวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ ณ พื้นที่เป้าหมาย ๕ อำเภอ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย หน่วยงานในและนอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเกษตรกร จำนวน 110 คน สรุปผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการ ได้ดังนี้

1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)

1.1 จุดแข็ง (Strength)

- S1 มะม่วงหิมพานต์เป็นพืชที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัด และนโยบายผู้บริหารมีการส่งเสริมให้เพิ่มพื้นที่ปลูก
- S2 สภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศ เอื้อต่อการผลิตมะม่วงหิมพานต์ (โดยเฉพาะพื้นที่เกาะช้างเกาะพยาม)
- S3 เป็นพืชที่ใช้น้ำน้อย ทนแล้งได้ดี เติบโตได้ดีกับดินแทบทุกชนิด แต่เติบโตได้ดีกับพื้นที่ดินเหนียวปนทราย ส่งผลให้พื้นที่ที่ดัดแปลงทะเลปลูกมะม่วงหิมพานต์ให้ผลผลิตดี เช่น บ้านทะเลนอก เกาะช้าง เกาะพยาม
- S4 มะม่วงหิมพานต์เกาะช้างและเกาะพยาม เม็ดโต เนื้อแน่น รสชาติดี เป็นที่ต้องการของตลาด
- S5 เป็นพืชที่บริหารจัดการสวนได้ง่าย ใส่ปุ๋ยน้อย และใช้สารเคมีน้อย
- S6 สามารถเก็บยอดมะม่วงหิมพานต์จำหน่ายเป็นรายได้เสริมได้ ซึ่งสามารถเก็บยอดได้ตลอดทั้งปีและราคาดี
- S7 เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงหิมพานต์เกาะช้างเกาะพยาม มีการแปรรูปผลผลิต เพื่อสร้างมูลค่าให้กับสินค้า จำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว ได้ราคาสูง
- S8 สามารถปลูกพืชแซมในแปลงมะม่วงหิมพานต์เพื่อเป็นรายได้เสริม เช่น สะตอ มะพร้าว
- S9 นอกจากเป็นพืชที่ปลูกและผลิตเพื่อเป็นรายได้หลักแล้วยังส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวได้
- S10 เป็นพืชที่ปลูกครั้งเดียวแต่มีอายุในการเก็บเกี่ยวได้ยาวนาน เฉลี่ยอายุประมาณ 50-60 ปี
- S11 เมล็ดมะม่วงหิมพานต์อุดมไปด้วยสารอาหารที่ดีต่อร่างกาย เช่น วิตามินเค วิตามินอี วิตามินบี 6 ฟอสฟอรัส แมกนีเซียม ตลอดจนสารต้านอนุมูลอิสระประสิทธิภาพสูง

1.2 จุดอ่อน (Weakness)

- W1 เกษตรกรโคนมะม่วงหิมพานต์หันไปปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นๆ ส่งผลให้พื้นที่ปลูกลดลง จึงทำให้ผลผลิตมะม่วงหิมพานต์มีปริมาณน้อยลง
- W2 เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดการบริหารจัดการสวนที่ดี เช่น การตัดหญ้า ใส่ปุ๋ย รดน้ำ การเก็บเกี่ยวผลผลิต และการแปรรูปผลผลิตให้มีคุณภาพ
- W3 สภาพอากาศเปลี่ยนแปลง ไม่แน่นอน ฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาล ส่งผลให้ดอกมะม่วงหิมพานต์ร่วงและผลเน่าเสียหาย
- W4 การปลูกมะม่วงหิมพานต์มีปัญหาศัตรูพืช เช่น ดั้ว ปลวก หนอน เเจาะกัดลำต้น

- W5 เม็ดมะม่วงหิมพานต์มีราคาไม่แน่นอน จึงไม่จูงใจให้เกษตรกรปลูกมะม่วงหิมพานต์
- W6 พ่อค้าคนกลางมีการนำเข้าเมล็ดมะม่วงหิมพานต์จากประเทศพม่ามาจำหน่าย ซึ่งราคาถูกกว่า ส่งผลให้มีการกดราคาและเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ราคาถูก
- W7 ยังขาดการรวมกลุ่ม ประกอบกับกลุ่มยังไม่เข้มแข็ง (กลุ่มขาดเงินทุน/ยังไม่มีกรรวบรวมผลผลิตของสมาชิก) ต่างคนต่างขาย จึงไม่มีอำนาจในการต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง
- W8 ขาดอุปกรณ์ เครื่องไม้เครื่องมือที่จำเป็นในการแปรรูปผลผลิต เช่น เครื่องกะเทาะเปลือก เครื่องต้ม เครื่องอบ กระบวนการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ (packaging)
- W9 เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงหิมพานต์ที่ทำการแปรรูปผลผลิต ยังไม่มีมาตรฐานรับรอง เช่น อย. หรือ GMP
- W10 ต้นทุนในการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ค่อนข้างสูง (ค่าจ้างต้ม ผ่า แกะผิว อบ บรรจุ)
- W11 ขาดแคลนแรงงานและค่าแรงสูง เช่น ค่าแรงเก็บเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ ค่าแรงตัดหญ้า
- W12 ขาดสถานที่เก็บผลผลิตที่ได้มาตรฐาน เกษตรกรตากผลผลิตแล้วใส่กระสอบ ส่งผลให้เมล็ดงอกและเป็นเชื้อรา
- W13 ขาดการประชาสัมพันธ์สินค้า การสร้างแบรนด์ และการเชื่อมโยงตลาดผลิตภัณฑ์แปรรูป

1.3 โอกาส (Opportunity)

- O1 ผู้บริหารและหน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายส่งเสริมมะม่วงหิมพานต์ ผ่านโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ การแปรรูป การรวมกลุ่ม และการตลาด
- O2 โอกาสไทยเกี่ยวกับกระแสการบริโภคอาหารเพื่อทดแทนนม สำหรับในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าเกษตรของแคนาดา ที่มีกระแสการหันมาบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ให้สารอาหารคล้ายนมและหลีกเลี่ยงการดื่มนมหรือสินค้าที่ทำจากนม ถือเป็นโอกาสที่ดีของไทยสำหรับสินค้ามะม่วงหิมพานต์ที่สามารถผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ทดแทนนมได้
- O3 การกำหนดระบบมาตรฐานการผลิตพืช GAP และเกษตรอินทรีย์ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
- O4 แม้ว่าเวียดนามจะมีสถานะเป็นผู้ส่งออกเมล็ดมะม่วงหิมพานต์รายใหญ่ที่สุดของโลก แต่ปัจจุบันเวียดนามต้องนำเข้าเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ดิบจำนวนกว่าร้อยละ 65 โดยในจีเรียเป็นหนึ่งในผู้จัดหาวัตถุดิบหลักให้แก่เวียดนาม จากสถานการณ์ข้างต้นนี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจสาขาอุตสาหกรรมของเวียดนามได้ว่า วัตถุดิบภายในประเทศที่มีอยู่อย่างจำกัด คุณภาพต่ำ หรือผลิตเองไม่ได้ทำให้ผู้ผลิตและแปรรูปของเวียดนามต้องหันมาอาศัยการนำเข้ามากขึ้น จึงเป็นโอกาสของไทยในการผลิตมะม่วงหิมพานต์ให้มีคุณภาพ เพื่อได้ส่วนแบ่งของตลาดในอนาคต
- O5 กรณีประเทศสหรัฐอเมริกา ใช้มาตรการภาษีตอบโต้จีน และคาดว่าจีนจะตอบโต้สหรัฐฯ ตามที่ได้ขู่มั่นภาษีสินค้าสหรัฐฯ 5,207 รายการ ซึ่งทางสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์ ประเมินว่า ไทยยังมีศักยภาพส่งออกสินค้าทดแทนสินค้าจีนในตลาดสหรัฐฯ หลายชนิด หนึ่งในนั้นคือมะม่วงหิมพานต์

- O6 เศรษฐกิจของเมืองทวาย ที่มีธุรกิจเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ เป็นอันดับสองรองจากภาคประมง ซึ่งมีโรงงานแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ ถึง 20 โรงงาน ส่งออกเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ดิบไปประเทศจีนทั้งหมด ด้วยราคากิโลกรัมละ 300 บาท โดยเปลือกทำเชื้อเพลิงได้ แต่โรงงานส่วนใหญ่จะทิ้งผลมะม่วงหิมพานต์ เป็นอีกหนึ่งโอกาสของไทยหากมีโรงงานไทยเข้ามาแปรรูปและผลผลิตมะม่วงหิมพานต์ที่สามารถส่งออกไปยังทวายได้
- O7 การพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (Southern Economic corridor : SEC) เชื่อมโยง 4 จังหวัด ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ส่งผลให้เกิดการพัฒนาในหลายโครงการ เช่น การก่อสร้างรถไฟชุมพร-ระนอง ทำเรื่อน้ำลึก สนามบิน และเมืองระนอง เป็น Smart city ซึ่งเป็นโอกาสให้จังหวัดสามารถยกระดับการผลิตและสร้างมูลค่าให้กับสินค้ามะม่วงหิมพานต์ เพื่อส่งไปยังอินเดียหรือกลุ่มประเทศ BIMSTEC ได้มากขึ้น

1.4 อุปสรรค (Threat)

- T1 พื้นที่ปลูกและผลิตมะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดลดลง และมีปริมาณน้อยไม่เพียงพอต่อการส่งออก และบางส่วนต้องนำเข้า
- T2 เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาขายได้เอง เนื่องจากราคาซื้อขายขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลางเป็นผู้กำหนดราคารับซื้อ
- T3 สภาพภูมิอากาศแปรปรวนยากต่อการควบคุมปริมาณและคุณภาพผลผลิตให้มีความสม่ำเสมอ
- T4 ยังไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมที่แปรรูปมะม่วงหิมพานต์ให้ได้ทุกส่วน เช่น ผล ก้าน ดอก ยอด ใบ ราก ลำต้น เปลือก ให้เกิดประโยชน์ทางการค้า ซึ่งจะเน้นแค่เมล็ดเท่านั้น จึงทำให้มะม่วงหิมพานต์ยังขาดโอกาสในการเพิ่มมูลค่าสินค้าให้สูงขึ้น
- T5 ราคามะม่วงหิมพานต์มีความผันผวนไม่แน่นอน บางช่วงมีราคาสูง บางช่วงมีราคาตกต่ำ

2. การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์

การจัดทำ TOWS Matrix

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
	1. 2. 3	1. 2. 3
โอกาส (O) 1. 2. 3	SO กลยุทธ์เชิงรุก ใช้จุดแข็งเกาะกุมโอกาส	WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข เอาชนะจุดอ่อนโดยอาศัยโอกาส
อุปสรรค 1. 2. 3	ST กลยุทธ์เชิงป้องกัน ใช้จุดแข็งหลีกเลี่ยงอุปสรรค	WT กลยุทธ์เชิงรับ ลดจุดอ่อนและหลีกเลี่ยงอุปสรรค

2.1. กลยุทธ์เชิงรุก (SO)

- $S_{1,2}O_{1,5,7}$ เพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่ โดยใช้ข้อมูลด้านการวิเคราะห์ความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อาทิ คุณสมบัติของดิน สภาพอากาศ และสภาพพื้นที่ที่เอื้อต่อการปลูกมะม่วงหิมพานต์ในการวางแผนการผลิต ผ่านการสนับสนุนตามนโยบายสำคัญต่างๆ รองรับการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (SEC)
- $S_{3,4,5}O_{1,5,7}$ อนุรักษ์และส่งเสริมการปลูกมะม่วงหิมพานต์ในพื้นที่เหมาะสม เชื่อมโยงและรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยพัฒนาและบริหารจัดการแปลงสมัยใหม่ที่มีระบบการบริหารจัดการที่ดี และเหมาะสมสำหรับเครื่องจักรกลทางการเกษตร
- $S_{6,7,8}O_{1,2,3}$ เพิ่มมูลค่าสินค้าและทางเลือกในการส่งเสริมการขาย เช่น ปลูกเพื่อตัดยอดจำหน่าย ปลูกพืชแซมเพื่อเพิ่มรายได้ แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ควบคู่กับการเข้าสู่ระบบมาตรฐานสินค้า (GAP, GMP, HACCP)
- $S_{9,10,11}O_{1,2,3}$ ส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์มะม่วงหิมพานต์เพื่อเป็นสินค้าทดแทนนม ซึ่ง会增加โอกาสและช่องทางตลาดมะม่วงหิมพานต์ให้กับกลุ่มผู้บริโภคที่รักสุขภาพ และไม่ชอบรับประทานนมวัว

2.2. กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)

- $S_{1,2}T_{1,3}$ วางแผนการผลิตมะม่วงหิมพานต์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลผลิตออกในช่วงที่เหมาะสมกับฤดูกาลเก็บเกี่ยว เพื่อรองรับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง
- $S_{3,4,5}T_{2,5}$ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ในการบริหารจัดการระบบการผลิตมะม่วงหิมพานต์ ตั้งแต่การจัดการแปลง การเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว = Post Harvest) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในแข่งขัน ลดการพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง
- $S_{6,7,8,9}T_{1,4}$ จัดประชุมหารือร่วมหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ในการส่งเสริมสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์มะม่วงหิมพานต์ที่มีลักษณะโดดเด่นเฉพาะถิ่น เช่น เกาะช้าง เกาะพยาม บ้านทะเลนอก เป็นแหล่งผลิตและอนุรักษ์ ตลอดจนส่งเสริมองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรในแนวทางการอนุรักษ์และการคัดเลือกสายพันธุ์

2.3. กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)

- $W_{1,2}O_{1,4,7}$ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนต้นทุนเพิ่มพื้นที่ปลูก ส่งเสริมองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตมะม่วงหิมพานต์คุณภาพทั้งระบบ ตั้งแต่การจัดการสวนมะม่วงหิมพานต์ การเก็บเกี่ยว และการตลาด เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่ให้ทันกับความต้องการของตลาด
- $W_{3,4}O_{1,3}$ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดประชุมหารือวางมาตรการแนวทางแก้ไข จัดตั้งคณะทำงานหรือเครือข่ายเฝ้าระวังการควบคุมและการแพร่ระบาดของโรคและศัตรูพืชเข้าทำลายมะม่วงหิมพานต์ รวมถึงเก็บข้อมูล ศึกษา วิจัยด้านวิชาการ เพื่อให้การจัดการโรคอย่างมีประสิทธิภาพ

- $W_{5,6,7}O_{1,2}$ รวมกลุ่มเกษตรกร และสร้างเครือข่าย ภายใต้โรงเรียนเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงหิมพานต์ในพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตและการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์คุณภาพ รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพให้อำนาจในการต่อรองด้านราคา
- $W_{8,9,10}O_{4,5,6}$ จัดหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนให้กับกลุ่มผู้ผลิตมะม่วงหิมพานต์ และหารีหรือร่วมภาคเอกชนในพื้นที่ที่มีความพร้อมในการตั้งโรงงานแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ เพื่อเพิ่มความสามารถในกระบวนการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์เป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย มีคุณภาพได้มาตรฐาน เพิ่มโอกาสในส่วนแบ่งตลาดเวียดนามหรือมาตรการทางภาษีที่สหรัฐตอบโต้จีน
- $W_{13}O_{1,7}$ ผนวกประชาสัมพันธ์มะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดให้เป็นที่รู้จัก โดยใช้สื่อประชาสัมพันธ์ในทุกช่องทาง เน้นการสร้างแบรนด์และเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ผ่านการจัดงานต่างๆ ในพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมให้ความรู้กับเกษตรกรในการใช้สื่อออนไลน์

2.4 กลยุทธ์เชิงรับ (WT)

- $W_{3,4,7,8}T_{3,4}$ จัดทำแปลงเรียนรู้ต้นแบบการผลิตมะม่วงหิมพานต์คุณภาพ พร้อมทั้งสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักรกลในการผลิตและการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ที่มีคุณภาพให้แก่กลุ่มเกษตรกร เพื่อเป็นแหล่งศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่ายผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ ในการร่วมกันหาแนวทางหรือมาตรการเพิ่มปริมาณผลผลิตให้สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง และทันต่อความต้องการของตลาด
- $W_{5,6}T_{2,5}$ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดประชุมหารือผู้ประกอบการรับซื้อมะม่วงหิมพานต์ เพื่อร่วมกันกำหนดแผนและหามาตรการแนวทางในการเพิ่มช่องทางตลาด ทั้งในตลาดเดิมและการขยายตลาดใหม่ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มะม่วงหิมพานต์สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความเสี่ยงด้านราคามะม่วงหิมพานต์ที่ไม่แน่นอน
- $W_{10,11}T_{1,3}$ ลดต้นทุนการผลิต โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ในการบริหารจัดการสวนมะม่วงหิมพานต์ ควบคู่กับส่งเสริมปัจจัยการผลิต เช่น การผสมปุ๋ยใช้เอง การทำปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อลดการใช้สารเคมี

สรุปในรูปแบบของตาราง TOWS Matrix

ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
	S1 มะม่วงหิมพานต์เป็นพืชที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัด และนโยบายผู้บริหารมีการส่งเสริมให้เพิ่มพื้นที่ปลูก S2 สภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศ เอื้อต่อการผลิตมะม่วงหิมพานต์ (โดยเฉพาะพื้นที่เกาะช้าง เกาะพยาม)	W1 เกษตรกรโคนมะม่วงหิมพานต์หันไปปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นๆ ส่งผลให้พื้นที่ปลูกลดลง จึงทำให้ผลผลิตมะม่วงหิมพานต์มีปริมาณน้อยลง W2 เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดการบริหารจัดการสวนที่ดี เช่น การตัดหญ้า ใส่ปุ๋ย รดน้ำ การเก็บเกี่ยวผลผลิต และการแปรรูปผลผลิตให้มีคุณภาพ

ปัจจัยภายนอก	S3 เป็นพืชที่ใช้ให้น้ำน้อย ทนแล้งได้ดี เติบโตได้ดีกับดินแทบทุกชนิด แต่เติบโตได้ดีกับพื้นที่ดินเหนียวปนทราย ส่งผลให้พื้นที่ที่ติดริมฝั่งทะเลปลูกมะม่วงหิมพานต์ให้ผลผลิตดี เช่น บ้านทะเลนอก เกาะช้าง เกาะพยาม S4 มะม่วงหิมพานต์เกาะช้างและเกาะพยาม เม็ดโต เนื้อแน่น รสชาติดี เป็นที่ต้องการของตลาด S5 เป็นพืชที่บริหารจัดการสวนได้ง่าย ใส่ปุ๋ยน้อย และใช้สารเคมีน้อย S6 สามารถเก็บยอดมะม่วงหิมพานต์จำหน่ายเป็นรายได้เสริมได้ ซึ่งสามารถเก็บยอดได้ตลอดทั้งปีและราคาดี S7 เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงหิมพานต์เกาะช้างเกาะพยาม มีการแปรรูปผลผลิต เพื่อสร้างมูลค่าให้กับสินค้าจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว ได้ราคาสูง S8 สามารถปลูกพืชแซมในแปลงมะม่วงหิมพานต์เพื่อเป็นรายได้เสริม เช่น สะตอ มะพร้าว S9 นอกจากเป็นพืชที่ปลูกและผลิตเพื่อเป็นรายได้หลักแล้วยังส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวได้ S10 เป็นพืชที่ปลูกครั้งเดียวแต่มีอายุในการเก็บเกี่ยวได้ยาวนาน เฉลี่ยอายุประมาณ 50-60 ปี S11 เมล็ดมะม่วงหิมพานต์อุดมไปด้วยสารอาหารที่ดีต่อร่างกาย เช่น วิตามินเค วิตามินอี วิตามินบี 6 ฟอสฟอรัส แมกนีเซียม ตลอดจนสารต้านอนุมูลอิสระประสิทธิภาพสูง	W3 สภาพอากาศเปลี่ยนแปลง ไม่แน่นอน ฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาล ส่งผลให้ดอกมะม่วงหิมพานต์ร่วงและผลเน่าเสียหาย W4 การปลูกมะม่วงหิมพานต์มีปัญหาศัตรูพืช เช่น ดั้ว ปลวก หนอน เเจาะ กัดลำต้น W5 เมล็ดมะม่วงหิมพานต์มีราคาไม่แน่นอน จึงไม่จูงใจให้เกษตรกรปลูกมะม่วงหิมพานต์ W6 พ่อค้าคนกลางมีการนำเข้าเมล็ดมะม่วงหิมพานต์จากประเทศพม่า มาจำหน่าย ซึ่งราคาถูกกว่า ส่งผลให้มีการกดราคาและเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ราคาถูกลง W7 ยังขาดการรวมกลุ่ม ประกอบกับกลุ่มยังไม่เข้มแข็ง (กลุ่มขาดเงินทุน/ยังไม่มีกรรวบรวม ผลผลิตของสมาชิก) ต่างคนต่างขาย จึงไม่มีอำนาจในการต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง W8 ขาดอุปกรณ์ เครื่องไม้เครื่องมือที่จำเป็นในการแปรรูปผลผลิต เช่น เครื่องกะเทาะเปลือก เครื่องตำเครื่องอบ กระบวนการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ (packaging) W9 เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงหิมพานต์ที่ทำการแปรรูปผลผลิต ยังไม่มีมาตรฐานรับรอง เช่น ออย. หรือ GMP W10 ต้นทุนในการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ค่อนข้างสูง (ค่าจ้างตำ ผ่า แกะผิว อบ บรรจุถุง) W11 ขาดแคลนแรงงานและค่าแรงสูง เช่น ค่าแรงเก็บเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ ค่าแรงตัดหญ้า
---------------------	---	--

		W12 ขาดสถานที่เก็บผลผลิตที่ได้มาตรฐาน เกษตรกรตากผลผลิตแล้วใส่กระสอบ ส่งผลให้เมล็ดงอก และเป็นเชื้อรา W13 ขาดการประชาสัมพันธ์สินค้า การสร้างแบรนด์ และการเชื่อมโยงตลาดผลิตภัณฑ์แปรรูป
โอกาส (O) O1 ผู้บริหารและหน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายส่งเสริมมะม่วงหิมพานต์ ผ่านโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ การแปรรูป การรวมกลุ่ม และการตลาด O2 โอกาสไทยเกี่ยวกับกระแสการบริโภคอาหารเพื่อทดแทนนม สำหรับในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าเกษตรของแคนาดา ที่มีกระแสการหันมาบริโภคผลิตภัณฑ์ให้สารอาหารคล้ายนมและหลีกเลี่ยงการดื่มนมหรือสินค้าที่ทำจากนม ถือเป็นโอกาสที่ดีของไทยสำหรับสินค้ามะม่วงหิมพานต์ที่สามารถผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ทดแทนนมได้ O3 การกำหนดระบบมาตรฐานการผลิตพืช GAP และเกษตรอินทรีย์ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน O4 แม้ว่าเวียดนามจะมีสถานะเป็นผู้ส่งออกเมล็ดมะม่วงหิมพานต์รายใหญ่ที่สุดของโลก แต่ปัจจุบันเวียดนามต้องนำเข้าเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ดิบจำนวนกว่าร้อยละ 65 โดย	กลยุทธ์เชิงรุก (SO) S_{1,2}O_{1,7} เพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่ โดยใช้ข้อมูลด้านการวิเคราะห์ความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อาทิ คุณสมบัติของดิน สภาพอากาศ และสภาพพื้นที่ที่เอื้อต่อการปลูกมะม่วงหิมพานต์ในการวางแผนการผลิต ผ่านการสนับสนุนตามนโยบายสำคัญต่างๆ รองรับการพัฒนาเชิงพื้นที่ระยะเศรษฐกิจภาคใต้ (SEC) S_{3,4,5}O_{1,7} อนุรักษ์และส่งเสริมการปลูกมะม่วงหิมพานต์ในพื้นที่เหมาะสม เชื่อมโยงและรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยพัฒนาและบริหารจัดการแปลงสมัยใหม่ที่มีระบบการบริหารจัดการที่ดี และเหมาะสมสำหรับเครื่องจักรกลทางการเกษตร S_{6,7,8}O_{1,2,3} เพิ่มมูลค่าสินค้าและทางเลือกในการส่งเสริมการขาย เช่น ปลูกเพื่อตัดยอดจำหน่าย ปลูกพืชแซมเพื่อเพิ่มรายได้ แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ควบคู่กับการเข้าสู่ระบบมาตรฐานสินค้า (GAP GMP HACCP)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) W_{1,2}O_{1,4,7} หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนต้นทุน เพิ่มพื้นที่ปลูก ส่งเสริมองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตมะม่วงหิมพานต์คุณภาพทั้งระบบ ตั้งแต่การจัดการสวนมะม่วงหิมพานต์ การเก็บเกี่ยว และการตลาด เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่ให้ทันกับความต้องการของตลาด W_{3,4}O_{1,3} หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดประชุมหารือวางแผนการแนวทางแก้ไข จัดตั้งคณะทำงานหรือเครือข่ายเฝ้าระวังการควบคุมและการแพร่ระบาดของโรคและศัตรูพืชเข้าทำลายมะม่วงหิมพานต์ รวมถึงเก็บข้อมูลศึกษา วิจัยด้านวิชาการ เพื่อให้การจัดการโรคอย่างมีประสิทธิภาพ W_{5,6,7}O_{1,2} รวมกลุ่มเกษตรกร และสร้างเครือข่าย ภายใต้โรงเรียนเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงหิมพานต์ในพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตและการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์คุณภาพ รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพให้มีอำนาจในการต่อรองด้านราคา

ไนจีเรียเป็นหนึ่งในผู้จัดหาวัตถุดิบหลักให้แก่เวียดนามจากสถานการณ์ข้างต้นนี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจสาขาอุตสาหกรรมของเวียดนามได้ว่าวัตถุดิบภายในประเทศที่มีอยู่อย่างจำกัด คุณภาพต่ำ หรือผลิตเองไม่ได้ทำให้ผู้ผลิตและแปรรูปของเวียดนามต้องหันมาอาศัยการนำเข้ามากขึ้น จึงเป็นโอกาสของไทยในการผลิตมะม่วงหิมพานต์ให้มีคุณภาพเพื่อได้ส่วนแบ่งของตลาดในอนาคต O5 กรณีประเทศสหรัฐอเมริกาใช้มาตรการภาษีตอบโต้จีนและคาดว่าจีนจะตอบโต้สหรัฐฯ ตามที่ได้ขู่ว่าจะขึ้นภาษีสินค้าสหรัฐฯ 5,207 รายการ ซึ่งทางสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์ ประเมินว่า ไทยยังมีศักยภาพส่งออกสินค้าทดแทนสินค้าจีนในตลาดสหรัฐฯ หลายชนิด หนึ่งในนั้นคือมะม่วงหิมพานต์ O6 เศรษฐกิจของเมืองทวายที่มีธุรกิจเมล็ดมะม่วงหิมพานต์เป็นอันดับสองรองจากภาคประมง ซึ่งมีโรงงานแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ ถึง 20 โรงงานส่งออกเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ดิบไปประเทศจีนทั้งหมด ด้วยราคากิโลกรัมละ 300 บาท โดยเปลือกทำเชื้อเพลิงได้	S_{9,10,11}O_{1,2,3} ส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์มะม่วงหิมพานต์เพื่อเป็นสินค้าทดแทนนม ซึ่งจะเพิ่มโอกาสและช่องทางตลาดมะม่วงหิมพานต์ให้กับกลุ่มผู้บริโภคที่รักสุขภาพและไม่ชอบรับประทานน้ำมันวัว	W_{8,9,10}O_{4,5,6} จัดหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนให้กับกลุ่มผู้ผลิตมะม่วงหิมพานต์ และหาหรือร่วมภาคเอกชนในพื้นที่ที่มีความพร้อมในการตั้งโรงงานแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ เพื่อเพิ่มความสามารถในกระบวนการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์เป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย มีคุณภาพได้มาตรฐานเพิ่มโอกาสในส่วนแบ่งตลาดเวียดนามหรือมาตรการทางภาษีที่สหรัฐฯ ตอบโต้จีน W₁₃O_{1,7} รณรงค์ประชาสัมพันธ์มะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดให้เป็นที่รู้จักโดยใช้สื่อประชาสัมพันธ์ในทุกช่องทาง เน้นการสร้างแบรนด์และเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ผ่านการจัดงานต่างๆ ในพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมให้ความรู้กับเกษตรกรในการใช้สื่อออนไลน์
---	---	---

แต่โรงงานส่วนใหญ่จะทิ้งผล มะม่วงหิมพานต์ เป็นอีกหนึ่ง โอกาสของไทยหากมีโรงงาน ไทยเข้ามาแปรรูป และผลผลิต มะม่วงหิมพานต์ที่สามารถ ส่งออกไปยังทวายได้ O7 การพัฒนาพื้นที่ระเปียง เศรษฐกิจภาคใต้ (Southern Economic corridor : SEC) เชื่อมโยง 4 จังหวัด ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และ นครศรีธรรมราช ส่งผลให้เกิดการ พัฒนาในหลายโครงการ เช่น การก่อสร้างรถไฟชุมพร-ระนอง ท่าเรือน้ำลึก สนามบิน และเมือง ระนอง เป็น Smart city ซึ่งเป็น โอกาสให้จังหวัดสามารถยกระดับ การผลิตและสร้างมูลค่าให้กับ สินค้ามะม่วงหิมพานต์ เพื่อส่ง ไปยังอินเดีย หรือกลุ่มประเทศ BIMSTEC ได้มากขึ้น		
อุปสรรค (T) T1 พื้นที่ปลูกและผลิตมะม่วง หิมพานต์ของจังหวัดลดลง และ มีปริมาณน้อยไม่เพียงพอต่อ การส่งออก และบางส่วนต้อง นำเข้า T2 เกษตรกรไม่สามารถกำหนด ราคาขายได้เอง เนื่องจากราคา ซื้อขายขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง เป็นผู้กำหนดราคารับซื้อ T3 สภาพภูมิอากาศแปรปรวน ยากต่อการควบคุมปริมาณและ คุณภาพผลผลิตให้มีความ สม่ำเสมอ	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) $S_{1,2}T_{1,3}$ วางแผนการผลิตมะม่วง หิมพานต์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ ผลผลิตออกในช่วงที่เหมาะสมกับ ฤดูกาลเก็บเกี่ยว เพื่อรองรับ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง $S_{3,4,5}T_{2,5}$ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มา ปรับใช้ในการบริหารจัดการระบบ การผลิตมะม่วงหิมพานต์ ตั้งแต่ การจัดการแปลง การเก็บเกี่ยว และ การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว = Post Harvest) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถใน แข่งขัน ลดการพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง	กลยุทธ์เชิงรับ (WT) $W_{3,4,7,8}T_{3,4}$ จัดทำแปลงเรียนรู้ต้นแบบ การผลิตมะม่วงหิมพานต์คุณภาพ พร้อมทั้งสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องจักรกลในการผลิตและการ แปรรูปมะม่วงหิมพานต์ที่มีคุณภาพ ให้แก่กลุ่มเกษตรกร เพื่อเป็นแหล่ง ศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้าง เครือข่ายผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ ในการร่วมกันหาแนวทางหรือ มาตรการเพิ่มปริมาณผลผลิตให้ สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศที่ เปลี่ยนแปลง และทันต่อความ ต้องการของตลาด

T4 ยังไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมที่แปรรูปมะม่วงหิมพานต์ให้ได้ทุกส่วน เช่น ผล ก้าน ดอก ยอด ใบ ราก ลำต้น เปลือก ให้เกิดประโยชน์ทางการค้า ซึ่งจะเน้นแค่เมล็ดเท่านั้น จึงทำให้มะม่วงหิมพานต์ยังขาดโอกาสในการเพิ่มมูลค่าสินค้าให้สูงขึ้น T5 ราคามะม่วงหิมพานต์มีความผันผวนไม่แน่นอน บางช่วงมีราคาสูง บางช่วงมีราคาตกต่ำ	S_{6,7,8,9}T_{1,4} จัดประชุมหารือร่วมหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์มะม่วงหิมพานต์ที่มีลักษณะโดดเด่นเฉพาะถิ่น เช่น เกาะช้าง เกาะพยาม บ้านทะเลนอก เป็นแหล่งผลิตและอนุรักษ์ ตลอดจนส่งเสริมองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรในแนวทางการอนุรักษ์และการคัดเลือกสายพันธุ์	W_{5,6}T_{2,5} หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดประชุมหารือผู้ประกอบการรับซื้อมะม่วงหิมพานต์ เพื่อร่วมกันกำหนดแผนและหามาตรการแนวทางในการเพิ่มช่องทางตลาด ทั้งในตลาดเดิมและการขยายตลาดใหม่ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มะม่วงหิมพานต์สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความเสี่ยงด้านราคามะม่วงหิมพานต์ที่ไม่แน่นอน W_{10,11}T_{1,3} ลดต้นทุนการผลิต โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ในการบริหารจัดการสวนมะม่วงหิมพานต์ ควบคู่กับส่งเสริมปัจจัยการผลิต เช่น การผสมปุ๋ยใช้เอง การทำปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อลดการใช้สารเคมี
---	---	---

3. แนวทางการพัฒนา

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) และวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ สามารถจัดทำแนวทางการพัฒนา ได้ดังนี้

3.1 การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการผลิต

- พัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเฉพาะพื้นที่ตามความเหมาะสม (Zoning) และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

- พัฒนาและศึกษาต้นพันธุ์ที่ทนทานต่อโรคและให้ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ
- พัฒนาเทคโนโลยีการจัดการด้านเขตกรรม และอารักขาพืช
- บริหารจัดการเชิงพื้นที่เพื่อส่งเสริมการผลิตมะม่วงหิมพานต์ให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน
- บริหารจัดการดิน ปุ๋ย และน้ำที่เหมาะสมสำหรับการปลูกมะม่วงหิมพานต์
- การบริหารจัดการสวนเพื่อเสริมประสิทธิภาพการผลิตมะม่วงหิมพานต์คุณภาพ เช่น การควบคุมโรค ศัตรูพืช (หนอน เพลี้ย ตัวง) การปลูกระยะชิดเพื่อการตัดยอดจำหน่ายเป็นรายได้เสริม
- จัดทำแปลงต้นแบบการผลิตมะม่วงหิมพานต์คุณภาพ และสร้างเครือข่าย ตลอดจนอบรมให้ความรู้การผลิตมะม่วงหิมพานต์คุณภาพ

3.2 การจัดการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูปและการใช้ประโยชน์จากสิ่งเหลือใช้

- ศึกษาวิจัยและเพิ่มมูลค่าจากสิ่งเหลือใช้ของมะม่วงหิมพานต์
- ส่งเสริมการแปรรูปและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่หลากหลาย
- ส่งเสริมและพัฒนาวิธีการเก็บรักษาเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ก่อนส่งจำหน่าย หรือยืดอายุในการเก็บรักษาให้คงสภาพดี

3.3 การส่งเสริมต้นพันธุ์และพืชแซม เพื่อเพิ่มรายได้

- คัดเลือกสายพันธุ์มะม่วงหิมพานต์พื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ รสชาติดี เมล็ดโต
ทนทานต่อโรค

- ส่งเสริมการปลูกพืชแซมเพื่อเพิ่มรายได้ เช่น สะตอ หนามก มะพร้าว ฯลฯ
- คัดเลือก และสำรวจพันธุ์มะม่วงหิมพานต์สำหรับกินยอด

3.4 การขนส่ง ประชาสัมพันธ์ และการตลาด

- พัฒนาระบบ Logistic ในการขนส่งมะม่วงหิมพานต์ ในแต่ละแหล่งผลิตที่สำคัญจากสวน
ถึงตลาด (เกาะช้าง เกาะพยาม ซึ่งต้นทุนขนส่งสูง)

- ขยายตลาดเดิมและเปิดตลาดใหม่ในการส่งออกผลิตภัณฑ์แปรรูปมะม่วงหิมพานต์ ลดการ
พึ่งพาพ่อค้าคนกลาง

- ส่งเสริมประชาสัมพันธ์และสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์มะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดให้เป็นที่รู้จัก

ส่วนที่ 5

แผนพัฒนามะม่วงหิมพานต์จังหวัดระนอง

วิสัยทัศน์ (Vision)

เป็นแหล่งผลิตมะม่วงหิมพานต์ที่มีคุณภาพรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัด

พันธกิจ (Mission)

- ส่งเสริมองค์ความรู้ในการผลิตมะม่วงหิมพานต์คุณภาพให้กับเกษตรกร
- สร้างเครือข่ายเรียนรู้และพัฒนากลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ให้มีความเข้มแข็ง
- เพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตมะม่วงหิมพานต์ทั้งระบบ เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่
- ส่งเสริมการผลิตมะม่วงหิมพานต์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร (GAP, เกษตรอินทรีย์)
- ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า
- สร้างเอกลักษณ์เฉพาะและสร้างตราสินค้า พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จัก

เป้าประสงค์ (Goal)

- เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์มีองค์ความรู้ในการผลิตมะม่วงหิมพานต์ที่มีคุณภาพ
- กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์มีความเข้มแข็งและมีเครือข่ายเพิ่มขึ้น
- การผลิตมะม่วงหิมพานต์ได้รับการพัฒนาทั้งระบบ ต้นทุนลดลงและมีปริมาณผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น
- มะม่วงหิมพานต์ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร (GAP, เกษตรอินทรีย์)
- ผลิตภัณฑ์มะม่วงหิมพานต์มีความหลากหลายและมีคุณภาพ
- มะม่วงหิมพานต์มีเอกลักษณ์เฉพาะพื้นถิ่นและมีตราสินค้าที่เป็นที่รู้จัก

ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issue)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 เพิ่มศักยภาพของเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกรและภาคีเครือข่ายผู้ผลิตมะม่วงหิมพานต์

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ เพื่อเพิ่มศักยภาพของเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกรและภาคีเครือข่ายผู้ผลิตมะม่วงหิมพานต์ให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัด

ตัวชี้วัด

- ร้อยละของเกษตรกรเทียบกับเป้าหมายได้รับการอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตมะม่วงหิมพานต์ที่มีคุณภาพ
- จำนวนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ที่มีการบริหารจัดการกลุ่มที่เข้มแข็ง
- จำนวนภาคีเครือข่ายผู้ผลิตมะม่วงหิมพานต์ที่ให้ความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐ
- จำนวนฐานข้อมูลมะม่วงหิมพานต์ที่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน

กลยุทธ์	1. ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องการผลิตมะม่วงหิมพานต์คุณภาพแก่เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2. ส่งเสริมการรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง 3. สร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์อย่างเป็นระบบ
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการผลิตมะม่วงหิมพานต์คุณภาพทั้งระบบ เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการผลิตและการบริหารจัดการมะม่วงหิมพานต์ทั้งระบบ	
ตัวชี้วัด	1. ร้อยละของพื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์ที่ได้รับการอนุรักษ์และส่งเสริมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2. ร้อยละของเกษตรกรเทียบกับเป้าหมายที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานด้านการเกษตร 3. ร้อยละของแปลงมะม่วงหิมพานต์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร
กลยุทธ์	1. ส่งเสริมนวัตกรรมและเทคโนโลยี/การบริหารจัดการมะม่วงหิมพานต์อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (การปลูก การดูแลจัดการสวน และเก็บเกี่ยว) 2. บริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรที่เอื้อต่อการผลิตมะม่วงหิมพานต์อย่างมีประสิทธิภาพ (ดิน น้ำ ปุ๋ย เส้นทางคมนาคม) 3. ส่งเสริมการผลิตมะม่วงหิมพานต์ให้ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร (GAP, เกษตรอินทรีย์)
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มมูลค่าสินค้ามะม่วงหิมพานต์และเชื่อมโยงสู่ตลาด	
เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ 1. เพื่อสร้างตราสินค้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพเป็นที่รู้จัก 2. เพื่อเพิ่มช่องทางในการจำหน่าย โดยเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตและการตลาด	
ตัวชี้วัด	1. จำนวนผลิตภัณฑ์มะม่วงหิมพานต์ (แปรรูป) ที่ได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพ 2. จำนวนช่องทางการตลาดที่เพิ่มขึ้น 3. จำนวนช่องทางในการประชาสัมพันธ์
กลยุทธ์	1. ส่งเสริมให้มะม่วงหิมพานต์เป็นสินค้า GI เพิ่มสร้างอัตลักษณ์และเพิ่มมูลค่าสินค้า 2. ส่งเสริมกระบวนการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีคุณภาพและทันสมัย 3. ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์มะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดให้เป็นที่รู้จัก สร้างตราสินค้าและเพิ่มช่องทางตลาด

ส่วนที่ 6

โครงการภายใต้แผนพัฒนาการเกษตรรายสินค้ามะม่วงหิมพานต์

จังหวัดระนอง (พ.ศ.2562-2564)

โครงการภายใต้แผนพัฒนาการเกษตรรายสินค้ามะม่วงหิมพานต์จังหวัดระนอง

ที่	แผนงาน/โครงการ	แหล่ง งบประมาณ	งบประมาณ (บาท)				หน่วยงานรับผิดชอบ
			พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	รวม 3 ปี	
	รวมทั้งสิ้น 44 โครงการ		69,657,348	48,775,080	30,075,680	148,508,108	
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 เพิ่มศักยภาพของเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกรและภาคีเครือข่ายผู้ผลิตมะม่วงหิมพานต์							
กลยุทธ์ที่ 1.1 ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องการผลิตมะม่วงหิมพานต์คุณภาพแก่เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง							
1	พัฒนาคุณภาพผลผลิต (ถ่ายทอดความรู้การพัฒนาคุณภาพผลผลิตและตรวจรับรอง GAP ในแปลงใหญ่)	ปกติ	8,000	12,000	12,000	32,000	สนง.เกษตรจังหวัด,ศวพ.ระนอง
2	โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)	ปกติ	100,480	100,480	100,480	301,440	สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด
3	โครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรตามแนวทางการเกษตรแบบพึ่งพาตนเองได้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพสถาบันเกษตรกรให้เข้มแข็ง)	จังหวัด	674,400	809,000	809,000	2,292,400	สนง.เกษตรจังหวัด
4	ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนและแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์ (กิจกรรมอบรมให้ความรู้)	จังหวัด		180,000	216,000	396,000	สนง.สหกรณ์จังหวัด
กลยุทธ์ที่ 1.2 ส่งเสริมการรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง							
1	การบริหารจัดการกลุ่ม (ประชุมเครือข่ายคณะกรรมการแปลงใหญ่,พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางสมาชิกแปลงใหญ่, ติดตามประเมินผลโครงการ)	ปกติ	10,200	10,000	10,000	30,200	สนง.เกษตรจังหวัด
2	อบรมการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ (แปลงใหญ่)	ปกติ	15,120	16,000	16,000	47,120	สนง.ตรวจบัญชีสหกรณ์ระนอง
3	กำกับ แนะนำ ติดตามการจัดทำบัญชี (แปลงใหญ่)	ปกติ	56,700	60,000	60,000	176,700	สนง.ตรวจบัญชีสหกรณ์ระนอง
4	โครงการพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพ องค์กรเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร	ปกติ	138,000	138,000	138,000	414,000	สนง.สหกรณ์จังหวัด

ที่	แผนงาน/โครงการ	แหล่ง งบประมาณ	งบประมาณ (บาท)				หน่วยงานรับผิดชอบ
			พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	รวม 3 ปี	
5	โครงการเสริมสร้างและพัฒนาองค์กรเกษตรกร	ปกติ	74,200	74,200	74,200	222,600	สนง.เกษตรจังหวัด
กลยุทธ์ที่ 1.3 สร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์อย่างเป็นระบบ							
1	จัดทำฐานข้อมูลด้านเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด	ปกติ	40,000	40,000	40,000	120,000	สนง.เกษตรและสหกรณ์จังหวัด
2	โครงการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล (ปรับปรุงข้อมูลเกษตรกร)	ปกติ	286,400	286,400	286,400	859,200	หน่วยงานในสังกัดกระทรวง เกษตรและสหกรณ์
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการผลิตมะม่วงหิมพานต์คุณภาพทั้งระบบ							
กลยุทธ์ที่ 2.1 ส่งเสริมนวัตกรรมและเทคโนโลยี/การบริหารจัดการมะม่วงหิมพานต์อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (การปลูก การดูแลจัดการสวน และเก็บเกี่ยว)							
1	เสริมสร้างและพัฒนาเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง/ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารชีว ภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช	จังหวัด		1,088,100	1,088,100	2,176,200	สนง.เกษตรจังหวัด
2	โครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรตามแนวทางการเกษตร แบบพึ่งพาตนเองได้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (กิจกรรม ส่งเสริมศักยภาพการผลิตพืชเศรษฐกิจ/เพิ่มประสิทธิภาพการ ผลิตมะม่วงหิมพานต์)	จังหวัด	127,000		152,000	279,000	สนง.เกษตรจังหวัด
3	เสริมสร้างและพัฒนาเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (กิจกรรมเพิ่มศักยภาพในการผลิต มะม่วงหิมพานต์)	จังหวัด		1,000,000	1,000,000	2,000,000	สนง.เกษตรจังหวัด

ที่	แผนงาน/โครงการ	แหล่ง งบประมาณ	งบประมาณ (บาท)				หน่วยงานรับผิดชอบ
			พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	รวม 3 ปี	
4	เสริมสร้างและพัฒนาเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (กิจกรรมเพิ่มศักยภาพในการผลิตมะม่วงหิมพานต์/ส่งเสริมการปลูกมะม่วงหิมพานต์ทดแทนสวนเก่า)	จังหวัด		2,000,000	2,000,000	4,000,000	สนง.เกษตรจังหวัด
5	การวางแผนรองรับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและลดภาวะโลกร้อน	ปกติ	122,000	122,000	122,000	366,000	สถานีพัฒนาที่ดินระนอง
6	โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมมะม่วงหิมพานต์	จังหวัด		150,000	300,000	450,000	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีระนอง
7	ส่งเสริมการปลูกพืชแซมในแปลงมะม่วงหิมพานต์ เพื่อเพิ่มรายได้	จังหวัด,ภาค		งบประมาณตามการดำเนินงานที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร			สนง.เกษตรจังหวัด,สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด
8	ส่งเสริมหรือสนับสนุนต้นกล้าพันธุ์มะม่วงหิมพานต์ที่มีคุณภาพให้เกษตรกร	จังหวัด,ภาค		งบประมาณตามการดำเนินงานที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร			สนง.เกษตรจังหวัด,สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด
กลยุทธ์ที่ 2.2 บริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรที่เอื้อต่อการผลิตมะม่วงหิมพานต์อย่างมีประสิทธิภาพ (ดิน น้ำ ปุ๋ย เส้นทางคมนาคม)							
1	โครงการส่งเสริมและสนับสนุนปุ๋ยชีวภาพ เพื่อลดต้นทุนการผลิตมะม่วงหิมพานต์	ปกติ	42,700	42,700	42,700	128,100	สถานีพัฒนาที่ดินระนอง
2	ปรับปรุงคุณภาพดิน	ปกติ	501,000	501,000	501,000	1,503,000	สถานีพัฒนาที่ดินระนอง
3	เพิ่มศักยภาพศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน	ปกติ	58,250	59,000	59,000	176,250	สถานีพัฒนาที่ดินระนอง
4	โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน (รณรงค์และส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก)	ปกติ	3,803,000	3,803,000	3,803,000	11,409,000	สถานีพัฒนาที่ดินระนอง

ที่	แผนงาน/โครงการ	แหล่ง งบประมาณ	งบประมาณ (บาท)				หน่วยงานรับผิดชอบ
			พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	รวม 3 ปี	
5	ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพจากปลาทะเล	จังหวัด		640,200	768,000	1,408,200	สนง.เกษตรจังหวัด
6	ส่งเสริมการเลี้ยงไส้เดือนเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง	จังหวัด		1,080,200	1,296,000	2,376,200	สนง.เกษตรจังหวัด
7	จัดหาแหล่งน้ำและเพิ่มพื้นที่ชลประทาน	ปกติ	9,550,248	9,600,000	9,600,000	28,750,248	โครงการชลประทานระนอง
8	โครงการการจัดการน้ำเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	ปกติ	2,835,500	3,000,000	3,000,000	8,835,500	โครงการชลประทานระนอง
9	ยกระดับเส้นทางคมนาคมเพื่อรองรับการผลิตและขนส่งภาคการเกษตร (พื้นที่อำเภอกระบุรี)	จังหวัด	23,906,000			23,906,000	ที่ทำการปกครอง อ.กระบุรี
10	ยกระดับเส้นทางคมนาคมเพื่อรองรับการผลิตและขนส่งภาคการเกษตร (พื้นที่อำเภอกะเปอร์)	จังหวัด	16,070,000			16,070,000	ที่ทำการปกครอง อ.กะเปอร์
11	ยกระดับเส้นทางคมนาคมเพื่อรองรับการผลิตและขนส่งภาคการเกษตร (พื้นที่อำเภอละอุ่น)	จังหวัด	10,608,900			10,608,900	ที่ทำการปกครอง อ.ละอุ่น
กลยุทธ์ที่ 2.3 ส่งเสริมการผลิตมะม่วงหิมพานต์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร (GAP, เกษตรอินทรีย์)							
1	โครงการพัฒนาเกษตรกรมัยยั่งยืน (เกษตรอินทรีย์)	ปกติ	114,000	136,800	136,800	387,600	ศวพ.ระนอง
2	พัฒนาคุณภาพผลผลิต (ถ่ายทอดความรู้การพัฒนาคุณภาพผลผลิตและตรวจรับรอง GAP ในแปลงใหญ่)	ปกติ	8,000	8,000	8,000	24,000	สนง.เกษตรจังหวัด
3	โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร (GAP)	ปกติ	434,250	440,000	440,000	1,314,250	ศวพ.ระนอง
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มมูลค่าสินค้ามะม่วงหิมพานต์และเชื่อมโยงสู่ตลาด							
กลยุทธ์ที่ 3.1 ส่งเสริมให้มะม่วงหิมพานต์เป็นสินค้า GI เพิ่มสร้างอัตลักษณ์และเพิ่มมูลค่าสินค้า							
1	ส่งเสริมมะม่วงหิมพานต์ให้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI)	ไม่ใช้งบประมาณ					สนง.พาณิชย์จังหวัด, สนง.เกษตรจังหวัด

ที่	แผนงาน/โครงการ	แหล่ง งบประมาณ	งบประมาณ (บาท)				หน่วยงานรับผิดชอบ
			พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	รวม 3 ปี	
กลยุทธ์ที่ 3.2 ส่งเสริมกระบวนการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีคุณภาพและทันสมัย							
1	โครงการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์มะม่วงหิมพานต์ เพื่อยกระดับตลาด	จังหวัด		185,000	200,000	385,000	สนง.พาณิชย์จังหวัด
2	ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนและแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์ (กิจกรรมแปรรูปเพิ่มมูลค่า)	จังหวัด		120,000	144,000	264,000	สนง.สหกรณ์จังหวัด
3	สร้างมูลค่าเพิ่มสินค้ามะม่วงหิมพานต์	ปกติ	65,000	65,000	65,000	195,000	สนง.เกษตรจังหวัด
4	ส่งเสริมมาตรฐานการผลิตของกระบวนการแปรรูป (อย. หรือ GMP)	ไม่ใช้งบประมาณ					หน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง
กลยุทธ์ที่ 3.3 ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์มะม่วงหิมพานต์ของจังหวัดให้เป็นที่รู้จัก สร้างตราสินค้าและเพิ่มช่องทางตลาด							
1	ฝึกอบรม/ถ่ายทอดความรู้เพื่อการเชื่อมโยงตลาด	ปกติ	8,000	8,000	8,000	24,000	สนง.เกษตรจังหวัด
2	ส่งเสริมช่องทางการจำหน่ายพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP จังหวัดระนอง	จังหวัด			80,000	80,000	สนง.พัฒนาชุมชนจังหวัด
3	รณรงค์ อนุรักษ์ มะม่วงหิมพานต์ซึ่งเป็นพืชอัตลักษณ์ของจังหวัด	จังหวัด,ภาค		งบประมาณตามการดำเนินงานที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร			ทุกภาคีเครือข่าย
4	ส่งเสริมการปลูกมะม่วงหิมพานต์ร่วมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเพิ่มช่องทางตลาด	จังหวัด,ภาค		งบประมาณตามการดำเนินงานที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร			สนง.พัฒนาชุมชนจังหวัด

ที่	แผนงาน/โครงการ	แหล่ง งบประมาณ	งบประมาณ (บาท)				หน่วยงานรับผิดชอบ
			พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	รวม 3 ปี	
5	เสริมสร้างและพัฒนาเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (กิจกรรมพัฒนาคุณภาพการผลิตไม้ผลจังหวัดระนอง/จัดงานมหกรรมวันผลไม้และของดีจังหวัดระนอง)	จังหวัด		3,000,000	3,500,000	6,500,000	สนง.เกษตรจังหวัด
6	เสริมสร้างและพัฒนาเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (กิจกรรมก่อสร้างตลาดกลางสินค้าเกษตร)	จังหวัด		20,000,000		20,000,000	สนง.เกษตรจังหวัด

หมายเหตุ แหล่งงบประมาณ 6 ช่องทาง 1. ปกติ 2. ปกติ(จังหวัด/กลุ่มจังหวัดบูฟังก์ชน) 3. จังหวัด/กลุ่มจังหวัด 4. อปท./ท้องถิ่น 5. งบตามแผนภาค 6. อื่นๆ

ภาคผนวก

ประมวลภาพการดำเนินการ
จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรรายสินค้ามะม่วงหิมพานต์
จังหวัดระนอง (พ.ศ.2562-2564)

การประชุมคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดระนอง
ครั้งที่ 3/2561

เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2561 เวลา 13.30 น. ณ ห้องประชุมโกมาซุม (ชั้น 2) ศาลากลางจังหวัดระนอง
พิจารณาคัดเลือกสินค้าเกษตรสำคัญเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

ประชุมระดมความคิดเห็นการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรรายสินค้าจังหวัดระนอง
เมื่อวันที่ 11,12,13,14 และ 22 กุมภาพันธ์ 2562 และการลงพื้นที่สำรวจ
ณ พื้นที่เป้าหมาย 5 อำเภอ
เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน-ภายนอก (SWOT)

ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดระนอง (พ.ศ.2561-2565)

ประจำปีงบประมาณ 2562

เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2562 ณ เฮอริเทจ แกรนด์ คอนเวนชั่น อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

โดยนายพรเทพ ผ่องศรี ผู้ว่าราชการจังหวัดระนอง เป็นประธาน

(ที่ประชุมได้ร่วมกันเสนอปัญหาและข้อเสนอแนะ ภายใต้แผนพัฒนาการเกษตรรายสินค้ามะม่วงหิมพานต์)

การประชุมคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดระนอง
ครั้งที่ 5/2562
เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2562 เวลา 13.30 น.
ณ ห้องประชุมโกมาซุม (ชั้น 2) ศาลากลางจังหวัด
(พิจารณาร่างแผนฯ)

